

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO⁺

Kirkon eläkerahasto

Toimintakertomus ja tilinpäätös

1.1.–31.12.2023

Asiakirjanumero DKIR/85/00.01.02/2024

Kirkkohallituksen täysistunto 19.3.2024

KIRKKOHALLITUS⁺

Sisällys

Toimintakertomus	4
1. Yleistä taloudesta ja sijoitusympäristöstä	4
2. Kirkon eläkerahasto.....	6
2.1 Visio, missio, arvot ja strategia	6
2.2 Hallinto	8
2.3 Eläkkeiden rahoitus	9
2.4 Tilastotietoa kirkon eläkkeistä	11
2.5 Sijoitustoiminta	14
2.6 Eläkerahaston tunnuslukuja.....	15
2.7 Riskienhallinta	16
2.8 Kirkon eläkerahaston toiminnan vaikuttavuuden arviointi	17
2.9 Kirkon eläkerahaston eläke toiminnan talousarvion toteumavertailu 1.1.–31.12.2023	22
2.10 Tulevaisuuden näkymät	22
Tilinpäätös.....	25
3. Taloudellinen suoriutuminen	25
3.1 Tuloslaskelma 1.1.–31.12.2023.....	25
3.2 Tase 31.12.2023	26
3.3 Rahoituslaskelma 1.1.–31.12.2023	27
3.4 Kirkkohallituksen esitys tuloksen käsittelystä	28
4. Liitetiedot	29
5. Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä	45

Liitteet

- Tilintarkastuskertomus; kertomus on tilintarkastajien sähköisen allekirjoituksen allekirjoitusliitteessä.
- Sijoitustoiminnan toimintakertomus vuodelta 2023 / Kirkon eläkerahaston johtokunta
- Vastuullisen sijoittamisen toimintakertomus vuodelta 2023 / Kirkon eläkerahaston johtokunta
- Evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu 31.12.2023 / Keva

Toimintakertomus

1. Yleistä taloudesta ja sijoitusympäristöstä

Suomen talouden tilanne on ollut heikko vuonna 2023. Bruttokansantuote (bkt) supistui 1,0 prosenttia. Kehnoin tilanne on ollut rakentamisessa. Inflaatio on hidastunut nopeasti vuoden aikana ja oli vuoden lopussa 3,6 %. Työttömien osuus työvoimasta oli joulukuussa 7,1 %, kun se vuotta aiemmin oli 6,7 %. Kotitalouksien kulutus on kuitenkin pysynyt varsin vakaana ja inflaation hidastumisen myötä reaali-palkat ovat alkaneet nousta.

Sijoitusvuosi 2023 alkoi hyvin epävarmoissa tunnelmissa. Tuoreessa muistissa oli edellinen vuosi, jolloin tappioita saatiin sekä korko- että osakesijoituksista. Suurimmat pelot koettiin maaliskuussa, kun Yhdysvalloissa kaatui kolme pienehköä pankkia ja sveitsiläinen Credit Suisse ajautui UBS:n omistukseen. Laajemmalta pankkikriisiltä kuitenkin vältyttiin, kun keskuspankit toimivat ripeästi turvaten markkinoiden likviditeetin ja ongelmat olivat lopulta pankkikohtaisia. Vuoden edetessä markkinoilla hermoiltiin lyhytaikaisesti myös Yhdysvaltain velkakatosta, budjettisovun viivästymisestä ja luottoluokituksen laskusta, mutta suurista otsikoista huolimatta markkina-vaikutukset jäivät hyvin pieniksi.

Markkinoiden päähuomio oli edellisen vuoden tapaan inflaatiokehityksessä ja sen vaikutuksissa tulevaan rahapolitiikkaan. Kun Yhdysvaltain talous kasvoi kesällä selvästi odotuksia voimakkaammin, markkinoilla alettiin pelätä sitkeää inflaatiota, mikä johti syksyllä pitkien korkojen tuntuvaan nousuun. Tämä puolestaan aiheutti osakemarkkinoilla syys-lokakuussa epävarmuutta ja noin 10 prosentin korjausliikkeen. Korkojen pelättiin pysyvän korkealla vielä pitkään. Inflaatio jatkoi hidastumistaan loppuvuonna, ja sijoittajat alkoivat ennakoida koronlaskujen alkamista. Korkomarkkinoiden rauhoittuminen piristi loppuvuonna myös osakemarkkinoita.

Maailman osakkeita kuvaava tuottoindeksi nousi peräti 18 prosenttia toipuen edellisen vuoden notkahduksesta. Parhaat, yli 20 prosentin tuotot kertyivät Yhdysvalloista, jossa seitsemän suurta teknologiayhtiötä ylsivät keskimäärin sadan prosentin kurssinousuun tekoälyinnostuksen siivittämänä. Loppuvuotta kohti kurssinousu laajeni

myös muille sektoreille, kun amerikkalaisten yritysten tulokset kääntyivät jälleen kasvuun tulostaantumien jälkeen ja odotukset koronlaskusyklin alkamisesta voimistuivat.

Euroopassa kurssinousu pääsi vauhtiin vasta vuoden lopussa, kun odotukset koronlaskuista ja suhdannekäänteestä vahvistuivat tukien korkoherkkiä ja syklisiä yrityksiä. Euroopan vaisu talouskehitys huomioiden 16 prosentin vuosituotto oli erittäin hyvä saavutus. Pohjoismaisten pörssien valopilkkuna oli tanskalainen lääkeyhtiö Novo Nordisk, joka nousi Euroopan arvokkaimmaksi yhtiöksi diabetespotilaille tarkoitetun laihduttavan lääkkeen laajan suosion myötä.

Suurin pettymys osakemarkkinoilla oli Kiina. Kiinalla oli haasteita läpi vuoden muun muassa kiinteistömarkkinalla, talouden eri osa-alueiden velkaantuneisuuden kanssa ja teknologiaan liittyvien kansainvälisten suhteiden kanssa. Kiinassa talouskasvu jäikin odotuksista ja osakemarkkinoiden tuotto oli negatiivinen sekä trendinomaisesti laskeva.

Vuosi 2023 oli lopulta erinomainen myös korkosijoittajalle. Joukkolainat tuottivat 6–11 prosenttia riippuen alaomaisuusluokasta. Suurin osa korkotuotoista kertyi vuoden lopussa pitkien korkojen laskiessa marras-joulukuussa. Yrityslainojen tuottoja paransi korkojen laskun lisäksi luottoriskimarginaalien kaventuminen, kun maksuhäiriöpelot hälvenivät.

---

2. Kirkon eläkerahasto

Kirkon eläkerahasto on vakiinnuttanut toimintansa itsenäisenä julkisoikeudellisena oikeushenkilönä. Kirkon eläkerahasto (KER) eriytettiin 1.1.2016 Kirkon keskusrahastosta.

Kirkon eläkerahaston tehtävänä on vastata eläketurvan rahoituksesta ja eläkevarojen sijoittamisesta kirkon oman eläke toiminnan siirtyttyä lopullisesti Kevaan vuonna 2012. Laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastosta (656/2023) tuli voimaan 1.7.2023. Laki korvasi aiemman evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta (68/2016) annetun lain.

Eläkkeiden ja hoitokulujen maksamista varten siirretään kuukausittain Kevalle valtiovarainministeriön vahvistama summa eläke- ja hoitokuluennakkoina, kunkin vuoden lopullinen maksu vahvistuu seuraavan vuoden keväällä. Vuonna 2023 eläkerahaston hoitokuluennakot olivat 2,1 milj. euroa.

2.1 Visio, missio, arvot ja strategia

Kirkkohallituksen täysistunto hyväksyi vuonna 2020 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaa suuntaavan vuoteen 2026 ulottuvan Ovet auki -strategian. Kokonaiskirkollisen strategian pohjalta on johdettu Kirkkohallituksen oma Ovet auki – kokeiluille ja kehittämiselle -strategia, joka hyväksyttiin Kirkkohallituksen täysistunnossa 2021.

Kirkkohallitus tekee työtä yhdessä hiippakuntien, seurakuntien ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa. Lisäksi laajaan yhteistyöverkostoon kuuluvat järjestöt, muut Suomessa toimivat kristilliset kirkot ja uskonnolliset yhteisöt sekä kansainväliset toimijat. Työtä tehdään ihmisläheisemmän kirkon ja yhteiskunnan puolesta.

Strategian visio on seuraava:

Kirkkohallituksen visio 2026

- Kirkkohallitus on rohkea uudistaja ja edelläkävijä kirkon parhaaksi.

Strategian missio on seuraava:

Kirkkohallituksen missio

- Edistämme uskon, toivon ja rakkauden toteutumista kirkossa ja muualla yhteiskunnassa hoitamalla ja kehittämällä kirkon yhteistä hallintoa, taloutta ja toimintaa.

Kirkkohallituksen toiminta noudattaa seuraavia arvoja:

Kirkkohallituksen arvot

- **Usko:** Liitymme maailmanlaajaan Kristuksen kirkkoon ja sen uskoon.
- **Toivo:** Vahvistamme luottamusta tulevaisuuteen.
- **Rakkaus:** Toimimme vuorovaikutteisesti, vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Kirkon eläkerahastolla on erilliset vaikuttavuustavoitteet, joiden avulla arvioidaan eläkerahaston toiminnan vaikuttavuutta osana Kirkkohallituksen strategisia tavoitteita ja painopistealueita. Vuoden 2023 tavoitteiden toteutuminen on kuvattu luvussa 2.8 Kirkon eläkerahaston toiminnan vaikuttavuuden arviointi.

Sijoitustoiminnan strategisena tavoitteena on eläkevastuun kattamiseksi tapahtuva varojen kartuttaminen tuottavasti, turvaavasti ja vastuulliset näkökohdat huomioiden. Strategisen tavoitteen tarkoituksena on varmistaa, että eläkerahasto pystyy suoriutumaan tulevista eläkkeistä ja pystyy tasaamaan seurakuntien eläkemaksun kehitystä.

Kirkon eläkerahasto on sitoutunut vastuulliseen sijoittamiseen ja tavoitteena on pysyä vastuullisen sijoittamisen edelläkävijänä Suomessa. Tämä tarkoittaa, että vastuullisuusnäkökohdat huomioidaan kaikessa sijoitustoiminnassa. Sijoitustoiminnassa noudatetaan eläkerahaston johtokunnan hyväksymiä vastuullisen sijoittamisen ohjeita (2018) ja PRI-periaatteita.

Eläkerahaston johtokunta hyväksyi uuden ilmastostrategian vuonna 2021. Ilmastostrategiassa tavoitteena on hiilineutraali sijoitussalkku vuoteen 2035 mennessä edellyttäen, että sijoitusympäristö mahdollistaa sen. Strategian välitavoitteita vuodelle 2025 ovat likvidien osake- ja korkosijoitusten hiili-intensiteetin vähentäminen 25 prosentilla, vihreiden teemasijoitusten osuuden lisääminen 10 prosenttiin sijoituksista, sekä päästöttömän lämpöenergian käyttäminen kaikissa suorissa kiinteistösijoituksissa. Hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi eläkerahasto on tunnistanut kolme pääasiallista ilmastonmuutostyökäluä: hiilijalanjäljen vähentäminen, ilmasto-
ratkaisuihin sijoittaminen ja vaikuttaminen.

2.2 Hallinto

Kirkkohallituksen täysistunto toimii Kirkon eläkerahaston hallituksena. Kirkon eläkerahaston varojen sijoitustoiminnasta vastaavat kirkkohallituksen täysistunto ja kirkkohallituksen täysistunnon toimikaudekseen asettama Kirkon eläkerahaston johtokunta. Johtokunnan tehtävät on määritelty evankelis-luterilaisen Kirkon eläkerahastoa koskevan lain 6 §:ssä. Tämän lisäksi Kirkon eläkerahaston johtokunnan toimintaa ohjaa kirkkohallituksen täysistunnon hyväksymä johtosääntö.

Johtokunnan tehtävänä on

- 1) päättää sijoitustoiminnassa käytettävistä sijoitusmuodoista ja niissä sovellettavista periaatteista
- 2) päättää sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin ja niiden tuottotavoitteista
- 3) päättää sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista
- 4) hyväksyä vuosittain kirkon eläkerahaston varojen sijoitussuunnitelma
- 5) päättää omaisuudenhoitajista ja näiden kanssa laadittavista sopimuksista
- 6) päättää niistä johtokunnan johtosäännössä määritellyistä yksittäisistä sijoituksista, jotka on määrätty johtokunnan tehtäväksi
- 7) laatia vuosittain kirkon eläkerahaston toimintakertomus ja tilinpäätös
- 8) huolehtia sijoitustoiminnan kokonaisuuden valvonnasta
- 9) päättää muut kuin 1–8 kohdassa tarkoitetut sijoitustoimintaa koskevat periaatteellista laatua oleva tai muuten tärkeät asiat.

Vuoden 2023 aikana pidettiin yhdeksän johtokunnan kokousta. Johtokunnan kokousten varsinaisten jäsenten läsnäoloprosentti oli 88 % (vuonna 2022: 84 %). Eläkerahaston sijoitustoimintaa valvovat Finanssivalvonta ja eläkerahaston tilintarkastajat. Lisäksi Suomen Sijoitustutkimukselle on ulkoistettu limiittivalvontatehtäviä.

Kirkon eläkerahaston johtokunta valittiin kirkkohallituksen täysistunnon kokouksessa 26.8.2020. Johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin toimitusjohtaja Pasi Strömberg (varajäsen toimitusjohtaja Timo Toropainen). Johtokunnan muut jäsenet ovat toiminnanjohtaja Jussi Junni (varajäsen neuvottelupäällikkö Anne Mikkola), yhtymän johtaja Risto Hämäläinen (varajäsen hallintojohtaja Juha Silander), toiminnanjohtaja Paula Aaltonen (varajäsen lakimies Pekka Pietinen), sijoitusjohtaja Ari Huotari (varajäsen kiinteistöjohtaja Seppo Kosola), johtaja Hanna Hiidenpalo (varajäsen toimitusjohtaja Hannu Hokka), sijoitusjohtaja Tomi Viia (varajäsen lakimies Timo von Boehm), puheenjohtaja Tarja Kantola (varajäsen Heikki Sorvari) ja puheenjohtaja Jonna Voima (varajäsen johdon neuvonantaja Keijo Karhumaa). Johtokunnan varapuheenjohtajana toimii toiminnanjohtaja Jussi Junni ja sihteerinä sijoitusjohtaja Ira van der Pals. Johtokunnan toimikausi päättyy 31.5.2024.

2.3 Eläkkeiden rahoitus

Eläketoiminnan tärkein vuosittain seurattava mittari on, miten suurelta osin eläketoiminnan tulot riittävät eläketoiminnan menoihin (eläkkeet ja eläkehallintomenot).

Eläke-ennusteen mukaan vuosittaiset eläketoiminnan menot kasvavat nopeammin kuin eläketoiminnan tulot, joten vuodesta 2017 alkaen rahastosiirto on ollut negatiivinen eli eläkkeitä rahoitetaan osin myös eläkerahaston sijoitustoiminnan tuotoilla. Vuonna 2023 eläketoiminnan menot olivat 58 milj. euroa eläketoiminnan tuloja suuremmat.

Eläketoiminta kehittyi talousarvioon ja edelliseen vuoteen verrattuna seuraavasti:

(1 000 euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022	Muutos TP 2022-2023
Eläketoiminnan tulot	196 900 000	201 794 424	195 888 997	3,01 %
Eläketoiminnan menot	-243 900 000	-259 775 928	-239 838 412	8,31 %
Siirto rahastoon	-47 000 000	-57 981 504	-43 949 415	31,93 %

Eläketoininnan tuloihin sisältyy työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksujen sekä eläkerahastomaksun lisäksi Työllisyysrahaston maksama osuus 3,1 milj. euroa (vuonna 2022: 3,5 milj. euroa).

Vuonna 2023 kirkon eläkemaksun perusteena oleva palkkasumma oli 536,3 milj. euroa (vuonna 2022: 513,6 milj. euroa). Muutosta edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,4 % (vuonna 2022: 2,6 %).

Seurakuntien palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2023 oli 28,7 %; eläkemaksu sisältää myös työntekijöiltä perittävän työntekijäin eläkelain mukaisen työntekijöiden eläkemaksun. Kirkon keskusrahaston ja kirkollisten yhdistysten palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2023 oli 34,5 %; eläkemaksu sisältää myös työntekijöiltä perittävän työntekijäin eläkelain mukaisen työntekijöiden eläkemaksun. Vuonna 2023 eläkemaksut pysyivät edellisen vuoden tasolla. Keva laskuttaa työnantajilta kuukausittain palkkaperusteisen eläkemaksun.

Kirkollisveroperusteisen eläkerahastomaksun kerääminen käynnistyi vuonna 2013. Kirkolliskokouksen vahvistama eläkerahastomaksun vuodelle 2023 oli 5 % (vuonna 2022: 5 %). Eläkerahastomaksun tuotto vuonna 2023 oli 45,9 milj. euroa (vuonna 2022: 44,9 milj. euroa).

Eläkerahastosiirrot vuosina 2015–2023 (milj. euroa)

Tammikuussa 2024 valmistuneiden kirkon eläkemenoennusteen ja eläkevastuulaskelman mukaan KiEL-eläkevastuu on 31.12.2023 n. 5 516 milj. euroa (vuonna 2022: 5 224 milj. euroa). Eläkevastuusta on kerrottu lisää tilinpäätöksen liitetiedoissa.

2.4 Tilastotietoa kirkon eläkkeistä

Kirkon eläkkeitä ja kuntoutuksia koskevia hakemuksia saapui Kevaan vuonna 2023 1 831, mikä oli 13 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2022. Laskua oli kaikissa muissa lajeissa paitsi täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä, joiden määrä nousi 1,3 prosenttia.

Vuonna 2022 eläkehakemuksien määrää nosti työeläkeindeksin poikkeuksellisen suuri 6,8 prosentin nousu vuoden 2023 alussa, mikä näkyi loppuvuoden 2022 suurissa vanhuus- ja osittain varhennetun vanhuuseläkkeiden hakemusmäärissä.

Vuonna 2023 hakemusmäärät laskivat huippuvuoteen verrattuna.

Eniten väheni osittain varhennettujen vanhuuseläkkeiden (ove) hakemusmäärä, joka oli 27 prosenttia pienempi kuin huippuvuonna 2022, mutta 112 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. Vanhuuseläkkeitä puolestaan haettiin noin 17 prosenttia vähemmän, kuin vuotta aiemmin. Osatyökyvyttömyyseläkehakemusten määrä laski 22 ja kuntoutushakemusten määrä 29 prosenttia.

Kirkon eläkkeitä koskevien hakemusten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Eläkelaji	2023	2022	Muutos, %
Vanhuuseläkkeet	554	666	-16,8
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	210	286	-26,6
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	613	605	1,3
Osatyökyvyttömyyseläkkeet	165	212	-22,2
Perhe-eläkkeet	186	200	-7
Muut eläkeasiat	0	0	..
Kuntoutus	103	145	-29
Kaikki	1 831	2 114	-13,4

Lähde: Keva

Vuonna 2023 Keva teki 1 821 kirkon eläkkeitä ja kuntoutusta koskevaa päätöstä, tämä oli 12,2 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Kirkon eläkkeitä koskevien päätösten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Eläkelaji	2023	2022	Muutos, %
Vanhuuseläkkeet	559	661	-15,4
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	210	286	-26,6
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	608	590	3,1
<i>joista uusia päätöksiä</i>	233	209	11,5
Osatyökyvyttömyyseläkkeet	169	205	-17,6
<i>joista uusia tai ennakkopäätöksiä</i>	65	82	-20,7
Perhe-eläkkeet	186	199	-6,5
Muut eläkeasiat	0	0	..
Kuntoutuspäätökset	89	134	-33,6
Kaikki	1 821	2 075	-12,2

Lähde: Keva

Vuonna 2023 vanhuuseläkehakemukset käsiteltiin keskimäärin 4 päivässä (ed. vuonna 4 pv:ssä) ja työkyvyttömyyseläkkeet 29 päivässä (ed. vuonna 30 pv:ssä). Nopeimmin – keskimäärin 1 päivässä – käsiteltiin osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet. Kirkon uusia työkyvyttömyyseläkkeitä koskevista hakemuksista Keva hylkäsi 30,6 prosenttia. Kuntoutuspäätöksistä hylkääviä oli 59,6 prosenttia.

Kirkon eläkehakemusten kokonaiskäsitelyaika päivinä

Eläkelaji	pv
Vanhuuseläkkeet	4
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	1
Työkyvyttömyyseläkkeet	29
Perhe-eläkkeet	5
Kuntoutuslupaukset	16

Lähde: Keva

Kirkon eläkepätösten itseoikaisumenettely

Vuonna 2023 Keva käsitteli niin sanotussa itseoikaisumenettelyssä yhteensä 40 Kevan kirkon päätöksiä koskevaa valitusta, jotka oli tehty Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Niistä 31 liittyi työkyvyn arviointiin. Kaikista valituksista Keva oikaisi kokonaan 7,5 prosenttia ja työkyvyn arviointia koskevista valituksista 9,7 prosenttia. Keva käsitteli vuonna 2023 myös 8 vakuutusoikeudelle tehtyä valitusta, jotka koskivat Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antama päätöstä. Valitukset koskivat työkyvyn arviointia ja niistä yhtään ei oikaistu.

Eläkkeelle siirtyneet

Kirkon palveluksesta siirtyi vuonna 2023 eläkkeelle 448 henkilöä. Eläkkeelle siirtyneitä oli 106 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2022. Myös uuden osatyökyvyttömyyseläkkeen aloittaneet lasketaan eläkkeelle siirtyneiksi, vaikka henkilö jatkaisikin työssä eläkkeen ohella. Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen aloittaneita sen sijaan ei lasketa mukaan eläkkeelle siirtyneisiin.

Kirkon palveluksesta eläkkeelle siirtyneiden lukumäärä ja keski-ikä eläkelajeittain 2023

Eläkelaji	Henkilöä	Keski-ikä, v
Vanhuuseläke	293	65,1
Täysi työkyvyttömyyseläke (sis. työuraeläke)	47	60,3
Täysi kuntoutustuki	63	52,4
Osatyökyvyttömyyseläke	45	56,8
Kaikki	448	62

Lähde: Keva

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus oli 65 prosenttia kaikista eläkkeelle siirtyneistä (vuotta aiemmin 77 %). Kirkon palveluksesta eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 62 vuotta (laskua 0,8 vuotta) ja vanhuuseläkkeelle siirryttiin vuonna 2023 keskimäärin 65,1 vuoden iässä (64,8 vuonna 2022).

2.5 Sijoitustoiminta

Eläkerahaston omaisuuden arvo 31.12.2023 oli 1 852 milj. euroa (vuonna 2022: 1 804 milj. euroa) arvostettuna markkinahintaan. Vuoden lopussa sijoitukset olivat hajautettuina seuraavasti:

Omaisuuslaji (eur)	Osuus salkusta
Osakesijoitukset	46,0 %
<i>Likvidit osakesijoitukset</i>	37,9 %
Suomi	7,5 %
Eurooppa	7,8 %
Pohjois-Amerikka	8,1 %
Japani	1,1 %
Kehittyvät markkinat	7,4 %
Globaalit/sektori	6,0 %
<i>Muut osakesijoitukset</i>	8,2 %
Pääomasijoitukset	8,2 %
Korkosijoitukset	28,7 %
<i>Likvidit korkosijoitukset</i>	20,6 %
Rahamarkkinasijoitukset	2,9 %
Valtio	1,4 %
Investment Grade	5,1 %
High Yield	2,6 %
Kehittyvät markkinat	2,4 %
Lyhyen koron sijoitukset	6,2 %
<i>Muut korkosijoitukset</i>	8,1 %
Vaihtoehtoiset korkosijoitukset	8,1 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset	25,3 %
Reaaliomaisuussijoitukset	23,1 %
Absoluuttinen tuotto	2,1 %
Johdannaiset	0,1 %
Yhteensä	100,00 %

Vuosi 2023 oli kokonaisuutena hyvä vuosi sekä osake- että korkosijoittajalle. Osakekurssit nousivat vahvasti sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa teknologiaosakkeiden vetäminä. Korkosijoituksetkin tuottivat erinomaisesti vahvan loppuvuoden ansiosta.

Kirkon eläkerahastolle vuosi 2023 oli tuotoltaan hyvä. Vuoden 2023 sijoitustoiminnan tuotto käyvin arvoin oli 6,1 %. Salkun reaalityttö 2,5 % jäi hieman sijoitusstrategiassa asetetusta 3 prosentin reaalityttotavoitteesta. Salkun volatilitteetti alitti asetetun 9,5 % riskitason, ollen 3,4 %. Eläkerahaston salkku hävisi omalle vertailuindeksilleen, jonka tuotto oli 8,8 %. Eläkerahaston pitkän aikavälin nettotuotto (1991–2023) pysyi edelleen hyvänä ollen vuoden lopussa 7,6 % p.a.

Vastuullinen sijoittaminen oli kiinteä osa eläkerahaston sijoituspäätöksentekoa vuonna 2023. Vuoden 2023 aikana Kirkon eläkerahaston johtokunta hyväksyi uudet toimintaohjeet yhtiökokousedustajille. Lisäksi vuoden 2022 lopussa päivitetyt omistajanohjauksen periaatteet otettiin käyttöön kaikissa osakesijoituksissa. Vuoden 2023 alussa käytiin läpi kaikki eläkerahaston sopimukset varainhoitajien kanssa ja päivitettiin sopimuksien vastuullisuusvaatimuksia. Eläkerahasto menestyi PRI-raportoinnissa (Principles for Responsible Investment) erittäin hyvin. Erinomaisten tulosten taustalla on eläkerahaston pitkäjänteinen työskentelytapa, jossa hyödynnetään PRI-raportista saatua palautetta osana vastuullisen sijoitustoiminnan jatkuvaa kehittämistä.

Luonnon monimuotoisuus on noussut yhä tärkeämmäksi osaksi eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen työskentelyä. Kehittääkseen toimintaansa luonnon monimuotoisuuden osalta Eläkerahasto liittyi vuonna 2023 Nature Action 100-aloitteen. Aloitteessa sijoittajat toimivat yhdessä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Eläkerahaston johtokunta on laatinut vuodesta 2023 sijoitustoiminnan toimintakertomuksen sekä erillisen vastuullisen sijoittamisen toimintakertomuksen, jotka ovat tilinpäätöksen liitetiedoissa.

2.6 Eläkerahaston tunnuslukuja

Seuraavassa taulukossa esitetään eräitä eläkerahastoon liittyviä lukuja vuosilta 2018–2023 (rahasto arvostettuna markkinahintaan):

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rahasto 31.12. (milj. euroa)	1 480	1 676	1 762	1 972	1 804	1 852
Eläkemeno (milj. euroa)	209,8	217,9	224,5	223,4	234,1	254,4
Rahasto/eläkemeno (%)	7,1	7,7	7,8	8,8	7,7	7,3
KiEL-palkkasumma (milj. euroa)	497,7	505,4	495,6	500,2	513,6	536,3
Rahasto/palkkasumma (%)	3,0	3,3	3,6	3,9	3,5	3,5
Kokonaiseläkevastuu (milj. euroa)	4 688	4 795	4 895	4 943	5 224	5 516
Rahasto/eläkevastuu (%)	31,6 %	35,0 %	36,0 %	39,9 %	34,5 %	33,6 %

2.7 Riskienhallinta

Hyvä riskienhallintakäytäntö edellyttää riskien ja riskienhallintakeinojen määrittämistä, riskien allokoimista ja hajauttamista sekä seurantaan. Kirkon eläkerahasto laatii vuosittain riskienhallintasuunnitelman, jonka tarkoituksena on selvittää sijoitustoimintaan liittyvät riskit päätöksentekijöille, sijoitustoiminnan valvojille sekä muille sidosryhmille. Kirkon eläkerahaston johtokunta hyväksyi riskienhallintasuunnitelman vuodelle 2023 kokouksessaan 19.12.2022.

KER arvioi kirkon jäsenmäärän, kirkollisverotulojen sekä kirkon eläkejärjestelmän piirissä olevan henkilömäärän alenemisen ja siitä seuraavan rahoituspohjan merkittävän heikkenemisen pitkällä aikajänteellä suurimmaksi strategiseksi riskiksi.

Sijoitustoiminnan kannalta suurin riski on, että tuottotavoite ei toteudu pitkällä aikavälillä. Rahaston pitkän aikavälin reaalitytuottotavoitetta on nostettu sijoitusstrategian päivityksen yhteydessä joulukuussa 2023 ja uusi reaalitytuottotavoite on 3,5 %. Uudessa vuoden 2024 alussa voimaan tulevassa sijoitusstrategiassa Kirkon eläkerahaston pitkän aikavälin vuotuisen riskitaso tavoite on 10,5 %. Numeerisella riskitasolla tarkoitetaan sijoitustoiminnan tuottojen vaihtelua eli volatilitteettia. Tuottotavoite määräytyy eläkejärjestelmän kulloisenkin rahoitustilanteen mukaan ja päätetään sijoitusstrategiassa. Sijoitustoiminnan tuoton ja riskin kehittymistä seurataan pitkällä aikavälillä osana vuosittain laadittavaa eläkerahaston toimintakertomusta sekä lyhemmillä aikaperiodeilla osana kuukausittaista raportointia. Tuottoa seurataan jatkuvasti sekä absoluuttisesti että vertaamalla sitä salkun vertailuindekseihin. Eläkerahaston tuotto- ja riskiraportit laaditaan kolmannen osapuolen (Suomen Sijoitustutkimus Oy) toimesta, jotta pystytään varmistumaan raporttien objektiivisuudesta.

Liitetiedoissa on kuvattu Kirkon eläkerahaston toimintaan liittyviä avainriskejä. Perinteisiin vahinkoriskeihin on varauduttu vakuutuksilla. Kirkon eläkerahaston vakuutusyhteistyökumppani pakollisten työtaturma- ja ammattitautivakuutusten sekä muiden vakuutusten osalta on IF Vahinkovakuutus Oy.

2.8 Kirkon eläkerahaston toiminnan vaikuttavuuden arviointi

Kirkon eläkerahaston toiminnan vaikuttavuuden arviointiin on valittu seuraavat neljä strategista tavoitetta vuodelle 2023, jotka on johdettu Kirkkohallituksen Ovet auki kokeiluille ja kehittämiselle strategiasta.

Kirkon eläkerahaston vaikuttavuuden painopistealueet

- **Ovet auki ulospäin:** Vahvistamme Kirkon eläkerahaston roolia merkityksellisenä ja luotettavana toimijana osallistumalla aktiivisesti alan keskusteluun ja kehittämällä vaikuttamistoimintaamme. Eläkerahasto haluaa säilyttää edelläkävijän maineen vastuullisessa sijoittamisessa Suomessa ja teemme aktiivista yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyöverkostojen merkitys kasvaa ja Kirkon eläkerahasto osallistuu alan uusien toimintatapojen kehittämiseen.
- **Ovet auki kirkkoon ja kasvuun:** Eläkerahasto tukee seurakuntia sijoitusaosaamista koskeissa kysymyksissä sekä tarjoaa seurakunnille malleja sijoitussuunnitelmien laatimiseen ja varainhoidon kilpailutukseen.
- **Ovet auki uusille mahdollisuuksille:** Kirkon eläkerahasto on oltava riittävän suuri eläkevastuuseen verrattuna. Eläkerahaston varoja hoidetaan tuotavasti, turvaavasti ja vastuullisesti.
- **Ovet auki tulevaisuuteen:** Noudatamme toiminnassamme kestävä kehityksen periaatteita. Eläkerahaston uusi ilmastostrategia ohjaa työtä kestävä kehityksen puolesta.

Seuraavassa taulukossa on avattu tavoitteiden toteutumista vuonna 2023.

Kirkkohallituksen strategian painopiste	Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Ovet auki ulospäin: Vahvistamme kirkon roolia merkityksellisenä ja luotettavana toimijana osallistumalla aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kehittämällä vaikuttamistoimintaamme.	Vahvistamme KERin roolia merkityksellisenä ja luotettavana toimijana osallistumalla aktiivisesti alan keskusteluun ja kehittämällä vaikuttamistoimintaamme.	Osallistumme alan yhteistyöhön eri yhdistyksissä, etujärjestöissä ja aloitteissa (Työeläkevakuuttajat, Eläkesäätiöyhdistys, Finland's Sustainable Investment Forum, Principles for Responsible Investment, Eläke-turvakeskus, Carbon Disclosure Project, IIGCC)	1. Luottamustoimien lkm., tapaamisten lkm. ja esiintymisen lkm. säilyy saavutetulla tasolla. Arvio: Toteutunut
		Teemme yhteistyötä muiden sijoittajien kanssa.	1. Tapaamisten lkm. ja esiintymisten lkm. säilyy saavutetulla tasolla. Yhteistyöhankkeiden lkm. Arvio: Toteutunut
		Päivitämme verkkosivujamme ja viestimme aktiivisesti. Julkaisemme KER:in uutiskirjeen.	2. Tiedotteiden ja uutiskirjeiden lkm. Arvio: Toteutunut
	Vastuullinen sijoittaminen on osa KERin sijoitustoimintaa.	PRI (Principles for Responsible Investment) periaatteet ohjaavat toimintaamme.	3. KER:in PRI:n vuosiraportin saama arvio on parempi kuin muiden instituutiosijoittajien (asset owner). Arvio: Toteutunut
		Edellytämme, että yhteistyökumppanimme ovat sitoutuneita vastuulliseen sijoitustoiminnan toteuttamiseen ja edistämiseen.	4. Varainhoitajien saamat arviot kehittyvät vuosittaisessa vastuullisuusarvioinnissa. Arvio: Toteutunut
Ovet auki kirkkoon ja kasvuun: Tuemme seurakuntien työtä tutkitun tiedon ja saamamme palautteen pohjalta.	KER on edelläkävijä vastuullisessa sijoittamisessa Suomessa.	Teemme aktiivista yhteistyötä yhteistyössä alan toimijoiden (sijoittajat/palveluntarjoajat) kanssa. Osallistumme alan uusien toimintatapojen kehittämiseen.	5. Seuraamme näkyvyyttä mediassa. Esiintymisten, artikkelien ja luentojen lkm. Arvio: Toteutunut
	Seurakuntien sijoitusosaaminen on paremmalla tasolla.	Tuemme seurakuntia sijoitusosaamista koskevissa kysymyksissä.	6. Vastaamme kaikkiin seurakuntien kysymyksiin ja seuraamme seurakuntakontaktien lkm. Arvio: Toteutunut osittain
		Tarjoamme malleja sijoitussuunnitelmien laatimiseen sekä varainhoidon kilpailutukseen.	7. Mallipohjat ovat seurakuntien käytössä. Arvio: Toteutunut

<p>Ovet auki uusille mahdollisuuksille: Pidämme Kirkon keskusrahaston talouden tasapainossa ja turvaamme tulevaisuuden toimintaedellytykset.</p>	<p>KER on riittävän suuri eläkevastuuseen verrattuna.</p>	<p>Hoidamme eläkerahaston varoja tuottavasti, turvaavasti ja vastuullisesti.</p>	<p>8. Rahaston tuotto on vähintään johtokunnan asettaman tuottotavoitteen suuruinen. Arvio: Ei toteutunut</p>
		<p>Laadimme vuosittain eläkemenoennusteen ja eläkevastuulaskelman. Arvioimme laskemien perusteella työntekijän eläkemaksun ja eläkerahastomaksun suuruuden ja keskinäisen suhteen.</p>	<p>8. Rahastosiirto on ennusteen mukainen. Arvio: Ei toteutunut</p>
<p>Ovet auki tulevaisuuteen: Noudatamme omassa toiminnassamme kestävän kehityksen periaatteita.</p>	<p>KER noudattaa toiminnassaan kestävän kehityksen periaatteita. Kirkon ilmastotavoitteet huomioidaan KER:in toiminnassa.</p>	<p>KER:in uusi ilmastostrategia otetaan käyttöön ja se ohjaa työtä kestävän kehityksen puolesta. Strategian tavoitteena on hiilineutraali sijoitussalkku vuoteen 2035 mennessä.</p>	<p>9. Ilmastostrategian mittareita seurataan vuosittain vastuullisen sijoittamisen toimintakertomuksessa. Mittareiden tulokset paranevat edelliseen vuoteen verrattuna. Arvio: Toteutunut</p>
		<p>KER:in vaikuttavuussijoitukset edistävät YK:n kestävän kehityksen periaatteiden toteuttamista. Lisäksi KER osallistuu teemavaikuttamishankkeisiin YK:n tavoitteiden edistämiseksi.</p>	<p>10. Vastuullisen sijoittamisen toimintakertomuksessa seurataan vaikuttavuussijoitusten osuutta sekä teemavaikuttamishankkeiden lukumäärää ja tuloksia. Arvio: Toteutunut</p>
		<p>KER:in ympäristövaikutusten arviointi osana Kirkkohallituksen ympäristöohjelmaa.</p>	<p>11. Toimintaa ja sen edistymistä kuvataan Kirkkohallituksen ympäristöohjelman raportoinnin yhteydessä. Esi-merkkinä seurattavista mittareista ovat lentomatkojen ja toimisto-kiinteistön hiilijalanjäljen seuranta. Arvio: Toteutunut</p>

1. Tavoite toteutui. Luottamustoimien, esiintymisten ja tapaamisten määrä on säilynyt saavutetulla tasolla. Luottamustoimien määrä on säilynyt edellisen vuoden tasolla ja paikkoja oli vuoden 2023 lopussa 13 kappaletta (13). Aktiivinen yhteistyö sidosryhmien kanssa on jatkunut, pidimme vuoden 2023 aikana esityksen kuudessa (14) tilaisuudessa ja osallistuimme kuuteen sidosryhmätapaamiseen kansainvälisten instituutiosijoittajien kanssa. Lisäksi osallistuimme lukuisiin yhteistyökeskusteluihin muiden sijoittajien kanssa. Eläkerahastolla on paikat Telan sijoitusten raportointiryhmässä, yhteiskuntasuhteiden yhteistyöryhmässä ja sijoitusasiain neuvottelukunnassa. (suluissa edellisen vuoden tilanne)
2. Tavoite toteutui. Eläkerahaston verkkosivuja päivitettiin aktiivisesti ja tulostiedot julkaistiin kvartaaleittain verkkosivuilla. Vuoden 2023 aikana julkaistiin yksi uutistiedote ja yksi uutiskirje.

3. Tavoite toteutui. Kirkon eläkerahasto sai PRI-vuosiraportissa (Principles for Responsible Investment) erinomaiset arvosanat. Kirkon eläkerahasto menestyi kaikkien vastaajien mediaania paremmin. Eläkerahastolla oli korkein tähtiluokitus kaikilla osa-alueilla.
4. Tavoite toteutui. Varainhoitajille tehtävästä vuosittaisesta vastuullisuuskyselystä on muodostunut tärkeä työkalu, Kirkon eläkerahasto on ollut tässä alan edelläkävijä. Varainhoitajien saamat arviot ovat kehittyneet, ja lisäksi eläkerahasto on kehittänyt omaa palauteantoprosessiaan vuoden 2023 aikana. Kyselyn pohjalta voidaan todeta, että kaikki likvidien osake- ja korkosijoitusten varainhoitajat ovat määrittäneet omat ilmastoperiaatteensa. Epälikvidien sijoitusten osalta yli 60 prosenttia varainhoitajista on tehnyt vastaavat määritykset. Kaikki likvidien osake- ja korkosijoitusten varainhoitajat ovat tehneet julkisen hiilineutraaliussitoumuksen. Fossiilisiin polttoaineisiin liittyvät poissulkukriteerit ovat laajassa käytössä eläkerahaston käyttämissä rahastoissa. Yli 70 prosenttia likvideistä osake- ja korkorahastoista, sekä epälikvideistä korko- ja osakerahastoista, käyttää fossiilisia poissulkukriteerejä.
5. Tavoite toteutui. Mediassa julkaistiin vuonna 2023 9 (13) eläkerahastosta kertovaa juttua tai tiedotetta. Eläkerahasto on kertonut toiminnastaan vuoden aikana useissa erilaisissa tilaisuuksissa, esiintymisiä 12 (14) kappaletta. Lisäksi eläkerahasto oli paras suomalainen eläketoimija vastuullisuuskysymysten integroimisessa rahastovalintaprosessiin Nordic Fund Selectionin kyselyssä. (suluissa edellisen vuoden tilanne)

Vuoden 2023 aikana kehitimme uusia toimintatapoja seuraavilla tavoilla:

- a. Eläkerahasto keräsi tietoa kirkon työntekijöiden tietotasosta ja toiveista vastuulliseen sijoittamiseen liittyen. Tulokset osoittivat, että luottamus Kirkon eläkerahastoon on hyvällä tasolla ja suurin osa vastaajista koki tietävänsä mitä vastuullinen sijoittaminen on. Kyselyn tulosten avulla eläkerahasto lähtee päivittämään vastuullisen sijoittamisen ohjeita vuonna 2024.
  - b. Kirkon eläkerahaston keskeinen vastuullisen sijoittamisen työkalu on vaikuttaminen, ja vuonna 2023 tämä toiminta kehittyi uusien aloitteiden ja vaikuttamishankkeiden myötä. Luonnon monimuotoisuus on noussut yhä tärkeämmäksi osaksi eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen työskentelyä. Kehittääkseen toimintaansa luonnon monimuotoisuuden osalta Eläkerahasto liittyi Nature Action 100-aloitteeseen. Aloitteessa sijoittajat toimivat yhdessä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.
  - c. Vastuullinen sijoittaminen on ollut kiinteä osa eläkerahaston sijoituspäätöksentekoa vuonna 2023. Lisäsijoituksia tehtiin vuoden 2023 aikana sekä metsään että uusiutuvaan energiaan. Lisäksi Kirkon eläkerahasto otti käyttöön Luonnonvarakeskuksen (Luke) suositukset luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi suorissa metsäsijoituksissa.
6. Tavoite on toteutunut osittain, seurakuntakontaktien määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2023 aikana eläkerahastolla oli vain yksi (9) seurakuntien sijoitusasioihin liittyvä konsultointi. Lisäksi pidimme seurakunnille taloushallinnon perusteet koulutuspäivillä esityksen sijoitussuunnitelman laatimisesta ja vastuullisuusnäkökulmien huomioon ottamisesta sijoitustoiminnasta. (suluissa edellisen vuoden tilanne)
  7. Tavoite on toteutunut. Eläkerahasto on uudistanut vuonna 2022 mallipohjat seurakuntien sijoitussuunnitelman laatimiseen ja varainhoidon kilpailutukseen. Mallipohjat ovat kaikkien seurakuntien saatavilla Sakastin sivuilla.
  8. Tavoite ei toteutunut. Rahaston reaalityttö vuonna 2023 oli 2,5 %, tuotto alitti pitkän aikavälin 3 prosentin reaalityttotavoitteen ja oli heikompi kuin rahaston vertailuindeksin tuotto. Rahastosiirto oli selkeästi ennustetta suurempi. Toteutunut alijäämä oli 58 miljoonaa euroa, kun arvio alijäämälle sijoitussuunnitelmassa oli 47 miljoonaa euroa.
  9. Tavoite on toteutunut. Eläkerahaston ilmastostrategian tavoitteena on hiilineutraali sijoitussalkku vuoteen 2035 mennessä edellyttäen, että sijoitusympäristö mahdollistaa sen.

Strategian välitavoitteita vuodelle 2025 ovat vihreiden teemasijoitusten osuuden lisääminen 10 prosenttiin sijoituksista, päästöttömän lämpöenergian käyttäminen kaikissa suorissa kiinteistösijoituksissa, sekä likvidien osake- ja korkosijoitusten hiili-intensiteetin vähentäminen 25 prosentilla. Eläkerahasto on saavuttanut jo kaksi välitavoitettaan. Vihreiden teemasijoitusten osuus oli vuoden 2023 lopussa 10,7 prosenttia (7,9 % vuonna 2022). Myös toinen välitavoite on saavutettu, kaikissa suorissa kiinteistöissä on siirrytty päästöttömään lämpöenergiaan (75 % vuonna 2022). Likvidien osake- ja korkosijoitusten painotettu hiili-intensiteetti laski 15,7 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna. Vuoden 2020 lähtötasolta laskua on yhteensä 23 prosenttia ja tavoitteeksi asetettu 25 prosentin vähennys lähestyy hyvää vauhtia.

10. Tavoite on toteutunut. Vuoden 2023 lopussa Kirkon eläkerahaston vaikuttavuussijoitusten osuus oli 1,6 prosenttia (1,6 % vuonna 2022). Kirkon eläkerahasto osallistuu ennakoivaan vaikuttamistoimintaan, jossa yrityksiin pyritään vaikuttamaan rakentavalla tavalla, tulevaisuuden vastuullisuushaasteita ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteita edistäen. Vuoden 2023 aikana eläkerahasto osallistui kolmeen eri teemavaikuttamishankkeeseen:

- *Verovastuullisuus.* Vaikuttamishankkeen kohteena on yrityksiä globaalilta lääke- ja teknologiasektorilta. Vaikuttamisen tavoitteena on kannustaa yrityksiä käsittelemään veronmaksuun liittyvät toimet hyvän hallintotavan ja riskienhallinnan mukaisesti. Vaikuttamishankkeessa on vuonna 2023 järjestetty 69 puhelintapaamista ja vaihdettu yli 800 sähköpostia 21 eri kohdeyrityksen kanssa. Useat yritykset ovat julkaisseet veropolitiikan ensimmäistä kertaa ja/tai ovat sisällyttäneet verovastuullisuusnäkökulmia politiikkaansa vaikuttamiskeskustelujen käynnistymisen jälkeen.
- *Ilmastomuutos – Kestävä metsä ja rahoitus.* Vaikuttamishankkeessa on yrityksiä, jotka toimivat suoraan metsätalouden parissa, tuottavat ja ostavat maataloushyödykkeitä, sekä niitä rahoittavia yrityksiä. Yrityksiä kannustetaan asettamaan tieteeseen perustuvia ilmastotavoitteita ja kehittämään käytännön toimenpiteitä kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi. Vaikuttamishankkeessa on vuonna 2023 järjestetty 17 puhelintapaamista, ja vaihdettu yli 300 sähköpostia 27 eri kohdeyrityksen kanssa.
- *Vesi.* Veteen liittyvä vaikuttamishanke käynnistyi vuoden 2020 alkupuolella ja päättyi maaliskuussa 2023. Vaikuttamishankkeen kohteena oli yrityksiä, joilla on yhteinen valuma-alue Brasilian Tietessä ja/tai Etelä-Afrikan Vaalissa. Tarkoituksena oli paikallisen yhteistyön kautta ratkaista yhteisöjen vesihaasteita. Vaikuttamiskeskustelujen myötä kaikki hankkeessa mukana olleet yritykset paransivat toimintaansa. Hankkeen myötä vedenkulutuksen raportoinnin laajuus parani, tietoisuus veden riskeistä liiketoiminnalle parani ja lisäksi yritykset näkivät puhtaan veden tärkeyden paikallisväestölle.

11. Tavoite on toteutunut. Eläkerahasto on osallistunut Kirkkohallituksen ympäristöryhmän toimintaan. Kirkkohallituksen toimitalon yhteenlasketut kokonaispäästöt ovat vähentyneet vuosittain alkumittausvuodesta 2018 lähtien (255 tonnia CO₂). Päästöttömien energialähteiden myötä kirkon toimitalon CO₂-päästöt ovat nollautuneet. Lisäksi KER seuraa erikseen oman lentomat kustamisen hiilijalanjälkeä. Lentokilometrit/CO₂-päästöt vuoden 2023 osalta ovat nousseet verrattuna vuosiin 2020–2023, jolloin koronapandemia vaikutti matkustamiseen.

2.9 Kirkon eläkerahaston eläketoiminnan talousarvion toteumavertailu 1.1.–31.12.2023

Tuloslaskelma (1 000 €)	TP 2023	TA 2023	TP 2022	tot. %
Maksutulot	201 794 424	196 900 000	195 888 997	102,5 %
KiEL-maksut	152 757 591	146 000 000	147 495 732	104,6 %
Eläkerahastomaksu	45 925 740	45 900 000	44 870 335	100,1 %
TVR-maksut	3 111 093	5 000 000	3 522 930	62,2 %
Eläkemenot	-259 775 928	-243 900 000	-239 838 412	106,5 %
Eläkemenot	-257 697 837	-241 700 000	-237 881 760	106,6 %
Hallintomenot (KEVA)	-2 078 091	-2 200 000	-1 956 652	94,5 %

2.10 Tulevaisuuden näkymät

Eläkerahaston sijoitustoiminta

Eläkerahaston johtokunta hyväksyi joulukuussa 2023 sijoitusstrategian vuosille 2024–2027. Sijoitusstrategiassa määritellään Kirkon eläkerahaston tehtävät sekä asetetaan sijoitustoiminnan pitkän aikavälin tavoitteet. Sijoitustoiminnan strategi-
sena tavoitteena on eläkevastuun kattamiseksi tapahtuva varojen kartuttaminen tuottavasti, turvaavasti ja vastuulliset näkökohdat huomioiden. Päivitetyssä sijoitus-
strategiassa eläkerahaston pitkän aikavälin reaalituottotavoitetta nostettiin 3 prosen-
tista 3,5 prosenttiin. Samalla rahaston riskitasoa nostettiin 9,5 prosentista 10,5 pro-
senttiin.

Strategisessa allokaatiossa salkun osakepainoa nostettiin 46 prosentista 50 prosent-
tiin. Maltillisella osakepainon nostamisella tavoitellaan pitkän aikavälin sijoitustuotto-
jen parantamista, rahastoinnin vahvistamista, ja edistetään siten seurakuntien työ-
eläkemaksun pitämistä kohtuullisena.

Alla olevassa taulukossa on esitetty Kirkon eläkerahaston strateginen allokaatio seu-
raavalle neljälle vuodelle. Strategisella allokaatiolla tarkoitetaan eri omaisuusluokkien

välistä jakaumaa pitkällä aikavälillä ja painot on ilmoitettu prosentteina eläkerahaston koko markkina-arvosta. Vuodesta 2020 lähtien pääomasijoitukset (private equity) ovat olleet osa osakesijoituksia ja vaihtoehtoiset korkosijoitukset osa korkosijoituksia. Vuoden 2024 alussa omaisuusluokkien määrittelyssä tehdään seuraava muutos, infrastruktuurisijoitukset siirtyvät vaihtoehtoisista sijoituksista osakesijoitukseen.

Eläkerahaston strateginen allokaatio

Omaisuusluokka	Peruspaino	min	max
Korkosijoitukset	35 %	20 %	60 %
Osakesijoitukset	50 %	30 %	60 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset	15 %	5 %	30 %
Yhteensä	100 %		

Kirkon eläkerahasto on sitoutunut vastuulliseen sijoitustoimintaan. PRI-periaatteiden allekirjoittajana eläkerahasto on sitoutunut jatkuvasti kehittämään aktiivisia omistajakäytäntöjään ja raportoimaan toimintansa edistymisestä. Eläkerahasto seuraa omistamiensa yhtiöiden toimintaa ja tarvittaessa käy yhtiöiden kanssa vuoropuhelua sekä käyttää äänivaltaansa yhtiöiden yhtiökokouksissa. Kirkon eläkerahasto ottaa sijoitusprosessin jokaisessa vaiheessa huomioon vastuullisen sijoittamisen näkökohdat ja tavoittelee Suomessa vastuullisen sijoittamisen edelläkävijän asemaa. Vastuullisesta sijoittamisesta on kerrottu enemmän erillisessä vastuullisen sijoittamisen toimintakertomuksessa.

Maailmantalouden kehitykseen liittyy paljon epävarmuutta. Ensin globaali koronapandemia aiheutti talouksien sulkemista ja sitten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekoitti erityisesti energiasektorin. Pandemian lisäksi geopoliittiset jännitteet, kauppasodat, inflaation nousu, energiamarkkinoiden epävakaus ja muut tekijät ovat vaikuttaneet globaaliin talouden toimintaympäristöön. Poikkeuksellisen vahva inflaatio sai keskuspankit kiristämään huomattavasti rahapolitiikkaa, mikä hidasti talouskasvua maailmanlaajuisesti. Vuosi 2024 on alkanut sijoitusmarkkinoilla varovaisen positiivisesti. Globaalit osakemarkkinat tuottivat tammikuussa noin 2 prosenttia ja korkosijoitukset tuottivat positiivisesti euroalueen valitonaloinja lukuun ottamatta. Markkinakehityksen taustalla ovat inflaation nousun taittuminen ja sen ansiosta virinnyt toivo päätyvästä keskuspankkien rahapolitiikan kiristysyryklistä.

Eläkejärjestelmän rahoittaminen

Kirkon eläkerahaston toimintakertomus ja tilinpäätös 1.1.–31.12.2023

Eläkerahaston johtokunnan tehtävänä on seurata Kirkon eläkerahaston riittävyyttä ja tehdä vuosittain esitys kirkkohallitukselle seuraavana vuonna perittävän työnantajan eläkemaksun ja eläkerahastomaksun suuruudesta. Tarvittavan maksutason suuruutta tarkastellaan Kevan vuosittain laatiman eläkemenoennusteen sekä eläkevas-
tuulaskelman perusteella.

Eläkemenoennuste on laadittu kolmelle eri skenaariolle

Perusskenaario, jossa työntekijämäärän kehitys on kytketty kirkollisveron tuottoon (kirkollisveron tuoton oletettu muutos on -1 % vuodessa vuoteen 2025 saakka, -1,5 % vuodessa vuosina 2026–2050 ja ei muutosta vuoden 2050 jälkeen).

Shokkiskenaario, jossa kirkollisveron tuoton ja vakuutettujen määrän oletetaan laskevan perusskenaariota nopeammin. Skenaariossa vuoden 2035 jälkeen saavutetaan vakuutettujen määrän vakiotaso, joka on noin 61,65 % vuoden 2018 tasosta.

Positiivinen skenaario, jossa kirkollisveron tuoton ja vakuutettujen määrän oletetaan laskevan perusskenaariota hitaammin. Skenaariossa vuoden 2050 jälkeen saavutetaan vakiotaso, joka on 75 % vuoden 2018 tasosta.

Evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastoa koskevan lain (656/2023) muutost valmistelut

Lakimuutoksen valmistelu on aloitettu vuoden 2024 alussa. Tarkoituksena on valmistella mahdollinen eläkerahastomaksun määräytymisperusteen muutos sekä säännökset erillisestä Kirkon eläkerahaston hallituksesta ja johtajasta. Todennäköinen lainmuutoksen voimaantuloaika on vuoden 2026 alku.

Tilinpäätös

3. Taloudellinen suoriutuminen

3.1 Tuloslaskelma 1.1.–31.12.2023

Tuloslaskelma (€)	TP 2023	TP 2022
Maksutulot	201 794 423,66	195 888 997,49
KiEL-maksut	152 757 590,82	147 495 732,11
Eläkerahastomaksu	45 925 740,00	44 870 335,20
TVR-maksut	3 111 092,84	3 522 930,18
Eläkemenot	-259 775 927,63	-239 838 411,64
KiEL-eläkkeet	-234 169 554,50	-216 171 353,30
Kuntoutuskulut	-518 696,31	-463 664,19
Vilma-eläkkeet	-25 118 283,81	-22 426 133,82
Hallintomenot (KEVA)	-2 078 091,00	-1 956 652,03
Muut korjauuserät/eläkkeiden clearing	2 108 697,99	1 179 391,70
RAHOITUSKATE	-57 981 503,97	-43 949 414,15
Sijoitustoiminnan tuotot	102 729 367,86	45 151 050,18
Sijoitustoiminnan kulut	-14 315 707,52	-552 258,82
RAHOITUS- JA SIOJITUSTOIMINNAN KATE	30 432 156,37	649 377,21
Toimintakulut	-1 429 727,34	-1 350 728,50
Henkilöstökulut	-691 550,05	-634 133,35
Palveluiden ja tavaroiden ostot	-635 816,89	-686 762,68
Muut tuotot/korjauuserät	-102 360,40	-29 832,47
RAHASTOITUVA TULOS	29 002 429,03	-701 351,29

3.2 Tase 31.12.2023

Tase (€)	2023	2022
Osakkeet ja osuudet	631 800 864,98	554 371 250,39
Sijoitukset	631 800 864,98	554 371 250,39
PYSYVÄT VASTAAVAT	631 800 864,98	554 371 250,39
Muut saamiset	20 608 454,18	21 027 009,15
Siirtosaamiset	13 924 820,78	11 314 687,30
Lyhytaikaiset saamiset	34 533 274,96	32 341 696,45
Saamiset	34 533 274,96	32 341 696,45
Osakkeet ja osuudet	878 239 015,76	898 739 943,80
Muut arvopaperit	40 000 000,00	70 134 860,90
Rahoitusarvopaperit	918 239 015,76	968 928 804,70
Rahat ja pankkisaamiset	6 785 727,03	6 832 874,07
VAIHTUVAT VASTAAVAT	959 558 017,75	1 008 103 375,22
VASTAAVAA	1 591 358 882,73	1 562 474 625,61
Peruspääoma	1 207 627 630,28	1 207 627 630,28
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	349 899 497,20	350 600 848,49
Tilikauden ylijäämä	29 002 429,01	-701 351,29
Oma pääoma	1 586 529 556,49	1 557 527 127,48
Saadut ennakkomaksut	283,00	480,00
Ostovelat	-2 737,47	1 278,97
Muut velat	138 094,26	110 295,53
Siirtovelat	4 693 686,67	4 835 443,63
Lyhytaikainen vieras pääoma	4 829 326,46	4 947 498,13
Vieras pääoma	4 829 326,46	4 947 498,13
VASTATTAVAA	1 591 358 882,95	1 562 474 625,61

3.3 Rahoituslaskelma 1.1.–31.12.2023

Rahoituslaskelma (€)	2023	2022
Eläketoiminnan rahavirta		
Rahoituskate	-57 981 504	-43 949 414
Sijoitustoiminnan rahavirta	88 413 660	44 598 791
Rahoitus- ja sijoitustoiminnan kate	30 432 156	649 377
Muu toiminta	-1 429 727	-1 350 729
Eläketoiminnan nettorahavirta	29 002 429	-701 352
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Investoinnit		
Sijoitukset	-77 429 615	-77 708 916
Lainakannan muutokset		
Lyhytaikaisten velkojen muutos	-118 171	458 453
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-2 191 579	-1 954 325
Yhteensä		
Rahoitustoiminnan nettorahavirta	-79 739 365	-79 204 788
Rahavarojen muutos	-50 736 936	-79 906 139
Rahavarat 31.12.		
Rahat ja pankkisaamiset	6 785 727	6 832 874
Rahoitusarvopaperit	918 239 016	968 928 805
Yhteensä	925 024 743	975 761 679
Rahavarat 1.1.		
Rahat ja pankkisaamiset	6 832 874	7 205 728
Rahoitusarvopaperit	968 928 805	1 048 462 089
Yhteensä	975 761 679	1 055 667 817
Rahavarojen muutos	-50 736 936	-79 906 139

3.4 Kirkkohallituksen esitys tuloksen käsittelystä

Kirkkohallitus esittää, että Kirkon eläkerahaston tulos 29 002 429,03 euroa siirretään Kirkon eläkerahaston ylijäämään.

---

4. Liitetiedot

Laskennallinen osuus eläkevastuusta	30
Tilinpäätöksen laatimista koskevat periaatteet.....	31
Rahoitusomaisuuden arvostus	31
Kiinteistöomaisuuden arvostus	31
Johdannaissopimusten vastuut.....	32
Eläkerahaston johdannaissopimusten vastuut.....	32
Epälikvidien sijoitusten sitoumukset ja avoimet sitoumukset 31.12.2023	32
Omavelkaiset takaukset	33
Henkilöstö	33
Lähipiiriliiketoimet	34
Riskienhallinta.....	34
Sijoitustoiminnan riskit.....	35
Korkoriski	35
Osakeriski.....	35
Luottoriski	35
Maksuvalmisuriski.....	35
Valuuttakurssiriski	36
ESG-riskit (Environment, Social, Governance)	36
Operatiiviset riskit	36
Tilintarkastuspalkkiot 1.1.–31.12.2023.....	37
Arvopapereiden kirjanpitoarvojen ja markkina-arvojen erotus	38
Saamiset ja velat.....	39
Oman pääoman muutokset	39
Omistukset muissa yrityksissä.....	40
Omaisuusluettelo 31.12.2023.....	41
Tositelajit	44

Liitteet

- Tilintarkastuskertomus; kertomus on tilintarkastajien sähköisen allekirjoituksen allekirjoitusliitteessä.
- Sijoitustoiminnan toimintakertomus vuodelta 2023 /
Kirkon eläkerahaston johtokunta
- Vastuullisen sijoittamisen toimintakertomus vuodelta 2023 /
Kirkon eläkerahaston johtokunta
- Evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu 31.12.2023/Keva

Vastuusitoumukset

Laskennallinen osuus eläkevastuusta

Evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu on laskettu täyden rahastoinnin periaatteen mukaisesti noudattaen julkisten alojen eläkelakia, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakia sekä soveltuvin osin työntekijäin eläkelain rekisteröidyn lisäeläketurvan, työntekijän eläkelain (TyEL) ja Finanssivalvonnan antamia lisäeläkelaitosten vastuuelan (FIVA 15/01.00/2021) laskuperusteita. Lähtökohtana ovat olleet vakuustoisimessa yleisesti hyväksytyt matemaattiset mallit ja laskentaperiaatteet.

Eläkevastuu on laskettu yksilöllisesti jokaiselle kirkon eläkejärjestelmän piirissä eläkkettä joskus työhistoriansa aikana kartuttaneelle henkilölle, olipa tämä jo eläkkeellä, kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa työssä tai työstä eronnut, mutta ei vielä eläkkeellä. Laskennassa on käytetty TyEL-perusvakuutuksen kuolevuutta ja työkyvyttömyysalkavuuksia.

Laskenta on tehty ns. prospektiivisella menetelmällä eli laskemalla jokaiselle henkilölle laskentahetkeen mennessä kirkon eläkejärjestelmän piirissä karttuneista eläkeoikeuksista pääoma-arvot diskonttaamalla tulevaisuudessa maksettavat eläkkeet laskentahetkeen. Aktiivien ja vapaakirjalaisten sekä Kevassa myönnettyjen eläkkeiden osalta eläkevastuun laskennan lähtötiedot on pystytty muodostamaan laskentahetken 31.12.2023 tilanteesta. Muiden kuin Kevassa myönnettyjen evankelis-luterilaisen kirkon palveluksista karttuneiden eläkkeiden osalta korvausvastuun laskennassa on käytetty 31.12.2022 tilanteen tietoja korotettuna samaan indeksitasoon muiden aineistojen kanssa.

Laskelma sisältää myös arvion palkattomien aikojen perusteella karttuneesta eläkeetuudesta syntyneestä eläkevastuusta. Työeläkejärjestelmän kustannustenjaossa palkattomilta ajoilta karttuneiden eläke-etuuksien eläkemeno jaetaan eläkelaitosten kesken palkkasummien suhteessa.

Keva on 9.11.2023 saanut Eläketurvakeskuksesta arvion koko työeläkejärjestelmässä palkattomilta ajoilta tarkasteluhetkeen mennessä karttuneiden eläke-etuuksien eläkemenosta ja palkkasummasta vuoteen 2110 saakka. Eläketurvakeskuksen ennustetta palkattomien eläkemenosta ja työeläkejärjestelmän palkkasummasta ja Kevan pitkän tähtäimen eläkemenoenusteen palkkasumma-arviota käyttäen on laskettu arvio kirkon eläkejärjestelmän osuudesta palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläke-etuuksien eläkemenosta. Arvio palkattomien aikojen eläkevastuusta on saatu diskonttaamalla eläkemenovirta eläkevastuun laskentahetkeen.

Diskonttokorkona on käytetty 2,7 prosenttia, jonka katsotaan olevan eläkeoikeuksiin tehtävät tulevat indeksikorotukset ylittävä reaalkorko. Vastaavaa korkoa käytetään myös valtion eläkejärjestelmän mukaisen eläkevastuun laskennassa. Lisäksi laskelmissa on otettu huomioon myös elinaikakertoimen vaikutus. Elinaikakertoimina on käytetty Eläketurvakeskuksen ennustetta (1.12.2023) niille ikäluokille, joille elinaikakerrointa ei vielä ole vahvistettu. Laskentatuloksissa on esitetty vuoden 2023 eläkevastuu vertailun vuoksi myös 2,5 ja 3,0 prosentin diskonttokoroilla laskettuna.

Eläkevastuun määrässä on huomioitu 1.1.2024 annetut indeksikorotukset. Alkaneiden eläkkeiden osalta indeksikorotus on noin 5,67 % ja työsuhhteessa olevien sekä vapaakirjan saaneiden osalta noin 5,07 % vuoden 2023 tasoon verrattuna.

Kevan tekemän eläke-ennusteen mukaan kirkon eläkevastuu vuoden 2023 lopussa on 5 516,0 milj. euroa (vuonna 2022: 5 224,0 euroa).

Eläkerahaston suuruus 31.12.2023 on 1 852,2 milj. euroa (vuonna 2022: 1 804,1 milj. euroa), joten koko kirkon eläkevastuuvajaus on 31.12.2023 on 3 663,8 milj. euroa (vuonna 2022: 3 419,8 milj. euroa).

Koko kirkon palkkasumma vuonna 2023 oli 536 300 000 euroa ja Kirkon eläkerahaston oma palkkasumma 513 931 euroa. Näin ollen Kirkon eläkerahaston oman henkilöstön laskennallinen osuus kattamattomasta eläkevastuusta on 3,51 milj. euroa.

Tilinpäätöksen laatimista koskevat periaatteet

Kirkon eläkerahasto on erityisellä lailla perustettu julkisoikeudellinen yhteisö. Kirkon eläkerahaston kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan hyvää kirjanpitolakia ja soveltuvin osin kirjanpitolakia.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Rahoitusomaisuusarvopaperit sekä pitkäaikaiset sijoitukset on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan tilinpäätöspäivän markkinahintaan. Myyntivoittojen ja myyntitappioiden määrittelyssä on käytetty hankintahinta-arvona keskihintaa.

Kiinteistöomaisuuden arvostus

Kiinteistöomaisuus on arvostettu hankintamenoon tai tätä alempaan käypään arvoon. Tilinpäätöksessä 2023 kirjattiin Kiinteistö Oy Helsingin Fabriikin osalta kiinteistöön kohdistuva 635 684,84 euron arvonalennus.

Johdannaissopimusten vastuut

Kirkon eläkerahasto käyttää johdannaissijoitussalkun valuuttariskin hallitsemiseen. Käytössä olevat valuuttajohdannaissopimukset käsitellään suojaavina johdannaisina. Johdannaissopimukset on arvostettu tilinpäätöksessä varovaisuuden periaatteen mukaisesti (KPL 5:2 §). Kaikkien suljettujen ja erääntyneiden johdannaisten tulokset on kirjattu täysimääräisesti tulosvaikutteisesti.

Tilinpäätöshetkellä avoimien johdannaissopimusten kohde-etuusarvot sekä käyvät arvot on esitetty alla. Sopimukset on arvostettu markkinoilta saatua tilinpäätöspäivän käypään arvoon.

Tässä kappaleessa ilmoitettujen vastuiden lisäksi Kirkon eläkerahaston käyttämissä sijoitusrahastoissa ja rakenteissa voidaan käyttää johdannaissopimuksia.

Eläkerahaston johdannaissopimusten vastuut

Suojaavat (€)	31.12.2023	31.12.2022
<i>Valuuttaoptiot</i>		
Kohde-etuuden arvo *	87 963 800,90	0,00
Sopimusten käypä arvo	1 204 363,00	0,00

* Valuuttakurssina on käytetty Euroopan keskuspankin julkaisemaa vuoden viimeisen pankkipäivän (29.12.2023) EUR-USD kurssia 1,105.

Epälikvidien sijoitusten sitoumukset ja avoimet sitoumukset 31.12.2023

(€)	Sitoumus	Avoimet sitoumukset
CCF PE	115 000 000,00	24 839 524,01
CCF PE II	660 800 000,00	112 591 699,00
OP Henkivakuutus Oy	20 585 923,00	6 978 241,00
Mandatum Life Credit	90 978 391,00	32 337 216,00
eQ PE CCF	254 421 135,00	155 311 169,00

Omavelkaiset takaukset

Kirkon eläkerahasto on antanut enintään 20 miljoonan euron omavelkaisen takauksen Nordic Investment Bank:lle liittyen Kirkon eläkerahaston osittain omistaman Kiinteistöyhtiö Espoon Erica -rakennusprojektin rahoitukseen. Takaukseen liittyvää lainaa ei ollut nostettu 31.12.2023.

Henkilöstö

Kirkon eläkerahaston henkilöstön lukumäärä tilikauden päättyessä oli 5.

Vuonna 2023 eläkerahastossa tapahtui erittäin paljon henkilöstömuutoksia. Eläkerahaston osakesalkunhoitaja oli perhevapaalla 1.1.–28.2.2023. KTM Alex Helanterä aloitti työt Kirkon eläkerahaston korkosalkunhoitajana 16.1.2023. Vastuullisen sijoittamisen päällikkö irtisanoi huhtikuussa ja osakesalkunhoitaja irtisanoi toukuussa eläkerahaston palveluksesta. KTM Anna-Stina Wiklund valittiin Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen päälliköksi ja salkunhoitajaksi 7.8.2023 alkaen. KTM Juhana Hannuksela valittiin Kirkon eläkerahaston osakesalkunhoitajaksi 14.8.2023 alkaen.

Kirkon eläkerahastossa työskentelevät Juhana Hannuksela, Minna Jokinen, Ira van der Pals, Alex Helanterä ja Anna-Stina Wiklund.

Kirkon eläkerahaston henkilöstömenot ja johtokunnalle maksetut vuosipalkkiot
1.1.-31.12.2023:

Henkilöstömenot (€)	TP 2023	TP 2022
Palkat ja palkkiot	514 243	493 611
Eläkemaksut	144 937	133 275
Muut henkilösivukulut	11 966	10 280
Yhteensä	671 147	637 166

Lähipiiriliiketoimet

Evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastosta annetun lain (656/2023) 12 §:n mukaan Kirkon eläkerahastossa on pidettävä ajantasasta julkista luetteloa lähipiirin liiketoimista, niiden osapuolista ja niiden keskeisistä ehdoista. Lain määrittelemistä liiketoimista on tehty selvitys 18.12.2023 seuraavilta: kirkkohallituksen jäsen, Kirkon eläkerahaston johtokunnan jäsen, Kirkon eläkerahaston johtaja, Kirkon eläkerahaston palveluksessa oleva henkilö sekä tilintarkastaja, varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön toimihenkilö, jolla on päävastuu tilintarkastuksesta.

Kirkon eläkerahastolla ei ollut tilikaudella 2023 lähipiiriin kuuluvien yhteisöjen välisiä liiketoimia.

Riskienhallinta

Hyvä riskienhallintakäytäntö edellyttää riskien ja riskienhallintakeinojen määrittämistä, riskien allokointia ja hajauttamista sekä seurantaa. Kirkon eläkerahasto laatii vuosittain riskienhallintasuunnitelman, jonka tarkoituksena on selvittää sijoitustoimintaan liittyvät riskit päätöksentekijöille, sijoitustoiminnan valvojille sekä muille sidosryhmille. Riskienhallintasuunnitelma täydentää vuosittain laadittavaa sijoitussuunnitelmaa.

Riskienhallintaprosessi on yleensä monimuotoinen ja sijoitusriskit ovat usein päällekkäisiä. Sijoitusriskienhallinnan kannalta on tärkeää, että käytössä ovat ammattimaiset riskienhallinnan ohjeet ja sijoitustoiminnasta vastaa ammattitaitoinen henkilöstö. Lisäksi on huolehdittava, että sisäisen valvonnan kontrollit ja limiitit ovat kunnossa.

Sijoitustoiminnan riskit

Merkittävimmät riskit Kirkon eläkerahastolle liittyvät sijoitustoimintaan. Sijoitustoiminnan riskien hallinnalla tarkoitetaan lähinnä erilaisten markkina- ja vastapuoliriskien hallintaa. Kirkon eläkerahasto pyrkii hallitsemaan sijoitustoiminnan kokonaisriskitasoa ja epävarmuustekijöitä hajauttamalla sijoitusomaisuuttaan mahdollisimman laajasti maantieteellisen jakauman sekä eri omaisuusluokkien välillä. Lisäksi aikahajautus ja riittävä hajautus varainhoitajien kesken on tärkeää.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutoksesta johtuvaa lainojen markkina-arvon heilahtelua. Korkoriskin taso riippuu lainan korkoherkkyydestä, johon vaikuttaa laina-ajan pituus sekä kuponkikorko.

Osakeriski

Osakesijoituksien riski on osakemarkkinoiden tai yksittäisen yrityksen markkina-arvon heilahtelusta johtuva riski.

Luottoriski

Luottoriskillä tarkoitetaan tilannetta, jolloin vastapuoli ei pysty vastaamaan antamistaan sitoumuksista, johtuen esimerkiksi transaktioiden ketjuuntumisesta tai vastapuolen konkurssista. Vastapuolia on hyvin erilaisia, samoin on olemassa eri keinoja luottoriskin hallitsemiseksi, esimerkkinä tehokas hajautus sekä vastapuolen luottoriskien seuraaminen. Luottoriski on myös lainan luottoriskimarginaalin muutoksesta tai luottokelpoisuuden heikentymisestä johtuva lainojen markkina-arvon heilahtelu.

Maksuvalmiusriski

Maksuvalmiusriski eli likviditeettiriski voi toteutua kahta kautta. Markkinalikviditeettiriskillä tarkoitetaan tilannetta, jolloin sijoittaja ei voi heti toteuttaa isoa kauppaa tietyllä markkinalla markkinahintaan ilman merkittäviä hintaliikkeitä tai kustannusvaihteluksia. Rahoituslikviditeettiriskillä tarkoitetaan tilannetta, jolloin yritys ei pysty rahoittamaan lupaamiaan kassavirtoja johtuen esimerkiksi transaktioiden ketjuuntumisesta (selvitysriski).

Valuuttakurssiriski

Valuuttakurssiriski syntyy, kun sijoitetaan muihin kuin euromääräisiin sijoitusinstrumentteihin. Valuuttariski eli valuutan hinnanvaihtelu voi muodostaa hyvin suuren osan kokonaisriskistä.

ESG-riskit (Environment, Social, Governance)

Vastuullisessa sijoittamisessa sijoitusanalyysiin otetaan mukaan perinteisten taloudellisten mittareiden lisäksi ESG-tekijät. ESG-tekijät liitetään sijoitusanalyysiin sekä riskienhallinnan että tuoton näkökulmista. Kirkon eläkerahaston sijoitustoiminnassa ESG-riskejä seurataan sekä varainhoitajien että sijoituskohteiden tasolla. Eläkerahaston kaikki osake- ja korkovarainhoitajat ovat liittäneet ESG-analyysin osaksi sijoituspäätösten tekoa.

Tärkeänä riskinhallintatyökaluna on vuosittain kaikille varainhoitajille tehtävä ESG-kysely, jolla halutaan seurata ja varmistautua yhteistyökumppaneiden vastuullisen sijoittamisen tasosta.

Ympäristöön liittyvät asiat ovat olleet oleellinen osa Kirkon eläkerahaston sijoitustoimintaa rahaston alusta alkaen. Eläkerahaston ilmastonmuutosstrategia tuo esille konkreettisesti eläkerahaston ilmastonmuutostyöskentelyyn liittyvät prosessit, toimintatavat ja tavoitteet.

Kirkon eläkerahasto on sitoutunut raportoimaan ilmatoriskeitä kansainvälisen TCFD-suosituksen mukaan ja on tehnyt sijoitussalkusta kattavan ilmastoon liittyvän analyysin. Ilmatoraportointi löytyy vastuullisen sijoittamisen toimintakertomuksen kappaleesta seitsemän. TCFD-raportointi sisältää ilmastonmuutokseen liittyviä asioita hallinnon, strategian, riskienhallinnan sekä mittareiden ja tavoitteiden näkökulmasta.

Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan, joko toiminnan yllättävien ulkoisten tapahtumien aiheuttaman tai sisäisten prosessien virheellisen toiminnan tuottamaa tappioriskiä, luottamuksen heikentymistä tai toiminnan jatkuvuuden vaarantumista. Operatiiviset riskit liittyvät yleensä prosesseihin ja menettelytapoihin, tietojärjestelmiin ja -turvallisuuteen, maineen hallintaan, väärinkäytösten mahdollisuuteen, ulkoistamiseen, sopimuksiin, omaisuuden vahingoittumiseen sekä henkilöstön osaamiseen.

Sijoitustoiminnan suurin operatiivinen riski on avainhenkilöstöriski. Koska sijoitustoimintaa hoitaa vain viisi henkilöä, voi yhdenkin henkilön vaihtuminen vaikeuttaa ra-

haston toimintaa huomattavasti. Henkilöstöriskejä minimoidaan varmistamalla pätevä ja motivoitunut henkilöstö. Henkilöstön odottamatonta vaihtumista varten työtehtävät ja työprosessit on dokumentoitu. Sijoitusyksiköllä on myös yksilöity varahenkilöjärjestely, jossa määritellään kunkin sijoitusyksikön tehtävän päävastuullinen henkilö sekä tämän varahenkilö. Tällä tavalla pystytään varmistamaan toiminnan jatkuvuus yllättävissä henkilöstövaihdoksissa

Sijoitusyksikön ja talousosaston tietojärjestelmistä vastaa Kirkkohallituksen tietohallintoyksikkö. Tietohallintoyksikkö huolehtii työvälineistä sekä järjestelmien riskienhallinnasta, kuten virustorjunnasta, tietoturvasta ja varmuuskopioiden tekemisestä.

Kirkon eläkerahaston salkkujärjestelmästä vastaa Suomen Sijoitustutkimus. Suomen Sijoitustutkimus toimii riskiä ottavasta toiminnosta riippumattomana riskienvalvontatoimintana ja toimittaa riskiraportit kuukausittain eläkerahaston johtokunnalle. Lisäksi Suomen Sijoitustutkimus toimittaa kuukausiraportoinnin yhteydessä riskiraportin, joka sisältää limiittiseurannan, allokaatio-, riskikeskittymä- sekä luokittelurajoitteiden seurannan, riskitunnuslukuja ja skenaarioanalyysin.

Toimintojen ulkoistamiseen liittyy aina myös operatiivisia riskejä, joita ovat mm. toiminnan jatkuvuuteen liittyvät riskit, juridiset riskit ja tietoturvariskit. Näitä hallinoidaan sopimuksin ja varmistamalla, että myös vastapuoli on varautunut toiminnallisiin riskeihin.

Tilintarkastuspalkkiot 1.1.–31.12.2023

(€)	TP 2023	TP 2022
Tilintarkastuspalkkiot	21 116	21 730

Arvopapereiden kirjanpitoarvojen ja markkina-arvojen erotus

Eläkerahasto (€)	31.12.2023	31.12.2022
Sijoitukset (pitkäaikaiset)		
Kiinteistöosakkeet		
Markkina-arvo	59 111 394	54 551 300
Kirjanpitoarvo	45 535 669	36 392 086
Erotus	13 575 725	18 159 214
Pääomasijoitukset		
Markkina-arvo	671 562 109	620 178 991
Kirjanpitoarvo	586 265 197	518 076 523
Erotus	85 296 912	102 102 468
Rahoitusarvopaperit		
Osakesijoitukset		
Markkina-arvo	700 981 006	690 758 122
Kirjanpitoarvo	534 592 136	553 660 919
Erotus	166 388 870	137 097 203
Korkosijoitukset		
Markkina-arvo	330 595 160	322 494 614
Kirjanpitoarvo	313 240 661	313 179 470
Erotus	17 354 500	9 315 144
Yhdistelmä-sijoitukset		
Markkina-arvo	39 194 895	37 762 818
Kirjanpitoarvo	30 406 219	31 953 883
Erotus	8 788 676	5 808 935
Rahamarkkinasijoitukset		
Markkina-arvo	41 793 500	72 291 361
Kirjanpitoarvo	40 000 000	70 134 861
Erotus	1 793 500	2 156 500
Sijoitukset yhteensä		
Markkina-arvo	1 843 238 065	1 798 037 206
Kirjanpitoarvo	1 550 039 881	1 523 397 742
Erotus	293 198 183	274 639 464

* Taulukossa esitetyissä markkina-arvoissa ei ole mukana sijoitustilin käteisvaroja eikä varainhoidon mandaatteihin kuuluvia asiakasvaroja ja saatavia. Nämä ovat mukana jäljempänä esitetyssä omaisuusluettelossa.

Saamiset ja velat

Ei pitkäaikaisia saamisia.

Lyhytaikaiset saamiset (€)	31.12.2023	31.12.2022
Myyntisaamiset		
Muut saamiset	20 608 454	21 027 009
Siirtosaamiset	13 924 821	11 314 687
Yhteensä	34 533 275	32 341 696

Ei pitkäaikaisia velkoja.

Lyhytaikaiset velat (€)	31.12.2023	31.12.2022
Saadut ennakot	283	480
Ostovelat	-2 737	1 279
Muut velat	138 094	110 296
Siirtovelat	4 693 687	4 835 444
Yhteensä	4 829 327	4 947 498

Oman pääoman muutokset

Oma pääoma (€)	31.12.2023	31.12.2022
Peruspääoma (1.1.)	1 207 627 630,28	1 207 627 630,28
Edellisten tilikausien ylijäämä (1.1.)	349 899 497,00	350 600 848,49
Tilikauden yli-/alijäämä	29 002 429,00	-701 351,29
Oma pääoma yhteensä (31.12.)	1 586 529 556,28	1 557 527 127,48

Omistukset muissa yrityksissä

Kirkon eläkerahastolla on omistuksia viidessä kiinteistöosakeyhtiössä. Kirkon eläkerahaston omistusosuus kiinteistöyhtiön osakkeista on ilmoitettu alla olevassa taulukossa kohdassa *omistus*. Taulukon kohdassa *oma pääoma* on kiinteistöyhtiön taaseessa oleva kiinteistöyhtiön oma pääoma, ja kohdassa *tulos* on kiinteistöyhtiön tilikauden voitto / tappio. Taulukossa ilmoitetut luvut ovat kiinteistöyhtiöiden vuoden 2022 tilinpäätösten lukuja. Kiinteistö Oy Espoon Erican osalta luvut ovat vuoden 2023 tilinpäätöslukuja.

Nimi	Kotipaikka	Omistus	Oma pääoma (€)	Tulos (€)
Kiint. Oy Espoon Asemaraitti	Espoo	79,3 %	7 133 429,38	-41 918,43
Kiint. Oy Helsingin Fabriikki	Helsinki	100,0 %	5 398 894,31	-8 084,40
Kiint. Oy Pohjoinen Hesperiankatu 17	Helsinki	40,0 %	30 680 978,12	-224 634,62
Kiint. Oy Helsingin Eteläranta 8	Helsinki	33,6 %	23 498 154,72	-90 013,64
Kiint. Oy Espoon Erica	Espoo	40,9 %	28 723 336,00	0,00

Omaisuusluettelo 31.12.2023

Kirkon eläkerahaston omistukset 31.12.2023	% salkusta	Markkina-arvo (€)	Hankintameno (€)
Kaikki sijoitukset	100 %	1 852 212 779	1 576 810 443
Kotimaiset noteeratut osakkeet			
Admicom OYJ	0,1	1 427 250	1 614 657
Detection Technology Oy	0,1	1 109 700	1 508 906
Eezy Oyj	0,0	501 000	1 743 495
Elisa Oyj	0,3	5 128 866	4 059 808
Enento Group Oyj	0,2	4 262 380	4 038 065
Fortum Oyj	0,1	2 667 061	3 489 848
Gofore Oyj	0,1	1 568 000	678 509
Harvia Oyj	0,1	1 856 890	1 625 136
Huhtamäki Oyj	0,4	7 768 689	6 848 365
Kempower Oyj	0,1	1 228 888	236 166
Kesko Oyj B	0,1	2 261 472	2 258 656
Kojamo Oyj	0,2	3 094 000	2 784 427
Kone Oyj B	0,4	6 929 215	5 929 870
Konecranes Oyj	0,3	5 116 993	3 812 616
Lemonsoft Oyj	0,0	662 465	1 368 475
Mandatum Oyj	0,1	1 132 522	748 120
Marimekko Oyj	0,1	2 648 690	1 448 929
Metso Oyj	0,4	7 384 729	4 561 139
Metsä Board Plc B	0,1	2 351 130	2 119 797
Musti Group Oyj	0,1	1 828 400	963 634
Nokia Oyj	0,3	6 309 284	9 218 236
Nordea Bank Oyj	0,4	8 308 430	6 804 777
Orion Oyj B	0,3	5 181 362	4 345 968
Ponsse Oyj	0,1	1 175 200	1 495 971
Puuilo Oyj	0,2	3 257 625	2 551 604
Qt Group Oyj	0,2	4 026 154	3 949 580
Relais Group Oy	0,1	1 677 118	2 396 246
Remedy Entertainment Oyj	0,1	1 282 700	2 014 226
Sampo Oyj A	0,6	11 021 918	8 222 149
Sanoma Oyj	0,1	2 171 819	4 209 444
Sitowise Group Plc	0,1	1 050 678	2 538 053
Stora Enso Oyj R	0,1	2 704 298	2 471 064
Talenom Oyj	0,1	1 320 600	914 832
Terveystalo Oy	0,1	1 896 300	2 280 446
Tietoenvy Oyj	0,2	3 203 386	3 461 754
Tokmanni Group Corp	0,3	4 762 260	3 146 598
UPM-Kymmene Oyj	0,6	10 495 725	6 713 765
Valmet Oyj	0,4	6 496 873	5 615 981
Verkkokauppa.Com Oyj	0,0	843 375	1 953 811

Kirkon eläkerahaston omistukset 31.12.2023	% salkusta	Markkina-arvo (€)	Hankintameno (€)
Ulkomaiset noteeratut osakkeet			
Amadeus It Holding Sa-A Shs	0,1	1 219 744	1 282 427
ASM International N.V.	0,1	1 198 372	951 301
Atlas Copco Ab-a Shs	0,1	1 526 539	1 151 368
Aviva Plc	0,1	1 678 076	1 532 923
Baloise Holding -R	0,1	1 665 292	1 579 470
CAP GEMINI	0,1	1 528 875	729 756
Cellnex Telecom SAU	0,1	1 387 317	886 744
Coca-Cola European Partners	0,1	2 299 640	1 397 833
Coloplast-B	0,1	1 066 914	982 283
Compass Group Plc	0,1	1 934 153	1 238 795
Corporacion Acciona Energias Renovables SA	0,1	1 288 872	1 226 907
Croda International Plc	0,1	1 162 189	1 561 299
Dksh Holding Ltd	0,1	1 299 179	1 302 157
DSM-Firmenich AG	0,1	1 196 000	1 465 788
Fresenius Medical Care	0,1	949 000	1 926 645
Genmab A/s	0,1	1 012 022	1 182 182
Halma Plc	0,1	1 366 642	1 346 547
Hugo Boss AG	0,1	1 180 550	977 618
Imcd Group Nv	0,1	1 937 865	764 238
Intertek Group Plc	0,1	1 350 336	1 380 259
Ipsen	0,1	1 618 500	1 378 705
Julius Baer Group Ltd	0,0	829 962	672 818
Kaba Holding Ag-Reg B	0,1	1 269 827	1 319 696
Kerry Group Plc-A	0,1	1 069 776	1 155 815
Kion Group Ag	0,1	1 111 762	1 191 800
Koninklijke Ahold Delhaize N	0,1	1 352 780	1 222 362
Koninklijke KPN NV	0,1	1 903 882	1 693 657
Legrand Sa	0,1	1 740 850	1 229 619
Logitech International S.A.	0,1	1 507 343	1 032 121
Novo Nordisk A/S-B	0,1	1 423 757	307 669
Partners Group Holding Ag	0,1	1 113 445	1 005 851
Rotork Plc	0,1	1 023 992	980 737
Sage Group Plc/the	0,0	539 670	538 938
Smurfit Kappa Group Plc	0,1	1 711 476	1 151 116
Spirax-sarco Engineering Plc	0,1	1 450 549	1 504 044
Swedbanken AB	0,1	1 731 421	1 598 160
Symrise Ag	0,1	1 494 600	1 648 167
Trainline Plc	0,0	814 637	742 100
UCB SA	0,1	1 222 950	1 359 923

Kirkon eläkerahaston omistukset 31.12.2023	% salkusta	Markkina-arvo (€)	Hankintameno (€)
Osakerahastot			
Handelsbanken Eurooppa Indeksi Criteria	3,7	67 924 412	53 284 910
Storebrand Europa A EUR	1,3	23 943 156	21 801 837
Evli Osakefaktori USA B	0,9	16 334 196	12 525 528
Hermes US SMID Equity Fund USD	2,0	37 175 501	26 297 222
Storebrand USA A EUR	2,7	49 387 009	33 904 909
Xtrackers Net Zero Pathway Paris Aligned US Equity ETF	2,6	47 354 639	39 812 467
OP-Japanin Tähdet A	1,1	20 113 320	19 351 602
Generation IM Asia Fund C	1,0	19 221 087	14 985 845
Handelsbanken Emg Mk Idx-a1e	2,0	36 920 363	34 153 171
Hermes Global Emerging Markets F EUR Acc	1,5	27 408 727	25 169 718
Nordea 1 - Kehittyvät Tähdet BI	1,3	23 158 385	18 646 614
Robeco QI EM Sustainable Active EQ I	1,6	29 670 750	24 495 932
Danske Invest ESG Osake K	3,3	61 467 945	13 007 077
Handelsbanken Global Indeksi Criteria (A1 EUR)	0,8	14 540 788	13 976 350
LähiTapiola Hyvinvointi ESG A	0,4	8 127 688	5 468 645
Nordea 1, SICAV - Global Climate and Environment Fund BI -EUR	1,5	26 944 362	21 600 000
Korkorahastot, käteinen ja talletukset			
SEB Euro Bond Fund	1,4	26 735 092	26 169 445
Aktia Corporate Bond	3,3	60 544 263	57 351 557
LähiTapiola Kestävä Vaikuttajakorko	1,9	34 454 659	34 204 301
Nordea 1 - European High Yield Bond	1,4	25 336 166	20 699 811
Aktia Emerging Market Local Currency Frontier Bond+ D	0,9	17 192 588	14 626 239
Lgt Em Frontier Lc Bd-I Eur	1,5	27 771 892	27 000 026
Evli Lyhyt Yrityslaina B	2,8	51 437 123	48 557 667
Evli Pohjoismaat Yrityslaina B	3,4	63 189 678	61 541 981
Danske Invest Yhteisökorko W K	0,7	13 236 082	13 089 634
Käteiset ja talletukset	2,0	37 766 828	37 622 162
Epälikvidit sijoitukset			
CCF PE	5,2	96 415 761	63 086 817
eQ PE CCF	5,4	100 837 392	97 600 000
CCF PE II Ky	20,7	382 537 980	347 739 418
Mandatum Life Credit	4,4	82 422 063	69 771 164
OP Kapitalisaatiosopimus	0,5	9 348 913	8 067 798
SEB Impact Opportunity Fund	0,3	5 995 000	5 000 000
SEB Impact Opportunity Fund 2019	0,3	5 798 500	5 000 000
The Trill Impact-DWM SDGs Credit Fund	0,6	10 697 618	10 000 000
Danske Invest Fixed Income Global Value	0,6	11 497 659	8 342 791
R2 Crystal	1,5	27 697 236	22 063 428
Johdannaiset	0,1	1 204 363	-

KIRKKOHALLITUS[†]

Espoon Asemaraitti	0,2	3 251 300	5 131 362
Espoon Erica	0,5	9 660 094	9 660 094
Eteläranta 8	1,0	18 800 000	14 232 138
Hgin Fabriikki	0,3	5 000 000	5 635 685
Pohj.Hesperiankatu 17	1,2	22 400 000	13 392 137

Tositelajit

Tositelaji	Nimi	Numerosarja
RV	Laskun siirto	00
AB	Kirjanpitotosite	01
P1	Palkat verokäsittely	01
PV	Palkkavaraus	01
SA	Pääkirjatilitosite	01
SK	Srk:n muistiotosite	01
SZ	Peruutus muistio	01
T1	Maksul. tiliote,vero	01
ZM	M2 Kirjanpitoliittym	01
DZ	Asiakkaat - maksu	14
KZ	Toimittajat - maksu	15
DA	Asiakastosite	18
DG	Asiakkaat - hyvitys	18
DR	Asiakkaat - lasku	18
KG	Toimittajat - hyvit.	19
KR	Toimittajat - lasku	19
TM	Matkalaskut ostoresk	19

Numero-sarja	Ensimmäinen nro	Viimeinen nro	Numerosarjan tila	Aukon alku	Aukon loppu
00	90000000	90001983	0		
01	1000000	1001423	0		
14	14000000	14001521	0		
15	15000000	15000313	0		
18	18000000	18000006	0		
19	19000000	19000392	1	19000004	19000007

5. Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

Kirkon eläkerahaston toimintakertomus ja tilinpäätös 1.1.–31.12.2023 on allekirjoitettu sähköisesti.

Helsingissä 19. maaliskuuta 2024

Kirkon eläkerahasto

Tapio Luoma	Monica Heikel-Nyberg	Pekka Heikkilä
Tarja Kantola	Elina Kemppainen	Matti Ketonen
Mari Leppänen	Kalle Mäki	Mari Parkkinen
Pirjo Sariola	Heikki Sorvari	Åsa A. Westerlund
Vuokko Vänskä	Juha Tuohimäki	

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus. Tilinpäätösmerkintä on allekirjoitettu sähköisesti.

Helsingissä sähköisen allekirjoituksen päivänä

KPMG Oy Ab

Jorma Nurkkala
KHT, JHT

Sijoitustoiminnan tuotto 2023: 6,1 %

Sijoitustoiminnan tuotto 1991–2023: +7,6 % p.a.

Kirkon eläkerahaston koko 31.12.2023: 1 852 212 782 €

Kirkon eläkerahaston eläkevastuu per 31.12.2023: 5 516 000 000 €

SIJOITUSTOIMINNAN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2023

KIRKON ELÄKERAHASTON JOHTOKUNTA

Kirkon eläkerahasto (KER) eriytettiin 1.1.2016 kirkon keskusrahastosta, ja se toimii itsenäisenä julkisoikeudellisena oikeushenkilönä.

1 Kirkon eläkerahaston johtokunnan kokoonpano ja tehtävät

Laissa evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastosta (656/2023) säädetään Kirkon eläkerahaston johtokunnasta seuraavasti: ”Kirkon eläkerahaston varojen sijoitustoiminnasta vastaavat kirkkohallitus ja kirkkohallituksen toimikaudekseen asettama kirkon eläkerahaston johtokunta”. Kirkon eläkerahaston johtokunta valittiin kirkkohallituksen täysistunnon kokouksessa 26.8.2020. Johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin toimitusjohtaja Pasi Strömberg (varajäsen toimitusjohtaja Timo Toropainen). Johtokunnan muut jäsenet ovat toiminnanjohtaja Jussi Junni (varajäsen neuvottelupäällikkö Anne Mikkola), yhtymän johtaja Risto Hämäläinen (varajäsen hallintojohtaja Juha Silander¹), toiminnanjohtaja Paula Aaltonen (varajäsen lakimies Pekka Pietinen), sijoitusjohtaja Ari Huotari (varajäsen kiinteistöjohtaja Seppo Kosola), johtaja Hanna Hiidenpalo (varajäsen toimitusjohtaja Hannu Hokka), sijoitusjohtaja Tomi Viia (varajäsen lakimies Timo von Boehm), puheenjohtaja Tarja Kantola (varajäsen Heikki Sorvari) ja puheenjohtaja Jonna Voima (varajäsen johdon neuvonantaja Keijo Karhumaa). Johtokunnan varapuheenjohtajana toimii toiminnanjohtaja Jussi Junni ja sihteerinä sijoitusjohtaja Ira van der Pals. Johtokunnan toimikausi päättyy 31.5.2024.

Johtokunnan tehtävät on määritelty evankelis-luterilaisen Kirkon eläkerahastoa koskevan lain 6 §:ssä. Tämän lisäksi kirkon eläkerahaston johtokunnan toimintaa ohjaa kirkkohallituksen täysistunnon hyväksymä johtosääntö².

Johtokunnan tehtävänä on

- 1) päättää sijoitustoiminnassa käytettävistä sijoitusmuodoista ja niissä sovellettavista periaatteista
- 2) päättää sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin ja niiden tuottotavoitteista
- 3) päättää sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista
- 4) hyväksyä vuosittain kirkon eläkerahaston varojen sijoitussuunnitelma
- 5) päättää omaisuudenhoitajista ja näiden kanssa laadittavista sopimuksista
- 6) päättää niistä johtokunnan johtosäännössä määritellyistä yksittäisistä sijoituksista, jotka on määrätty johtokunnan tehtäväksi
- 7) laatia vuosittain kirkon eläkerahaston toimintakertomus ja tilinpäätös
- 8) huolehtia sijoitustoiminnan kokonaisuuden valvonnasta
- 9) päättää muut kuin 1–8 kohdassa tarkoitetut sijoitustoimintaa koskevat periaatteellista laatua oleva tai muuten tärkeät asiat.

¹ Juha Silander valittiin kirkkohallituksen täysistunnon kokouksessa 27.5.2021 eläkerahaston johtokunnan varajäseneksi 1.6.2021 alkaen Juha Tuohimäen tilalle.

² Johtosääntö on päivitetty 1.7.2023 alkaen.

Vuoden 2023 aikana pidettiin yhdeksän johtokunnan kokousta. Johtokunnan kokousten varsinaisten jäsenten läsnäolo prosentti oli 88 % (84 % vuonna 2022). Osa kokouksista pidettiin etäyhteyksiä hyödyntäen.

2 Kirkon eläkerahaston sijoitustoiminta vuonna 2023

Kirkon eläkerahastolle vuosi 2023 oli tuotoltaan hyvä. Vuoden 2023 sijoitustoiminnan nettotulos käyvin arvo oli 6,1 %. Salkun reaalityttö 2,5 % jäi hieman sijoitusstrategiassa asetetusta 3 prosentin reaalityttö tavoitteesta. Salkun volatilitteetti alitti asetetun 9,5 % riskitason, ollen 3,4 %. Eläkerahaston salkku hävisi omalle vertailuindeksilleen, jonka tuotto oli 8,8 %. Eläkerahaston pitkän aikavälin nettotuotto (1991–2023) pysyi edelleen hyvänä ollen vuoden lopussa 7,6 % p.a.

Vuosi 2023 oli kokonaisuutena hyvä vuosi sekä osake- että korkosijoittajalle. Osakekurssit nousivat vahvasti sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa teknologiaosakkeiden vetäminä. Korkosijoituksetkin tuottivat erinomaisesti vahvan loppuvuoden ansiosta. Ilman haasteita ei vuodesta kuitenkaan selvitty.

Vuosi 2023 alkoi hyvin epävarmoissa tunnelmissa. Tuoreessa muistissa oli edellinen vuosi, jolloin tappioita saatiin sekä korko- että osakesijoituksista. Suurimmat pelot koettiin maaliskuussa, kun Yhdysvalloissa kaatui kolme pienekköä pankkia ja sveitsiläinen Credit Suisse ajautui UBS:n omistukseen. Laajemmalla pankkikriisiltä kuitenkin vältyttiin, kun keskuspankit toimivat ripeästi turvaten markkinoiden likviditeetin ja ongelmat olivat lopulta pankkikohtaisia. Vuoden edetessä markkinoilla hermoiltiin lyhytaikaisesti myös Yhdysvaltain velkakatosta, budjettisovun viivästymisestä ja luottoluokituksen laskusta, mutta suurista otsikoista huolimatta markkinavaikutukset jäivät hyvin pieniksi.

Markkinoiden päähuomio oli edellisen vuoden tapaan inflaatiokehityksessä ja sen vaikutuksissa tulevaan rahapolitiikkaan. Kun Yhdysvaltain talous kasvoi kesällä selvästi odotuksia voimakkaammin, markkinoilla alettiin pelätä sitkeää inflaatiota, mikä johti syksyllä pitkien korkojen tuntuvaan nousuun. Tämä puolestaan aiheutti osakemarkkinoilla syys-lokakuussa epävarmuutta ja noin 10 prosentin korjausliikkeen. Korkojen pelättiin pysyvän korkealla vielä pitkään. Inflaatio jatkoi hidastumistaan loppuvuonna, ja sijoittajat alkoivat ennakoita koronlaskujen alkamista. Korkomarkkinoiden rauhoittuminen piristi loppuvuonna myös osakemarkkinoita.

Maailman osakkeita kuvaava tuottoindeksi nousi peräti 18 prosenttia toipuen edellisen vuoden notkahduksesta. Parhaat, yli 20 prosentin tuotot kertyivät Yhdysvalloista, jossa seitsemän suurta teknologia-yhtiötä ylsivät keskimäärin sadan prosentin kurssinousuun tekoälyinnostuksen siivittämänä. Loppuvuotta kohti kurssinousu laajeni myös muille sektoreille, kun amerikkalaisten yritysten tulokset kääntyivät jälleen kasvuun tulostaantumien jälkeen ja odotukset koronlaskusyklin alkamisesta voimistuivat.

Euroopassa kurssinousu pääsi vauhtiin vasta vuoden lopussa, kun odotukset koronlaskuista ja suhdannekäänteestä vahvistuivat tukien korkoherkkiä ja syklisiä yrityksiä. Euroopan vaisu talouskehitys huomioiden 16 prosentin vuosituotto oli erittäin hyvä saavutus. Pohjoismaisten pörssien valopilkku oli tanskalainen lääkeyhtiö Novo Nordisk, joka nousi Euroopan arvokkaimmaksi yhtiöksi diabetespotilaille tarkoitettun laihduttavan lääkkeen laajan suosion myötä.

Heikoimmat lenkit markkinoilla löytyivät parhaiden tavoin osakemarkkinoilta. Suomessa jäätii nollatuottoihin, mutta isoin pettymys oli Kiina. Kiinalla oli haasteita läpi vuoden muun muassa kiinteistömarkkinalla, talouden eri osa-alueiden velkaantuneisuuden kanssa ja teknologiaan liittyvien kansainvälisten suhteiden kanssa. Kiinassa talouskasvu jäikin odotuksista ja osakemarkkinoiden tuotto oli negatiivinen sekä trendinomaisesti laskeva.

Vuosi 2023 oli lopulta erinomainen myös korkosijoittajalle. Joukkolainat tuottivat 6–11 prosenttia riippuen alaomaisuusluokasta. Suurin osa korkotuotoista kertyi vuoden lopussa pitkien korkojen laskiessa marras-joulukuussa. Yrityslainojen tuottoja paransi korkojen laskun lisäksi luottoriskimarginaalien kaventuminen, kun maksuhäiriöpelot hälvenivät.

Eläkerahaston tuottolukuja vuosille 2022 ja 2023 on esitetty taulukossa 1³.

Taulukko 1.

Eläkerahaston tuottoluvut	2022	2023
Eläkerahaston tuotto	-6,5 %	6,1 % ⁴
Eläkerahaston vertailuindeksi	-5,8 %	8,8 %
Likvidit osakesijoitukset yhteensä	-17,1 %	10,7 %
Likvidien osakesijoitusten vertailuindeksi	-12,1 %	12,1 %
Likvidit korkosijoitukset yhteensä	-7,8 %	6,7 %
Likvidien korkosijoitusten vertailuindeksi	-8,9 %	6,3 %
Reaaliomaisuussijoitukset	11,5 %	-3,7 % ⁵
Pääomasijoitukset	12,2 %	13,0 %
Vaihtoehtoiset korkosijoitukset	3,8 %	4,5 %
Absoluuttisen tuoton sijoitukset	-4,1 %	9,6 %
Yksittäisten vertailuindeksien tuottoja		
Rahamarkkina (3kk)	-0,3 %	3,0 %
EMU valtionobligaatiot	-18,2 %	7,1 %
Yrityslainat - Investment Grade	-13,9 %	8,0 %
Yrityslainat - High Yield	-9,4 %	11,8 %
Kehittyvät korkomarkkinat (EMD HC)	-20,1 %	6,5 %
Kehittyvät korkomarkkinat (EMD LC)	-5,0 %	5,6 %
Osakkeet maailma	-13,3 %	18,0 %
Osakkeet Eurooppa	-9,8 %	15,7 %
Osakkeet kehittyvät markkinat	-15,1 %	6,0 %
Osakkeet Pohjois-Amerikka	-14,5 %	21,6 %
Osakkeet Suomi	-12,7 %	-0,5 %

³ Tuotot on ilmoitettu euroissa

⁴ Tuoton laskentatapana on TWR (Time-Weighted Rate of Return)

⁵ Infrastruktuurisijoitukset -8,4 % ja kiinteistösijoitukset -2,9 %

Eläkerahaston allokaatio ja koko 31.12.2023

Taulukko 2.

Omaisuuslaji	Markkina-arvo	Osuus salkusta
Kaikki sijoitukset	1 852 000 000	100,0 %
Osake	852 380 000	46,0 %
Likvidit osakesijoitukset	701 080 000	37,9 %
Suomi	138 115 000	7,5 %
Eurooppa	145 050 000	7,8 %
Pohjois-Amerikka	150 300 000	8,1 %
Japani	20 115 000	1,1 %
Kehittyvät markkinat	136 400 000	7,4 %
Globaalit/sektori	111 100 000	6,0 %
Muut osakesijoitukset	151 300 000	8,2 %
Pääomasijoitukset	151 300 000	8,2 %
Korko	531 110 000	28,7 %
Likvidit korkosijoitukset	381 830 000	20,6 %
Rahamarkkinasijoitukset	53 150 000	2,9 %
Valtio	26 740 000	1,4 %
Investment Grade	95 000 000	5,1 %
High Yield	47 310 000	2,6 %
Kehittyvät markkinat	45 000 000	2,4 %
Lyhyen koron sijoitukset	114 630 000	6,2 %
Muut korkosijoitukset	149 280 000	8,1 %
Vaihtoehtoiset korkosijoitukset	149 280 000	8,1 %
Vaihtoehtoiset	468 510 000	25,3 %
Realiomaisuussijoitukset	428 100 000	23,1 %
Absol. tuotto	39 190 000	2,1 %
Johdannaiset	1 220 000	0,1 %

3 Vuoden 2023 aikana eläkerahaston johtokunnassa käsitellyt asiat

3.1 Sijoitusstrategia

Eläkerahaston johtokunta hyväksyi joulukuussa sijoitusstrategian vuosille 2024–2027. Sijoitusstrategiassa määritellään Kirkon eläkerahaston tehtävät sekä asetetaan sijoitustoiminnan pitkän aikavälin tavoitteet. Sijoitustoiminnan strategisena tavoitteena on eläkevastuun kattamiseksi tapahtuva varojen kartuttaminen tuottavasti, turvaavasti ja vastuulliset näkökohdat huomioiden. Päivitetyssä sijoitusstrategiassa eläkerahaston pitkän aikavälin reaalituottotavoitetta nostettiin 3 prosentista 3,5 prosenttiin. Samalla rahaston riskitasoa nostettiin 9,5 prosentista 10,5 prosenttiin.

3.2 Sijoitussuunnitelma

Sijoitussuunnitelmaa käsiteltiin marraskuun ja joulukuun johtokunnan kokouksissa. Seuraavassa taulukossa on esitetty eläkerahaston omaisuusluokakohtainen perusallokaatio vuodelle 2024. Omaisuusluokan muodostavat sijoitukset, jotka reagoivat yhdenmukaisesti talouden muutoksiin. Yhteisvaihtelu eri omaisuusluokkien välillä on vähäisempää kuin omaisuuslajin sijoitusten keskinäinen yhteisvaihtelu. Hajauttamalla sijoitukset eri omaisuusluokkiin rahaston kokonaisriski pienenee. Eläkerahaston käyttämät omaisuusluokat ovat korko-, osake- ja vaihtoehtoiset sijoitukset. Infrastruktuurisijoitukset ja pääomasijoitukset (private equity) kuuluvat osakesijoituksiin ja vaihtoehtoiset korkosijoitukset korkosijoituksiin.

Taulukko 3. Eläkerahaston perusallokaatio vuodelle 2024

Omaisuusluokka	Peruspaino	Min	Max
Korkosijoitukset	32 %	25 %	55 %
Osakesijoitukset	47 %	30 %	55 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset	21 %	5 %	30 %
Yhteensä	100 %		

Sijoitussuunnitelma sisältää myös suunnitelman vastuullisen sijoittamisen osalta. Suunnitelmassa kerrotaan, kuinka vastuullista sijoittamista toteutetaan käytännössä eläkerahastossa. Suunnitelma on jäsenetty PRI:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti. Vastuullisessa sijoitustoiminnassa on käytetty apuna ulkopuolisia palveluntarjoajia⁶. Vastuullisesta sijoittamisesta on kerrottu enemmän erillisessä vastuullisen sijoittamisen toimintakertomuksessa.

3.3 Riskienhallintasuunnitelma

Johtokunta käsittelee riskienhallintasuunnitelmaa marraskuun ja joulukuun kokouksissa. Riskienhallintasuunnitelman tarkoituksena on ohjata eläkerahaston sijoitustoiminnan riskienhallintaa. Riskienhallintasuunnitelmassa on lisäksi kuvattu sijoitustoiminnan organisaatio ja toimintatavat.

3.4 Muut johtokunnan käsittelemät asiat

Kertomusvuonna johtokunta käsittelee muun muassa seuraavia asioita:

Finanssivalvonnan valvojan arvio merkittiin johtokunnassa tiedoksi. Lisäksi Finanssivalvonnalle toimitettiin selvityksiä vuoden aikana muun muassa kiinteistösijoituksista, epälikvidien sijoitusten kassavirroista sekä rahoitustoiminnan suunnittelusta.

Laki Suomen evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastosta tuli voimaan 1.7.2023. Uudessa laissa yhdistettiin kirkkolaissa, kirkkojärjestyksessä ja evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa olleet kirkon eläkerahastoa koskevat säännökset.

Kirkon eläkerahaston johtokunnan johtosääntö ja kirkon eläkerahaston taloussääntö hyväksyttiin kirkkohallituksen täysistunnon toukokuun kokouksessa. Uuden lainsäädännön myötä vanhat säädökset

⁶ ISS ESG ja Sustainalytics

kumoutuivat. Uusien säännösten valmistelussa huomioitiin kirkon laintarkastustoimikunnan antamat säädöstekniset korjaukset ja muutosehdotukset.

Eläkerahaston eturistiriitatilanteita koskevat periaatteet. Kirkon eläkerahaston johtokunta hyväksyi eturistiriitatilanteita koskevat periaatteet 13.6.2023. Periaatteet on laadittu Kirkon eläkerahastoa koskevan lain pykälän 11 mukaisesti.

Johtokunnan syysseminaari. Johtokunnalle järjestettiin lokakuussa seminaari, jossa käsiteltiin laajemmin Kirkon eläkerahaston toimintaa ja toimintaympäristöä.

PRI raportti. Eläkerahasto sai erinomaiset pisteet PRI-vuosiraportissa ja korkeimman tähtiluokituksen kaikilla raportoiduilla osa-alueilla.

Eläkerahaston salkunhallintajärjestelmän ja raportointipalvelun kehitystyö. Vaihtoehtoisten sijoitusten raportointipalvelun kehitystyö saatiin valmiiksi vuoden 2023 aikana ja johtokunta sai käyttöönsä uuden raportin.

Salkkurakenteen muutokset. Kirkon eläkerahasto jatkoi vaihtoehtoisten sijoitusten omaisuusluokan kehittämistä epälikvidien sijoitusten strategian mukaisesti. Vuoden 2023 aikana tehtiin kaksi uusiutuvaan energiaan sijoitettavaa infrastruktuurisijoitusta, yksi uusi kiinteistösijoitus ja lisäksi metsäalokaatiossa tehtiin lisäsijoitus KER Kestävä Metsä ohjelmaan. Uusien reaaliomaisuussijoituskohteiden arvo oli yhteensä noin 25 miljoonaa euroa. Kiinteistösalkussa yksi liikekiinteistöihin Suomessa sijoittanut rahasto päätti toimintansa.

Korkosalkussa luovuttiin vuoden aikana kokonaan kahdesta rahastosta. Toinen rahastoista sijoitti vaihtovelkakirjalainoihin ja toinen kehittyvien markkinoiden valtionlainoihin. Salkkuun tehtiin kaksi uutta sitoumusta epälikvideihin rahastoihin. Uusina epälikvideinä rahastoina korkosalkkuun tulivat pohjoismaisille pienille ja keskisuurille yrityksille lainoja tarjoava rahasto sekä eurooppalaisia keskisuuria yrityksiä lainoittava rahasto. Uusia sitoumuksia vaihtoehtoihin korkorahastoihin tehtiin yhteensä 10 miljoonaa euroa. Eläkerahaston likvidi korkosalkku piti korkoriskin indeksinä matalammalla tasolla läpi koko vuoden. Tämä duraatio alipaino toteutettiin lähinnä valtiolainojen alipainotuksen kautta. Korkoriskin alipainotuksen lisäksi ylituottoa salkkuun toivat ylipainossa olleet parempilaatuiset yrityslainat (investment grade).

Osakesalkussa tehtiin kolme merkittävää muutosta vuoden 2023 aikana. Eurooppa-salkussa olevasta systemaattisesta strategiasta päätettiin luopua kokonaan. Rahaston vastuullisuustyöskentely ei ollut kehittynyt sovittuun suuntaan ja lisäksi rahaston koko oli pienentynyt heikon performanssin myötä. Poistunutta systemaattista strategiaa korvaamaan tuotiin uusi passiivinen indeksirahasto, joka sijoittaa Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi globaalissa salkussa tehtiin uusi rahastosijoitus. Kyseessä on Pariisin ilmastopöytäkirjan mukainen passiivinen osakestrategia, jossa on eläkerahaston vaatimusten mukaiset kattavat poissulut. Likvidi osakesalkku jäi vertailuindeksilleen, suurin negatiivinen kontribuutio tuli arvopaperinvalinnasta. Epälikvidiin osakesalkkuun tehtiin vuoden 2023 aikana viisi uutta pääomasijoitusta, tehtyjen sitoumuksien arvo oli yhteensä noin 35 miljoonaa euroa.

Aktiivinen omistajuus ja vaikuttaminen. Eläkerahasto osallistui vaikuttamiskeskusteluihin vakavista normirikkomustapauksista epäiltyjen yritysten kanssa vastuullisen sijoittamisen konsultin ISS ESG:n palvelun kautta. Keskeisiä vaikuttamisteemoja olivat ihmisoikeusasiat, ympäristöasiat sekä työoikeuteen ja korruptioon liittyvät tapaukset. Johtokunta hyväksyi tammikuussa päivitetyn toimintaohjeen yhtiökokousedustajille, ja eläkerahasto osallistui aktiivisesti omistamiensa kotimaisten yhtiöiden yhtiökokouksiin ja yrityskeskusteluihin. Kotimaisten yhtiökokouksien lisäksi Kirkon eläkerahasto osallistui eurooppalaisten suorien omistuksien

yhtiökokouksiin proxy voting -palvelun kautta. Ennakoiva vaikuttamistoiminta jatkui yhteistyössä Sustainalyticsin kanssa kolmen vastuullisuusteeman osalta: verovastuullisuus, vesi ja ilmastomuutos (kestävä metsä ja rahoitus). Vastuullisen sijoittamisen asioita käsiteltiin säännöllisesti johtokunnassa vuonna 2023.

Vastuullisen sijoittamisen työryhmä. Työryhmä kokoontui vuoden 2023 aikana kaksi kertaa. Ryhmän tehtävänä on tukea kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen kehittämistä. Työryhmän toimikausi päättyy 31.5.2024 ja työryhmään kuuluvat: Juha Tuohimäki (puheenjohtaja), Pasi Strömberg, Jukka-Pekka Kärkkäinen, Markus Lindqvist, Sami Tuhkanen, Kaisa Ojainmaa, Ilkka Sipiläinen, Tuija Helenelund, Ira van der Pals ja Magdalena Lönnroth ⁷(ryhmän koordinaattori).

Eläkejärjestelmän rahoitusryhmä. Työryhmä kokoontui vuoden 2023 aikana kaksi kertaa. Ryhmän tehtävänä on seurata kirkon eläkerahaston riittävyyttä ja valmistella vuosittain esitys johtokunnalle seuraavana vuonna perittävän työnantajan eläkemaksun ja eläkerahastomaksun suuruudesta. Työryhmän toimikausi päättyy 31.5.2024 ja työryhmään kuuluvat: Juha Tuohimäki (puheenjohtaja), Pasi Strömberg, Risto Hämäläinen, Roman Goebel, Ismo Heinström, Ira van der Pals ja Alex Helanterä ⁸(ryhmän koordinaattori).

Sijoitusyksikön henkilöstön palkat. Johtokunta teki esityksen kirkkohallitukselle sijoitusyksikön henkilöstön palkkauksen tarkistamisesta ja kirkkohallitus päätti palkkausten tarkistuksista toukokuussa 2023.

Kirkon eläkerahaston nimitystoimikunta aloitti työskentelynsä. Kirkon eläkerahaston johtokunnan nimitystoimikuntaan kuuluvat Pasi Strömberg, Ira van der Pals, Tarja Kantola, Pekka Huokuna ja Juha Tuohimäki. Nimitystoimikunta valmistelee esityksen johtokunnan seuraavan kauden kokoonpanosta kevään 2024 aikana.

Henkilöstömuutokset. Salkunhoitaja ja vastuullisen sijoittamisen asiantuntija Joonas Huttunen oli perhevapaalla 1.1.-28.2.2023. KTM Alex Helanterä aloitti työt Kirkon eläkerahaston salkunhoitajana 16.1.2023.

Magdalena Lönnroth ja Joonas Huttunen irtisanoutuivat Kirkon eläkerahaston palveluksesta huhtikuussa. Magdalena Lönnrothin viimeinen työpäivä oli 30.4.2023 ja Joonas Huttusen viimeinen työpäivä oli 7.5.2023. KTM Anna-Stina Wiklund valittiin Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen päälliköksi ja salkunhoitajaksi 7.8.2023 alkaen. KTM Juhana Hannuksela valittiin Kirkon eläkerahaston salkunhoitajaksi 14.8.2023 alkaen.

Pasi Strömberg
Johtokunnan puheenjohtaja

Ira van der Pals
Johtokunnan sihteeri

⁷ Ryhmän koordinaattorin tehtävä päättyi 30.4.2023

⁸ Ryhmän koordinaattorin tehtävä alkoi 16.1.2023.

Vastuullisen sijoittamisen toimintakertomus vuodelta 2023

Kirkon eläkerahaston johtokunta

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Vastuullinen sijoittaminen eri omaisuusluokissa	2
2.1. Uutta pääomaa vihreisiin reaaliomaisuussijoituksiin	2
2.2. Luonnon monimuotoisuustavoitteet suorille metsäsijoituksille	3
2.3. Vastuullisuustyöskentelyn vahvistaminen osakesalkussa	3
3 PRI-tulokset	3
4 Vastuullisen sijoittamisen kysely kirkon työntekijöille	4
5 Vaikuttamistoiminta 2023	5
5.1. Yhtiökokoukset	5
5.2. Vastuullisuusseulonta ja kansainväliset vaikuttamiskeskustelut	7
5.3. Teemavaikuttaminen.....	9
5.4. Sijoittaja-aloitteet ja foorumit.....	12
5.5. Muu vaikuttaminen ja yhteistyö.....	13
6 Vastuullisen sijoittamisen työryhmä	14
7 Ilmastoraportointi	15
7.1 Ilmastostrategian seuranta.....	15
7.2 TCFD-suositusten mukainen ilmastoraportointi.....	20

1 Johdanto

Kirkon eläkerahasto on sitoutunut vastuulliseen sijoittamiseen. Vastuullisen sijoittamisen avulla eläkerahasto varmistaa sijoituksilleen hyvän tuoton sekä sijoitusriskien tehokkaan hallinnan. Eläkerahasto ottaa kaikessa sijoitustoiminnassaan huomioon ESG-näkökohdat eli ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvät asiat

Vuoden 2023 aikana Kirkon eläkerahaston johtokunta hyväksyi uudet toimintaohjeet yhtiökokousedustajille. Lisäksi vuoden 2022 lopussa päivitetty omistajanohjauksen periaatteet otettiin käyttöön kaikissa osakesijoituksissa. Vuoden 2023 alussa käytiin läpi kaikki eläkerahaston sopimukset varainhoitajien kanssa ja päivitettiin sopimuksien vastuullisuusvaatimuksia.

Eläkerahasto raportoi vuosittain YK:n tukeman PRI (Principles for Responsible Investment) raportointi-kehityksen mukaan. Vastaukset pisteytetään ja niitä verrataan samankaltaisten vastaajien vastauksiin. Eläkerahasto sai korkeimman tähtiluokituksen kaikilla raportoiduilla osa-alueilla PRI:n vuoden 2023 raportissa. PRI ja sen tuottama raportointi ovat tärkeä osa eläkerahaston vastuullista sijoitustoimintaa ja sen kehittämistä.

Eläkerahasto keräsi toista kertaa tietoa Kirkon työntekijöiden tietotasosta ja toiveista vastuulliseen sijoittamiseen liittyen. Tulokset osoittivat, että luottamus Kirkon eläkerahastoon on hyvällä tasolla ja suurin osa vastaajista koki tietävänsä mitä vastuullinen sijoittaminen on. Kyselyn tulosten avulla eläkerahastolla on hyvä pohja lähteä päivittämään vastuullisen sijoittamisen ohjeita vuonna 2024.

Kirkon eläkerahaston keskeinen vastuullisen sijoittamisen työkalu on vaikuttaminen, ja vuonna 2023 tämä toiminta kehittyi uusien aloitteiden ja vaikuttamishankkeiden myötä. Luonnon monimuotoisuus on noussut yhä tärkeämmäksi osaksi eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen työskentelyä. Kehittääkseen toimintaansa luonnon monimuotoisuuden osalta Eläkerahasto liittyi Nature Action 100-aloitteen. Aloitteessa sijoittajat toimivat yhdessä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Aloitteen vaikuttamistoiminta keskittyy sataan yritykseen, joilla on suurin negatiivinen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen.

Ilmastostrategiatyöskentely jatkui aktiivisesti ja eläkerahasto raportoi IIGCC:n koordinoimalle, Paris Aligned Net Zero -aloitteelle työn edistymisestä. Ilmastoanalyysin tuloksia otettiin mukaan varainhoitajavaikuttamiseen, ja ESG-kyselyn avulla kerättiin paljon tietoa myös varainhoitajien ilmastotyöskentelystä.

2 Vastuullinen sijoittaminen eri omaisuusluokissa

Kirkon eläkerahasto ottaa vastuullisuusnäkökulmat huomioon kaikissa sijoituspäätöksissään. Vuoden 2023 aikana eläkerahastolla oli useita vastuulliseen sijoittamiseen keskittyviä hankkeita niin likvideissä- kuin epälikvideissä omaisuuslajeissa.

2.1. Uutta pääomaa vihreisiin reaaliomaisuussijoituksiin

Kestävän kehityksen teemojen mukainen ns. vihreä sijoittaminen on yksi eläkerahaston käyttämistä vastuullisen sijoittamisen lähestymistavoista, ja keskeinen työkalu ilmastostrategiassa. Vihreässä sijoittamisessa eläkerahasto suosii sijoituksia kestävästä kehityksestä tukeviin tuotteisiin, palveluihin ja niitä tarjoaviin yrityksiin.

Vuonna 2023 eläkerahasto teki päätöksen uudesta sijoituksesta Impax New Energy Investors-rahastoon. Rahaston strategiana on sijoittaa uusiutuvaan energiaan pääasiassa Euroopassa. Sijoitukset tehdään pääsääntöisesti aurinkovoimaloihin, tuulivoimalaitoksiin ja vesivoimaloihin sekä uusiutuvan energian liitännäissektoreille.

2.2. Luonnon monimuotoisuustavoitteet suorille metsäsijoituksille

Kirkon eläkerahasto otti käyttöön Luonnonvarakeskuksen (Luke) suositukset luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Alla olevassa taulukossa on avattu toimenpiteitä yksityiskohtaisemmin. Taulukossa 1 vihreällä pohjalla esitetyt tavoitteet toteutuvat jo tällä hetkellä ja harmaalla esitetyt toimenpiteet on nostettu kehitystavoitteiksi.

Taulukko 1.

Toimenpide	Tavoitetaso
Suorissa metsäsijoituksissa toteutuvat luonnon monimuotoisuutta lisäävät toimet	
Luontokohteiden perustaminen	Useita hehtaareja*
Suojavyöhykkeet (luontokohteet)	Yli 25 m
Lahopuun säästäminen ja tuottaminen	10-20 m ³ /ha
Lehtipuiden säästäminen ja suosiminen	10-20 %
Hyvin suurten (> 40cm) ja vanhojen (> 150-v) puiden säästäminen	5 kpl/ha
Suorissa metsäsijoituksissa luonnon monimuotoisuutta lisäävät toimet, kehitystavoitteet	
Kulotuksen ja polttojen lisääminen	Jatkumot 5 % metsäalasta; poltto 0,1%/vuosi
Elävien puiden pysyvä säästäminen	Yli 30 m ³ /ha**

* Osa luontotyypeistä luontaisesti usein pienialaisia
 ** Laskennallinen, kun pelkästään elävillä säästöpuilla ylläpidetään 10 m³/ha lahoppujatkumoa

2.3. Vastuullisuustyöskentelyn vahvistaminen osakesalkussa

Kirkon eläkerahasto käy jatkuvasti aktiivista vuoropuhelua salkunhoitajien kanssa vastuullisen sijoittamisen kehittämiseksi. Vuonna 2023 osakesalkussa yhden rahaston työskentely ei edennyt yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti ja strategiasta päätettiin luopua kokonaan. Rahaston vastuullisuustyöskentely ei ollut kehittynyt sovittuun suuntaan, ja lisäksi rahaston koko oli pienentynyt heikon performanssin myötä. Poistunutta strategiaa korvaamaan tuotiin uusi passiivinen indeksirahasto, joka sijoittaa Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti.

3 PRI-tulokset

Kirkon eläkerahasto allekirjoitti YK:n tukemat vastuullisen sijoittamisen periaatteet (PRI) vuonna 2008. Allekirjoittajat raportoivat vuosittain PRI:lle vastuullisen sijoittamisen toimintatavoistaan, ja tämän kattavan raportoinnin perusteella PRI arvioi allekirjoittajaorganisaation edistymistä vastuullisessa sijoittamisessa. PRI-arviointiraportin tarkoituksena on antaa raportoijalle palautetta ja tukea jatkuvaa oppimista ja kehitystä.

Vuonna 2023 PRI-raportointi toteutettiin uudistetulla raportointipohjalla, jossa eri organisaatiomuodoille oli omat kysymyksensä. Vuoden 2023 pisteytysmenetelmä pysyi samana kuin aiemmalla raportointikerralla

PRI-arviointiraportti (engl. Assessment Report) ei tuota kokonaisarvosanaa, eli tulosten tarkastelussa tulee huomioida rinnakkain kaikkien eri osa-alueiden tulokset. Arviointiraporttia tulee tarkastella yhdessä kokonaisraportin (engl. Transparency Report) kanssa, joka sisältää kaikki Kirkon eläkerahaston raportoidut tiedot. Sekä arviointiraportti että kokonaisraportti on julkaistu Kirkon eläkerahaston verkkosivuilla.

Kuva 1.

Raportoidut osa-alueet 2023	Pisteet (maks. 100 %)	Tähtiluokitus*	Kaikkien vastaajien mediaani %
Vastuullisen sijoittamisen politiikka	97 %	☆☆☆☆☆	61 %
Osakesijoitukset – Epäsuorat Passiiviset	91 %	☆☆☆☆☆	58 %
Osakesijoitukset – Epäsuorat Aktiiviset	95 %	☆☆☆☆☆	56 %
Korkosijoitukset – Epäsuorat Aktiiviset	100 %	☆☆☆☆☆	60 %
Private equity - Epäsuorat	100 %	☆☆☆☆☆	76 %
Kiinteistösisjoitukset - Epäsuorat	100 %	☆☆☆☆☆	57 %
Luottamusta lisäävät toimet (Confidence building measures) UUSI!	100 %	☆☆☆☆☆	60 %

* 1 tähti "heikko", 5 tähteä "paras"

Huom. PRI ei suorita auditointia raportoitujen tietojen oikeellisuudesta.

Kirkon eläkerahasto menestyi kaikkien vastaajien mediaania paremmin (Kuva 1). Eläkerahastolla on korkein tähtiluokitus kaikilla osa-alueilla. Erinomaisten tulosten taustalla on eläkerahaston pitkäjänteinen työskentelytapa, jossa hyödynnetään PRI-raportista saatua palautetta osana vastuullisen sijoitustoiminnan jatkuvaa kehittämistä.

4 Vastuullisen sijoittamisen kysely kirkon työntekijöille

Kirkon eläkerahasto selvitti syksyn 2023 aikana Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden tietoa ja toiveita Kirkon eläkerahaston vastuulliseen sijoitustoimintaan liittyen. Kysely toteutettiin Webropol-pohjaisen kyselyn avulla. Eläkerahaston tarkoituksena on huomioida tuloksia vastuullisen sijoittamisen kehitystyössä sekä viestinnän suunnittelussa.

Kyselyyn vastasi 1 295 työntekijää eli vajaat 10 prosenttia kaikista kyselyn vastaanottajista (vuonna 2021: 847 työntekijää, 7 % kaikista vastaanottajista). Luottamus Kirkon eläkerahastoon on lähtökohtaisesti hyvällä tasolla (6 % vastaajista eri mieltä, 2021: 5 % vastaajista eri mieltä), ja jopa 85 % vastaajista koki tietävänsä mitä vastuullisella sijoittamisella tarkoitetaan (2021: 92 %). Vastaajista 30 % (2021: 61 %) uskoo vastuullisen sijoittamisen parantavan sijoitustuottoja, ja 31 % ei taas osaa sanoa, miten vastuullinen sijoittaminen

vaikuttaa tuottoon. Kyselyn vastaajista 88 % (2021: 62 %) on joko osittain tai täysin samaa mieltä, ettei eläkerahaston sijoitusten tule vaikuttaa negatiivisesti yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kiistanalaisten yritysten kohdalla poissulkeminen ja sijoituskohteeseen vaikuttaminen koetaan yhtä tärkeiksi lähestymistavoiksi.

Kyselyssä kartoitettiin myös, mitkä kolme YK:n määrittelemistä kestävä kehityksen tavoitteista koetaan erityisen tärkeiksi huomioida sijoitustoiminnassa. Ilmastoteot saivat eniten ääniä (40 %, vuonna 2021: 39 %). Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto nousivat toiseksi tärkeimmäksi (31 %). Kolmanneksi tärkeimmäksi teemaksi nousivat Puhdas vesi ja sanitaatio (26 %, 2021: 27 %). Edelliseen kyselyyn verrattuna Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto nousivat Terveyttä ja hyvinvointia tärkeimmäksi teemaksi. Aiemmassa vuoden 2021 kyselyssä toiseksi tärkeimmäksi koettiin Terveys ja hyvinvointi (28 %), joka vuonna 2023 oli neljännellä sijalla (25 %). Eläkerahaston näkökulmasta tulokset ovat kannustavia, koska kyselyssä tärkeiksi koetut teemat ovat jo osa eläkerahaston sijoitustoimintaa. Tavoitteena on vuoden 2024 aikana päivittää eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen ohjeita ja siinä yhteydessä tarkentaa strategiaa myös kestävä kehityksen teemojen ja vaikuttavuussijoittamisen osalta.

Kokonaisuudessaan vastaajat kokevat selkeästi arvopohjaiset, tiettyihin toimialoihin kohdistuvat poissulut hyvin tärkeiksi. Näitä olivat kyselyyn sisältyneet toimialat: fossiilisia polttoaineita tuottavat yritykset, tupakka, aseet, alkoholi, aikuisviihde, uhkapelaaminen ja kannabis.

Viestinnän puolella vastaajat haluavat saada enemmän tietoa erityisesti Kirkon eläkerahaston sijoituskohteista, mutta myös sijoitustuotot ja sijoitusten vaikuttavuus kiinnostavat. Kirkon eläkerahaston verkkosivusto ja kirkon työntekijöille suunnatut uutiskirjeet koetaan tärkeimmiksi viestintäkanaviksi.

5 Vaikuttamistoiminta 2023

Vaikuttamistoiminnan avulla Kirkon eläkerahasto kantaa vastuunsa omistajana ja varmistaa sijoituskohteidensa kestävä arvonkehityksen pidemmällä aikavälillä. Jotta tämä olisi mahdollista, sijoituskohteina olevien yritysten on toimittava pitkäjänteisesti ja hallittava riskit omistajien etujen mukaisesti. Eläkerahaston lähtökohtana on keskustella yritysten kanssa haitallisten toimintatapojen muuttamisesta.

Eläkerahaston vaikuttamistoimintaan kuuluvat yhtiökokouksiin osallistuminen, sijoitussalkun vastuullisuusseulonta ja kansainväliset vaikuttamiskeskustelut, teemavaikuttaminen sekä sijoittaja-aloitteisiin osallistuminen. Yhdessä osakemandaattien omaisuudenhoitajien kanssa eläkerahasto käy vaikuttamiskeskustelua suoraan yritysten kanssa.

5.1. Yhtiökokoukset

Vuonna 2023 Kirkon eläkerahasto osallistui 41 kotimaisen pörssiyrityksen yhtiökokoukseen. Suomalaisen yhtiöiden yhtiökokouksiin osallistuminen tapahtui yhdessä osakemandaattien hoidosta vastaavien varainhoitajien kanssa. Suuressa osassa yhtiökokouksia käytettiin ennakoäänestystä sekä valtakirjoja. Taulukossa 2 on listattu suomalaiset yhtiöt, joiden yhtiökokouksiin Kirkon eläkerahaston edustaja on osallistunut, sekä niissä mahdollisesti suoritettavat äänestykset.

Taulukko 2.

Yhtiö	Päivämäärä	Äänestys
-------	------------	----------

Musti Group Oyj	30-01-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
KONE Oyj B	28-02-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
QT Group	14-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Talenom Oyj	15-03-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 13 Hallituksen jäsenten valinta, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä.
Kojamo Oyj	16-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Stora Enso Oyj R	16-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Uponor Oyj	17-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Admicom Oyj	21-03-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 12 Hallituksen jäsenten valitseminen, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä.
Orion Oyj B	22-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Tokmanni Oyj	22-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Valmet Oyj	22-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Metsa Board	23-03-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 13 Hallituksen jäsenten valitseminen, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä.
Terveystalo Oyj	23-03-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta Hallituksen jäsenten valitseminen, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä.
Revenio Group Oyj	23-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Lassila & Tikanoja Oyj	23-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Nordea Bank Abp	23-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
TietoEVRY Oyj	23-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Gofore	24-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Enento Group Oyj	28-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Konecranes Oyj	29-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Detection Technology	30-03-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Verkkokauppa.com	30-03-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 13 Hallituksen jäsenten valitseminen, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä.
Kempower Oyj	30-03-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 13 Hallituksen jäsenten, puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitseminen, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä.
Lemonsoft	04-04-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 10 Hallituksen jäsenten lukumäärästä päättäminen ja hallituksen jäsenten valitseminen, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä.
Nokia Oyj	04-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Relais Group Oyj	05-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Telia Company AB	05-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Elisa Oyj	05-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Ponsse	12-04-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 14 Hallituksen jäsenten valitseminen, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä
Marimekko Oyj	13-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Eezy Oyj	13-04-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 13 Hallituksen jäsenten valinta, jonka kohdalla pidättäydyttiin äänestämistä

Fortum Oyj	13-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Remedy Entertainment Oyj	13-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
UPM-Kymmene Oyj	14-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Sanoma Oyj	19-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Sitowise Group Plc	25-04-2023	Kaikkia kohtia kannatettiin paitsi kohta 14 Hallituksen jäsenten valitseminen, jonka kohdalla pidättäytyttiin äänestämästä
Huhtamäki Oyj	27-04-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Metso Outotec Oyj	03-05-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Puulo Oyj	16-05-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Sampo Oyj A	18-05-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia
Kempower Oyj, ylimääräinen yhtiökokous	28-08-2023	Kannatettiin kaikkia esityslistan kohtia

Kevään 2023 yhtiökokouksien osalta Kirkon eläkerahasto tai sen edustaja oli yhteydessä kuuteen yhtiöön ennen yhtiökokousta. Kysymykset ja kommentit koskivat esimerkiksi antivaltuutus- ja palkitsemiskäytäntöjä.

Kotimaisten yhtiökokouksien lisäksi Kirkon eläkerahasto osallistui ulkoisen proxy voting -palveluntarjoajan kautta 42 eurooppalaiseen yhtiökokoukseen. Yhtiökokouksissa äänestettiin yhteensä 787 esityskohdan osalta. Esityksistä 782 oli hallituksen ja 5 osakkeenomistajien yhtiökokouksille ehdottamia. Hallitusten esitysten osalta eläkerahasto äänesti esityksen puolesta 90 prosentissa äänestyskohdista, ja esitystä vastaan 9 prosentissa äänestyskohdista. Viiden kohdan osalta jätettiin äänestämättä. Hallituksen ja johdon palkitsemista käsittelevissä esityksissä eläkerahasto äänesti esitystä vastaan 39 prosentissa tapauksista.

Kirkon eläkerahaston osakerahastoista ja -mandateista (ml. indeksisijoitukset) 95 prosenttia osallistuu yhtiökokouksiin tai äänestää yhtiökokouksissa valtakirjalla.

5.2. Vastuullisuusseulonta ja kansainväliset vaikuttamiskeskustelut

Eläkerahasto seuloo likvidin osake- ja korkosalkun kahdesti vuodessa, jotta salkun vastuullisuudesta saadaan ajantasainen kokonaiskuva. Seulonnasta vastaa yritys vastuuanalyysiin erikoistunut tutkimus- ja konsultointiyhtiö ISS ESG. Analyysipalvelun avulla eläkerahasto pystyy tunnistamaan sijoitussalkun kansainväliset sopimusrikkomustapaukset (ympäristönormit, ihmisoikeus, työoikeus ja korruptio) sekä kartoittamaan erityistä tarkkailua vaativat toimialat (fossiiliset polttoaineet, tupakka, aseet, aikuisviihde, alkoholi ja uhkapelit). Seulontatulokset ja niiden käsittely ovat pysyvä osa eläkerahaston varainhoitajatapeamia. Tulokset käsitellään myös eläkerahaston johtokunnassa.

Seulontatulokset toimivat vaikuttamistoiminnan lähtökohtana. Eläkerahasto osallistuu ISS ESG:n välityksellä vaikuttamiskeskusteluihin vakavia normirikkomuksia tehneiden yritysten kanssa. Vaikuttamiskeskustelut yritysten kanssa tapahtuvat kirjeiden, puhelinkokousten tai tapaamisten välityksellä. Vaikuttamiskeskustelun suunnitteluvaiheessa ISS ESG laatii listan toimenpiteistä, joita yrityksen tulisi suorittaa toimintansa puutteiden korjaamiseksi ja uusien ongelmien välttämiseksi. Toteutuneita toimenpiteitä käytetään vaikuttamiskeskustelussa edistymisen merkinä. Yritys poistuu seurantalialta ja vaikuttamiskeskustelu päättyy, kun kaikki toimenpiteet on suoritettu. Kuva 2 havainnollistaa ISS ESG:n vaikuttamisprosessia.

Kuva 2.

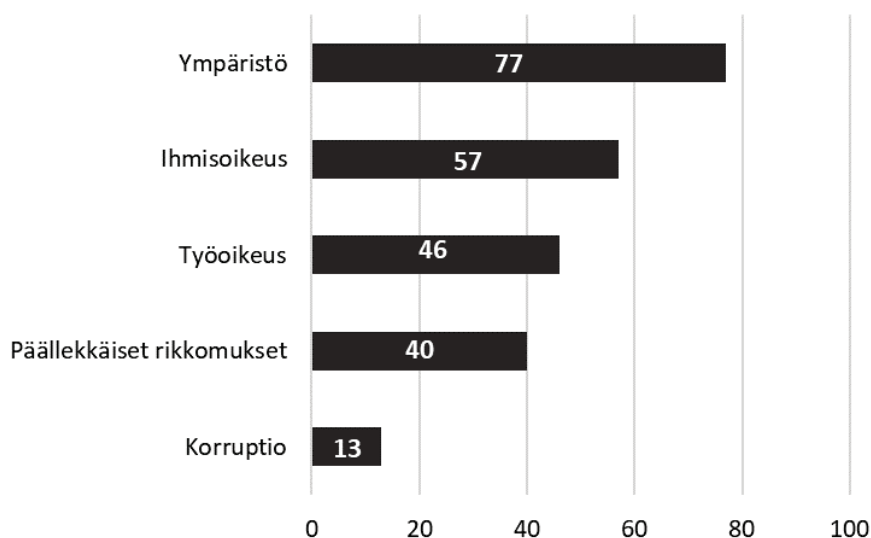

Kaikki vaikuttamistapaukset ovat erilaisia ja positiivisten tulosten saavuttaminen voi kestää vuosia. Vaikuttamisen tavoite on saada yritys luomaan kestävä toimintamallit ja hyvä hallintotapa tulevaisuutta varten ja sitä kautta luoda omistajilleen lisäarvoa.

Mikäli vaikuttamiskeskusteluilla ei pystytä muuttamaan yrityksen toimintaa, eläkerahasto voi eskaloitestrategiana harkita sijoituksesta luopumista. Sijoitusrahastoissa eläkerahasto on yksi osuudenomistaja monen muun joukossa, mutta eläkerahasto pyrkii ennakoivasti ja tapauskohtaisesti vaikuttamaan salkunhoitajan arvopaperivalintoihin.

ISS ESG:n vaikuttamispalvelun piiriin kuului vuonna 2023 yhteensä 130 yritystä. Kirkon eläkerahasto ei omista kaikkia vaikuttamispalvelun piiriin kuuluvia yrityksiä, vaan tarkoituksena on olla mukana vaikuttamassa myös potentiaalisiiin sijoituskohteisiin. Kuvassa 3 on esitetty eri normirikkomusalueet ja niiden jakautuminen vaikuttamispalvelussa 2023.

Kuva 3.

Esimerkkejä positiivisista vaikuttamistuloksista

ISS ESG aloitti vaikuttamiskeskustelun monikansallisen kaivosalan yhtiön *Rio Tinton* kanssa alkuvuodesta 2023. Yhtiön väitetään epäonnistuneen työpaikalla tapahtuneen syrjinnän estämisessä Australiassa. Tapaamisessa yhtiön kanssa maaliskuussa 2023 ISS ESG korosti yrityskulttuurin merkitystä, johdon sitoutumista yrityskulttuurin parantamiseen sekä läpinäkyvyyden ja avoimuuden tärkeyttä ongelman ratkaisemiseksi. Yhtiö kommentoi, että uudistus yrityskulttuurissa on heidän pitkän aikavälin tavoitteensa. Yhtiö kokee, että on haastavaa löytää oikeita seurantaindikaattoreita (Key Performance Indicators = KPI), joita voidaan hyödyntää eri maantieteellisillä alueilla. Yritys päätyi käyttämään eri indikaattoreiden

yhdistelmää, esimerkiksi työntekijätyytyväisyys-kyselyitä ja lopettaneiden työntekijöiden vapaaehtoisia palautteita. Lisäksi Rio Tinto nosti esiin yrityskulttuuriin liittyviä elementtejä jokaisen työntekijän arviointilomakkeisiin. ISS ESG:n saamien tietojen mukaan yrityksen läpinäkyvyys, relevanttien periaatedokumenttien päivittäminen sekä korjaavat toimenpiteet ovat kehittyneet positiivisesti ongelman ratkaisemiseksi. ISS ESG jatkaa tapauksen seurantaan vuonna 2024.

Vuoden 2023 kolmannella vuosineljänneksellä ISS ESG lähetti kirjeen espanjalaiselle energia-alan yhtiölle *Iberdrola SA*:lle. Yhtiön väitetään epäonnistuneen luontokadon ehkäisyssä Belo Monte-padon yhteydessä ja samalla yhtiön väitetään laiminlyöneen alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittamisen Teles Pires-padon yhteydessä Brasiliassa. Vastauksessaan Iberdrola nosti esiin toimia, joilla he ovat ehkäisseet vaelluskalojen pääsyn patojen turbiineihin. Lisäksi Iberdrola oli tehnyt ympäristösuunnitelman brasilialaisen ympäristöinstituutin ohjeistuksiin perustuen vuonna 2021. Yhtiö lupasi myös selvittää, millä tavalla se voisi kompensoida aiheuttamansa vauriot. Alkuperäiskansojen oikeuksiin liittyen Iberdrola toimitti ISS ESG:lle listan toimista, jotka oli suunniteltu yhdessä eri sidosryhmien kanssa, mukaan lukien alkuperäiskansat. ISS ESG olisi kuitenkin toivonut lisätietoja kyseisen Munduruku-alkuperäiskansan ajatuksista ennen kuin padon toiminta jatkui. Syyskuun lopussa Iberdrola ilmoitti myyneensä kyseistä patoa operoivan tytäryhtiönsä. Kyseisessä tapauksessa ISS ESG näki Iberdrolan jääneen tavoitteesta koskien alkuperäiskansojen huomioimista, mutta osoittaneen edistystä luontokadon ehkäisyyn liittyvissä toimissa. ISS ESG jatkaa seurantaan tulosten varmistamiseksi

Esimerkkejä haastavista vaikuttamistapauksista

Alkuvuodesta 2023 ISS ESG lähetti kirjeen yhdysvaltalaiselle autonvalmistajalle *Tesla Inc*:lle. Yhtiön väitetään osallistuneen ammattiliittojen vastaiseen toimintaan ja jättäneen noudattamatta kuluttajien terveys- ja turvallisuusmääräyksiä Yhdysvalloissa. Vastauksessaan Tesla painotti seuraavansa kansainvälisiä sopimuksia mitä tulee työntekijöiden vapautteen järjestäytyä. Kuluttajien turvallisuuden suhteen se painotti, sitoutumistaan kehittää turvallisilla liikkuvalla autolla nyt ja tulevaisuudessa. ISS ESG:n mukaan Tesla ei täysin vastannut alkuperäisiin kysymyksiin. Yhtiö ei myöskään ilmoittanut millä tavalla se aikoi kompensoida jo tapahtuneet onnettomuudet, jotka johtuivat sen autopilottiohjauksesta. Yhtiö ei myöskään yksityiskohtaisemmin maininnut viranomaisten tekemien turvallisuusarvontien laajuudesta. ISS ESG on lähettänyt lisäkysymyksiä yhtiölle saamatta vastauksia näihin. Tapauksen vaikuttamistavoitteet säilyvät ennallaan ISS ESG:n tarkastelussa.

ISS ESG oli keväällä 2023 yhteydessä kiinalaiseen verkkokauppayhtiö *Alibaba Group Holding Limited*:iin. Yhtiön väitetään yrittäneen estää kilpailunvastaista toimintaa Kiinassa. Vastauksessaan yhtiö viittasi ISS ESG:lle elokuussa 2022 lähettämäänsä vastaukseen, jonka jälkeen mitään päivitettävää ei ole. Kyseisessä kirjeenvaihdossa yhtiö oli antanut tietoja itsearviointin ja compliance-raportin kehityksestä. Yhtiö kirjoittaa noudattaneensa hallituksen compliance-ohjeita ja toteuttanut kattavan ja perusteellisen sisäisen tarkastuksen kaikissa liiketoiminnoissa mukaan lukien Alibaba-konsernin segmentit, jotka kattavat verkkokaupan ydinliiketoiminnan ja tämän ekosysteemin. ISS ESG antaa tunnustusta Alibaba:n jakamille tiedoille, mutta näkee yhtiön vielä pystyvän parantamaan läpinäkyvyyttä. Lisäksi compliance-raportin toivotaan ilmestyvän säännöllisesti tulevien kolmen vuoden ajan jotta kehitystä voidaan seurata. ISS ESG jatkaa yhteydenpitoa ja tapauksen seurantaan.

5.3. Teemavaikuttaminen

Kirkon eläkerahasto osallistuu ennakoivaan vaikuttamistoimintaan, jossa yrityksiin pyritään vaikuttamaan rakentavalla tavalla tulevaisuuden vastuullisuushaasteita ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteita edistäen.

Eläkerahasto tekee ennakoivaa teemavaikuttamista yhteistyössä Sustainalyticsin kanssa. Yhteistyö perustuu kolmeen vastuullisuusteemaan, ja jokaisessa teemassa on mukana muita instituutiosijoittajia ja useita kohdeyrityksiä. Vaikuttamiskeskustelujen edistymistä seurataan ennalta määritettyjen mittareiden avulla. Yhden teemavaikuttamishankkeen kesto on noin 2–3 vuotta, jonka jälkeen teemaa voidaan jatkaa toisella lähestymistavalla, tai valitaan kokonaan uusi teema.

1. Verovastuullisuus

Verovastuullisuuden vaikuttamishanke käynnistyi vuoden 2020 alkupuolella ja päättyi joulukuussa 2023. Vaikuttamishankkeen kohteena oli yrityksiä globaalilta lääke- ja teknologiasektorilta. Näillä maailmanlaajuisesti toimivilla yrityksillä on erityisen merkittävä riski verovastuullisuuden osalta. Vaikuttamisen tavoitteena on kannustaa yrityksiä käsittelemään veronmaksuun liittyvät toimet hyvän hallintotavan ja riskienhallinnan mukaisesti. Käytännössä tähän kuuluvat esimerkiksi yrityksen avoimuus veropolitiikkansa suhteen, maakohtainen veroraportointi sekä hallituksen aktiivinen rooli yrityksen veropolitiikan valvojana.

Vaikuttamishankkeessa järjestettiin yhteensä 69 puhelintapaamista, ja vaihdettiin yli 800 sähköpostia 21 eri kohdeyrityksen kanssa. Useat yritykset julkaisivat veropolitiikan ensimmäistä kertaa ja/tai ovat sisällyttäneet verovastuullisuusnäkökulmia politiikkaansa vaikuttamiskeskustelujen myötä. Vaikuttamishankkeen viimeisenä vuonna keskityttiin erityisesti heikoimpiin kohdeyrityksiin. Nämä yritykset seuraavat ensisijaisesti sääntelyn kehittymistä, eivätkä ole tehneet merkittäviä parannuksia omassa toiminnassaan.

Maakohtainen veroraportointi on edistynyt EU:n raportointivaatimusten myötä, ja G20-ryhmä on hyväksynyt OECD:n valmisteleman globaalien verouudistuksen yritysten minimiverosta. Kyseiset sääntely- ja standardointitrendit ovat merkittäviä, ja tulevat hyvin todennäköisesti johtamaan suurempiin muutoksiin yritysten toiminnassa tulevina vuosina. Haasteena monikansallisten suuryritysten paremmille verokäytännöille nähdään yritysten lobbaaminen, Anti-ESG-liikehdintä sekä poliittinen epävarmuus.

Veroteemalle keskeiset YK:n kestävän kehityksen tavoitteet:

2. Ilmastomuutos - Kestävä metsä ja rahoitus

Kestävän metsän ja rahoituksen vaikuttamishanke käynnistyi syksyllä 2021. Hanke keskittyy metsän arvoketjun ilmastovaikutuksiin. Ilmastomuutosvaikutusten lisäksi inhimilliset tekijät, kuten maan muuntaminen maatalouskäyttöön ja heikot metsänhoitokäytännöt, ovat merkittäviä tekijöitä metsien biologisen monimuotoisuuden ja hiilinieluvaiikutuksen heikentymisessä. Ilman toimenpiteitä maataloudesta voi tulla merkittävin globaalien kasvihuonekaasupäästöjen lähde vuoteen 2050 mennessä.

Vaikuttamishankkeen kohteena on yrityksiä metsän arvoketjun eri vaiheista. Mukana on yrityksiä, jotka toimivat suoraan metsätalouden parissa, tuottavat ja ostavat maataloushyödykkeitä, sekä niitä rahoittavia

yrityksiä. Vaikuttamishankkeen tavoitteena on kannustaa yrityksiä osoittamaan, että niiden ilmastonmuutoksen hallinta ja metsätalouteen liittyvät toiminnot ovat kansainvälisten tiedonantostandardien mukaisia. Yrityksiä kannustetaan asettamaan tieteeseen perustuvia ilmastotavoitteita ja kehittämään käytännön toimenpiteitä kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseksi. Lisäksi vaikuttamishankkeen tarkoituksena on edistää luontokatoon liittyvien riskien integrointia kohdeyritysten raportointiin, strategiseen suunnitteluun sekä riskienhallintaan.

Vaikuttamishankkeessa järjestettiin 17 puhelintapaamista, ja vaihdettiin yli 300 sähköpostia 22 eri kohdeyrityksen kanssa. Monet kohdeyritykset harkitsevat ilmastotavoitteidensa kunnianhimoisuuden lisäämistä ja niiden validoimista ulkopuolisilla asiantuntijoilla kuten SBTi FLAG (Science Based Targets initiative Forest, Land-use and Agriculture methodology). Vuoden 2023 syyskuussa julkaistut TNFD-suositukset näkyvät useimpien toimijoiden tulevissa raportointisuunnitelmissa. Monet yrityksistä uskovat, että ilmastokriisin ratkaiseminen tapahtuu koko toimitusketjun yhteistyön kautta. Tämän vuoksi erilaisten aloitteiden piirissä tehdään yhä enemmän yhteistyötä.

Kestävä metsä ja rahoitus -teemalle keskeiset YK:n kestävän kehityksen tavoitteet:

3. Vesi

Veteen liittyvä vaikuttamishanke käynnistyi vuoden 2020 alkupuolella ja päättyi maaliskuussa 2023. Vaikuttamishankkeen kohteena oli yrityksiä, joilla on yhteinen valuma-alue Brasilian Tietessä ja/tai Etelä-Afrikan Vaalissa. Tarkoituksena oli paikallisen yhteistyön kautta ratkaista yhteisöjen vesihaasteita. Sijoittajilla on tässä yhteistyössä tärkeä rooli. Vaikuttamishankkeella oli useita tavoitteita, kuten kiinnittää yritysten huomiota niiden paikallisiin vesiriskeihin, vastuisiin ja mahdollisuuksiin. Yritysten veteen liittyvää ymmärrystä on mahdollista lisätä ja johtoa voi kannustaa käytännön toimiin.

Tieten ja Vaalin kohdeyritykset toimivat pääosin kaivos- ja juomateollisuudessa sekä kemian- ja metsäsektorilla. Vaikuttamishankkeessa järjestettiin syyskuun 2022 ja maaliskuun 2023 välillä 11 tapaamista ja vaihdettiin yli 246 sähköpostia 18 eri kohdeyrityksen kanssa. Hankkeen tärkeimmät tavoitteet olivat vesiriskien tunnistaminen ja vähentäminen toimitusketjuissa. Lisäksi huomiota kiinnitettiin jäteveden laatuun. Vaikuttamiskeskustelujen myötä kaikki hankkeessa mukana olleet yritykset paransivat pisteytystään. Hankkeen myötä vedenkulutuksen raportoinnin laajuus parani, tietoisuus veden riskeistä liiketoiminnalle parani ja lisäksi yritykset näkivät puhtaan veden tärkeyden paikallisväestöille.

Vesiteemalle keskeiset YK:n kestävän kehityksen tavoitteet:

5.4. Sijoittaja-aloitteet ja foorumit

CDP. Eläkerahasto on vuodesta 2007 lähtien tukenut CDP:n toimintaa ja sen hallinnoimia aloitteita, joita ovat CDP Water Disclosure, Forests ja Carbon Action. CDP:n kautta eläkerahasto on mukana kehittämässä yritysten ilmastonmuutostyöskentelyä ja raportointia. Vastuulliselle sijoittajalle on tärkeää saada luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa yritysten vastuullisesta toiminnasta. CDP lähettää vuosittain kyselylomakkeita tuhansille yrityksille.

Climate Action 100+. Joulukuussa 2017 käynnistynyt sijoittajavetoinen aloite, jonka tavoitteena on vaikuttaa maailman sataan eniten kasvihuonekaasuja tuottavaan yhtiöön. Päämääränä on hillitä yhtiöiden päästöjä sekä vahvistaa yhtiöiden ilmatorisikeihin liittyvää taloudellista raportointia ja hallintoa. Aloitteen taustalla on Pariisin ilmastopimuksen asettamat tavoitteet. Aloite on useiden kansainvälisten järjestöjen yhdessä koordinoima.

Finsif – Suomen vastuullisen sijoittamisen foorumi. Finsifin tarkoitus on edistää vastuullista sijoittamista Suomessa. Kirkon eläkerahasto on ollut mukana vaikuttamassa Finsifin toimintaan yhdistyksen perustamisesta vuodesta 2010 lähtien. Finsif tukee eläkerahaston vastuullista sijoitustyöskentelyä keräämällä yhteen samanhenkisiä sijoittajia, joiden kanssa eläkerahasto voi vaihtaa kokemuksia ja parhaita käytäntöjä vastuulliseen sijoittamiseen liittyen.

IIGCC - Institutional Investors Group on Climate Change. Eläkerahasto liittyi vuonna 2021 IIGCC:n jäseneksi. Tarkoituksena on tehdä yhteistyötä muiden instituutionaalisten sijoittajien kanssa ilmastonmuutoksen hidastamiseksi. IIGCC:n tarkoitus on ohjata pääomia siirtymässä kohti vähähiilistä tulevaisuutta. Aloitteen tavoitteena on lisätä yhteistyötä yritysten, viranomaisten ja sijoittajien kanssa, jotta varmistetaan ilmastonmuutoksen aiheuttamien vaikutusten asianmukainen hallinnointi.

Nature Action 100. Nature Action 100 -aloitteen tavoitteena on edistää yhtiöiden toimia luontokadon pysäyttämiseksi. Aloitteella kannustetaan yhtiöitä konkreettisiin ja tarpeellisiin toimiin luonto- ja biodiversiteettikadon estämiseksi. Aloite käynnistyi yhtiöille lähetetyllä sijoittajakirjeellä ja jatkuu sijoittajien suoralla vaikuttamisella yhtiöihin joko itsenäisesti tai osana sijoittajaryhmää. Sijoittajat raportoivat vaikuttamisen edistymisestä Nature Action 100 -aloitteelle.

Paris Aligned Investment Initiative Net Zero Asset Owner Commitment. Eläkerahasto liittyi vuonna 2021 tähän kansainväliseen instituutiosijoittajien päästösitoumukseen, jonka tavoitteena on saada sijoitusomaisuuden nettopäästöt nolnaan viimeistään vuoteen 2050 mennessä. Paris Aligned Net Zero -sitoumuksessa mukanaolo velvoittaa osallistujia toimimaan ja vaikuttamaan päätöksentekijöihin aktiivisesti ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Osallistujia sitoo myös hiilineutraaliustavoitteiden asettaminen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen omassa operatiivisessa toiminnassaan. Tavoitteiden ja toimintatapojen julkaisu ja raportointi ovat osa työskentelyä.

PRI:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Kirkon eläkerahasto on vuodesta 2008 lähtien sitoutunut PRI-periaatteisiin ja on rakentanut vastuullisen sijoittamisen toimintansa näiden periaatteiden ympärille. PRI-periaatteet tukevat eläkerahastoa vastuullisen sijoitustoiminnan toteutuksessa.

PRI Advance Initiative. Advance on PRI:n koordinoima sijoittaja-aloite, jossa sijoittajat toimivat yhdessä sosiaalisten näkökulmien ja ihmisoikeuksien edistämiseksi. Aloitteen tavoitteena on omistajaohjauksen avulla edistää ihmisoikeuksia ja luoda positiivista muutosta työntekijöille, yhteisöille ja yhteiskunnalle. Aloitteen vaikuttamistoiminta keskittyy alkuun 40 kohdeyritykseen kahdella kriittisellä yrityssektorilla: metalli ja kaivostoiminta sekä uusiutuva energia. Kirkon eläkerahasto osallistuu aloitteeseen tukijan roolissa toimikaudella 2022–2026.

Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) on G20-maiden Financial Stability Boardin asettama asiantuntijatyöryhmä, joka on laatinut ilmastonmuutosraportointiin liittyvät vapaaehtoiset suositukset yrityksille ja sijoittajille. Suositukset kattavat ilmastonmuutokseen liittyviä asioita hallinnon, strategian, riskienhallinnan sekä mittareiden ja tavoitteiden näkökulmasta. Eläkerahasto otti käyttöön TCFD-suositusten mukaisen raportoinnin vuonna 2020, jolloin ensimmäinen raportti julkaistiin vuoden 2019 tilanteesta. Tavoitteena on myös kannustaa eläkerahaston varainhoitajia sekä yrityksiä kehittämään ilmastoraportointiaan TCFD-suositusten mukaiseksi.

Tobacco-Free Finance Pledge. Eläkerahasto allekirjoitti aloitteen elokuussa 2019. Tobacco-Free Finance Pledge pyrkii nostamaan esiin sijoitusalan edelläkävijöitä ja rohkaisemaan muita seuraamaan parhaita käytäntöjä sekä jakamaan tietoa rahoitusalan tärkeydestä osana tupakkavapaata maailmaa. Aloitteen tavoitteet ovat myös linkitettävissä suoraan YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin 3 (Terveystta ja hyvinvointia) ja 17 (Yhteistyö ja kumppanuus).

5.5 Muu vaikuttaminen ja yhteistyö

Kirkon eläkerahasto osallistui vuoden 2023 aikana kahteen vaikuttamiskampanjaan ja yhteen vaikuttamishankkeeseen yhdessä muiden instituutiosijoittajien kanssa.

- *CDP Non-disclosure Campaign.* Eläkerahasto osallistui allekirjoittajana kirjeisiin, joissa yrityksiä kannustetaan raportoimaan CDP:n kyselyiden kautta. Kohdeyrityksiä on satoja. Vaikuttaminen koskee raportointia, joka liittyy ilmasto-, metsä- ja vesiteemoihin.
- *CDP Science-Based Targets Campaign.* Kampanja kannustaa yrityksiä asettamaan tieteeseen perustuvia ilmastotavoitteita päästöjen vähentämiseksi. Kirjeiden allekirjoittajana eläkerahasto on mukana kannustamassa yli 1000 yritystä asettamaan 1,5 °C:n mukaiset tieteeseen perustuvat päästöjen vähennystavoitteet, joiden pohjalta on mahdollista saavuttaa hiilineutraali toiminta vuoteen 2050 mennessä.
- *Oil and Gas Methane Partnership (OGMP) 2.0 vaikuttamishanke.* Eläkerahasto osallistui Nordean käynnistämään vaikuttamishankkeeseen, jonka tarkoituksena on kannustaa öljy- ja kaasusektorilta toimivia yrityksiä vähentämään ja raportoimaan metaanipäästöjään. Metaanin vaikutus on ilmaston kannalta merkittävä, jopa 25 %:n maapallon nykyisestä lämpenemisestä arvioidaan aiheutuvan metaanista. Jos vaikutuksia tarkastellaan 20 vuoden horisontilla, metaani on 86 kertaa hiilidioksidia lämmittävämpi kasvihuonekaasu. Vaikuttamishankkeeseen osallistui yhteensä 13 instituutiosijoittajaa, jotka yhdessä lähettivät kirjeitä kohdeyrityksille. Lisäksi Nordea järjesti useita

tapaamisia yritysten kanssa. Vaikuttamisen seurauksena neljä yritystä on ryhtynyt toimiin läpinäkyvyyden lisäämiseksi metaanipäästöihin liittyen. Vaikuttamishanke kestää kolme vuotta ja päättyy kesäkuussa 2025.

6 Vastuullisen sijoittamisen työryhmä

Vastuullisen sijoittamisen työryhmä on asiantuntijaelin, joka neuvoo Kirkon eläkerahaston johtokuntaa vastuullista sijoittamista ja yritysten vastuullisuutta koskevissa kysymyksissä. Työryhmä kokoontui kaksi kertaa vuoden 2023 aikana.

Vuoden 2023 kokouksissa käsiteltiin Kirkon eläkerahaston ilmastoanalyysin tuloksia ja käytiin keskustelua ihmisoikeusasioiden selkeämmästä edistämisestä osana vaikuttamistoimintaa. Lisäksi työryhmä käsitteli PRI-arviointiraportin tuloksia.

Työryhmän jäsenet ovat:

- Kirkon eläkerahaston johtaja Juha Tuohimäki (puheenjohtaja)
- Toimitusjohtaja Pasi Strömberg, Eläkekassa Verso
- Johtaja, ESG, Markus Lindqvist, Aktia Varainhoito
- Toimitusjohtaja Jukka-Pekka Kärkkäinen, FCA Investments
- Senior portfolio manager Kaisa Ojainmaa, Varma
- Sijoitusjohtaja Sami Tuhkanen, Sitra
- Yhteiskunnan ja kestävän kehityksen asiantuntija, rovasti Ilkka Sipiläinen, Kirkkohallitus
- Viestintäasiantuntija Tuija Helenelund, Kirkon viestintä
- Sijoitusjohtaja Ira van der Pals, KER
- Salkunhoitaja ja vastuullisen sijoittamisen päällikkö Magdalena Lönnroth (koordinaattori), ¹KER
- Salkunhoitaja ja vastuullisen sijoittamisen asiantuntija Joonas Huttunen (asiantuntijajäsen), ²KER

---

¹ Ryhmän koordinaattorin tehtävä päättyi 30.4.2023

² Ryhmän asiantuntijajäsenen tehtävä päättyi 7.5.2023

7 Ilmastoraportointi

Kirkon eläkerahaston ilmastoraportointi koostuu ilmastostrategiassa määritettyjen seurantamittareiden raportoinnista sekä erillisestä TCFD-suositukseen perustuvasta ilmastoraportointiosiosta. Ilmastoraportointi perustuu eläkerahaston keräämiin tietoihin ja ulkopuolisen palveluntarjoajan tekemään ilmastoanalyysiin.

7.1 Ilmastostrategian seuranta

Ilmastostrategian tavoitteena on hiilineutraali sijoitussalkku vuoteen 2035 mennessä edellyttäen, että sijoitusympäristö mahdollistaa sen. Hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi eläkerahasto on määrittänyt kolme pääasiallista ilmastonmuutostyökategoriaa: hiilijalanjäljen vähentäminen, ilmastoratkaisuihin sijoittaminen ja vaikuttaminen. Taulukoissa 3–5 on tiivistetty eläkerahaston ilmastonmuutostyökategorien seurantamittarit ja niihin liittyvät tulokset vuoden 2023 osalta.

7.1.1 Hiilijalanjäljen vähentäminen

Taulukossa 3 käsitellään listattuja hiiliriskin seurantamittareita osana TCFD-raportointiosiota (luku 7.2). Yleisellä tasolla useat seurantamittarit ovat kehittyneet parempaan suuntaan vuoden 2023 aikana.

Eläkerahaston ilmastostrategiassa yhtenä välitavoitteena vuodelle 2025 on likvidien osake- ja yritysainasijoitusten hiili-intensiteetin vähentäminen 25 prosentilla vuoden 2020 lähtötasoilta. Vuoden 2023 aikana painotettu hiili-intensiteetti laski 15,7 % ja vuoden 2020 lähtötasoilta laskua on yhteensä 23 %. Kappaleen 7.2.4. taulukossa 8 on raportoitu eläkerahaston sijoitussalkun suhteellisia päästölukuja sekä verrattu niitä edellisen vuoden lukuihin. Toinen välitavoite vuoteen 2025 mennessä on päästöttömän lämpöenergian käyttäminen kaikissa suorissa kiinteistösisjoituksissa. Tämä tavoite on toteutunut, kaikissa suorissa kiinteistöissä on siirrytty päästöttömään lämpöenergiaan.

Eläkerahasto suosii ilmastonmuutosperiaatteita noudattavia ja niistä läpinäkyvästi raportoivia varainhoitajia. Kaikki likvidien osake- ja korkosijoitusten varainhoitajat ovat määrittäneet omat ilmastoperiaatteensa. Reaaliomaisuussijoitusten (kiinteistöt, infrastruktuuri ja metsä) ja epälikvidien korkosijoitusten puolella varainhoitajista yli 70 prosenttia on tehnyt vastaavat määrittäykset. Kaikki likvidit osake- ja korkovarainhoitajat noudattavat TCFD-ilmastoraportointisuosituksia, mutta epälikvidien sijoitusten puolella vastaava luku on huomattavasti alempi.

Eläkerahasto suosii myös hiilineutraaliustavoitteeseen sitoutuneita varainhoitajia. Kaikki likvidien osake- ja korkosijoitusten varainhoitajat ovat tehneet julkisen hiilineutraaliussitoumuksen. Vastaava osuus reaaliomaisuus- ja epälikvideissä korkosijoituksissa on noin puolet. Epälikvideissä osakesijoituksissa vain 17 prosenttia varainhoitajista on tehnyt hiilineutraaliussitoumuksen. Suurin osa varainhoitajista on ottanut vuoden 2050 hiilineutraalisuuden tavoitevuodeksi. Osalla tavoitteena on vuosi 2040 tai vielä kunnianhimoisempi tavoitevuosi. Moni hiilineutraaliustavoitteen tehnyt varainhoitaja ei ole vielä asettanut toiminnalleen välitavoitteita. Välitavoitteiden määrittäminen on tärkeä osa uskottavaa ja määrätietoista ilmastotyöskentelyä.

Eläkerahaston täyden valtakirjan osakemandaattisalkut (suorat sijoitukset suomalaisiin ja eurooppalaisiin pörssiyrityksiin) käyttävät eläkerahaston ilmastostrategiassa määriteltyjä fossiilisia poissulkukriteerejä. Osakemandaattisijoitusten osuus koko eläkerahaston sijoitussalkusta oli 10,3 prosenttia vuoden 2023 lopussa.

Fossiilisiin polttoaineisiin liittyvät poissulkukriteerit ovat laajassa käytössä eläkerahaston käyttämissä rahastoissa. Yli 80 prosenttia likvideistä osake- ja korkorahastoista sekä epälikvideistä korkorahastoista käyttää fossiilisia poissulkukriteerejä. Osuus on hieman yli puolet epälikvideissä osakesijoituksissa. Poissulkukriteerit käsittävät vähintään kivihiilen, mutta pääosa rahastoista huomioi laajemmin myös muut fossiiliset polttoaineet. Kaikilla rahastoilla on käytössä omat liikevaihtorajat poissulkujen määrittelyssä, ja osa rahastoista hyödyntää myös vaikuttamista yritysten kannustamiseksi vähähiiliseen siirtymään.

Taulukko 3.

Työkalu 1: Hiilijalanjäljen vähentäminen		
TOIMENPITEET	TOTEUTUSTAVAT	SEURANTA JA MITTARIT
Salkun hiiliriskin seuranta	KER tekee vuosittaisen ilmastoanalyysin, skenaarioanalyysin ja vastuullisuusseulonnan likvidistä osake- ja yrityslainasalkusta.	Hiiliriskiin liittyviä mittareita on käsitelty kattavasti TCFD-osiossa (luku 7.2): -Hiili-intensiteetti -Fossiilisten polttoaineiden osuus yritysten liikevaihdosta -Yritysten ilmastostrategian arviointi -Epätavanomaisiin fossiilisiin polttoaineisiin liittyvä liiketoiminta -Carbon Risk Rating -mittari -Akuutit ja krooniset fyysiset riskit -Yhteiskuntapalvelusektorin uusiutuva ja fossiilinen kapasiteetti sähkön tuotannossa -Energiateollisuuden ja kaivosteollisuuden fossiilisten omistusten/varantojen määrä -Ympäristöön liittyvät normirikkomukset
Varainhoitajavalinta ja seuranta	KER suosii ilmastonmuutosperiaatteita noudattavia ja niistä läpinäkyvästi raportoivia varainhoitajia.	Ilmastoperiaatteita määrittäneiden varainhoitajien osuus: 100 (100) % likvidit osakesijoitukset 100 (100) % likvidit korkosijoitukset 75 (63) % reaaliomaisuussijoitukset 62 (64) % epälikvidit korkosijoitukset 64 % epälikvidit osakesijoitukset TCFD-suosituksia noudattavien varainhoitajien osuus: 100 (100) % likvidit osakesijoitukset 100 (100) % likvidit korkosijoitukset 42 (37) % reaaliomaisuussijoitukset 55 (55) % epälikvidit korkosijoitukset 13 (8) % epälikvidit osakesijoitukset
	KER suosii hiilineutraaliustavoitteeseen sitoutuneita varainhoitajia.	Julkisen hiilineutraaliuussitoumuksen tehneiden varainhoitajien osuus: 100 (100) % likvidit osakesijoitukset 100 (100) % likvidit korkosijoitukset 58 (53) % reaaliomaisuussijoitukset 50 (50) % epälikvidit korkosijoitukset 17 (15) % epälikvidit osakesijoitukset

Poissulkevat kriteerit	KER poissulkee fossiilisia polttoaineita suorissa sijoituksissa.	Poissulkevien strategioiden mukaan sijoitetun varallisuuden osuus: 100 % täyden valtakirjan osakemandaattisalkut
	KER seuraa varainhoitajien ja rahastojen fossiilisia poissulkukriteerejä.	Fossiilisten sijoitusten poissulkeminen rahastoissa: 78 (88) % likvidit osakesijoitukset 83 (86) % likvidit korkosijoitukset 75 (81) % epälikvidit korkosijoitukset 70 (55) % epälikvidit osakesijoitukset

*Likvidit osakesijoitukset 37,9 %, likvidit korkosijoitukset 20,6 %, reaaliomaisuussijoitukset 23,1 %, epälikvidit korkosijoitukset 8,1 %, epälikvidit osakesijoitukset 8,2 % ja absoluuttisen tuoton sijoitukset 2,1 % koko sijoitussalkusta 31.12.2023.

**Suluissa vuoden 2022 tulokset.

7.1.2 Ilmastoratkaisut

Kirkon eläkerahaston tavoitteena on lisätä vihreiden teemasijoitusten osuutta eri omaisuusluokissa. Ilmastostrategiassa on asetettu välitavoitteeksi, että vihreiden teemasijoitusten osuus olisi 10 prosenttia koko sijoitusvarallisuudesta vuoteen 2025 mennessä. Mahdollisia teemoja ovat esimerkiksi uusiutuva energia, vihreät joukkovelkakirjalainat, metsä ja muut ratkaisut, jotka tukevat siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan. Teemarahastojen luokittelun tukena käytetään muun muassa SFDR-tiedonantoasetusta, jonka mukaisesti artikla 9:n mukaisilla rahastoilla on suora myönteinen vaikutus ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Vuonna 2023 saavutettiin ilmastostrategiassa asetettu vihreiden teemasijoitusten välitavoite. Vihreiden teemasijoitusten osuus koko eläkerahaston sijoitussalkusta oli 10,7 prosenttia vuoden lopussa. Vastaava luku edelliseltä vuodelta oli 7,9 prosenttia. Likvideissä korkosijoituksissa vihreiden joukkovelkakirjalainojen osuus on kasvanut selkeästi. Lisäksi reaaliomaisuussijoitusten puolelta löytyy suuri osuus vihreitä teemasijoituksia, joissa korostuvat uusiutuvan energian infrastruktuurisijoitukset ja metsäsijoitukset.

Taulukko 4.

Työkalu 2: Ilmastoratkaisut		
TOIMENPITEET	TOTEUTUSTAVAT	SEURANTA JA MITTARIT
Teemasijoitukset	KER lisää vihreiden teemasijoitusten osuutta eri omaisuusluokissa.	Teemasijoitusten osuus koko sijoitusvarallisuudesta ja eri omaisuusluokista: <u>10,7 % koko sijoitussalkku (7,9 % vuonna 2022)</u> 3,2 (3,6) % likvidit osakesijoitukset 19 (10,2) % likvidit korkosijoitukset 20 (16,9) % reaaliomaisuussijoitukset 1,6 (1,8) % epälikvidit korkosijoitukset 3,4 (3,2) % epälikvidit osakesijoitukset 15 (1,5) % absoluuttisen tuoton sijoitukset
Vihreät ratkaisut osana yritysten liikevaihtoa	KER seuraa likvidien osake- ja yrityslainasijoitusten vihreän liikevaihto-osuuden kehitystä.	EU:n vihreän taksonomian mukaisten sijoitusten osuus ja mahdolliset muut

vihreän liikevaihdon mittarit:
Tulossa 2024

EU:n asetus kestävyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla (SFDR, Sustainable Finance Disclosure Regulation) astui voimaan keväällä 2021. Eläkerahasto kartoittaa rahastojensa SFDR-luokituksia. Artiklan 8 rahastot huomioivat vastuullisuusnäkökulmia laajasti ja artiklan 9 rahastoissa kaikkien sijoitusten on oltava kestäviä sijoituksia. Artikla 9 mukaisia strategioita on likvideistä osakesijoituksista 8,7 %, likvideistä korkosijoituksista 9 %, reaaliomaisuussijoituksista 20 %, epälikvideistä korkosijoituksista 16 % ja epälikvideistä osakesijoituksista 3 %.

7.1.3 Vaikuttaminen

Kirkon eläkerahaston lähtökohtana on vaikuttaa niin yrityksiin, varainhoitajiin kuin päätöksentekijöihin globaalien ilmastomuutostavoitteiden edistämiseksi.

Eläkerahasto kannustaa salkkuyrityksiä laatimaan ilmastomuutosstrategiota, -raportointia ja asettamaan tavoitteita hiiliriskin vähentämiseksi. ISS ESG:n suorittaman ilmastoanalyysin mukaan 64 prosenttia (64 % vuonna 2022) yrityksistä likvidissä osake- ja yrityslainasalkussa ovat määrittäneet riittävän ilmastostrategian ja siihen liittyvät tavoitteet linjassa kansainvälisten ilmastositomusten kanssa.

Eläkerahasto kannustaa varainhoitajiaan huomioimaan ilmatoriskiä sijoituksissaan ja omalta osaltaan vaikuttamaan yritysten ilmastotyöskentelyyn. Vuonna 2023 eläkerahasto antoi kahdelletoista varainhoitajalle kirjallisen palautteen ESG-kyselyn vastauksista. Kolmeltaoista sijoitusrahastolta kysyttiin lisätietoja yhteensä 184 omistuksen ilmastotavoitteista, fyysisten ilmatoriskien huomioimisesta ja/tai fossiilisten polttoaineiden varannoista. Yksi osakerahasto myytiin vaikuttamiskeskustelujen jälkeen kokonaan pois, koska rahaston vastuullisuustyöskentely ei ollut kehittynyt sovittuun suuntaan. Likvidit osake- ja korkorahastot raportoivat yhteensä 194 (203) ilmastoon liittyvästä yrityskeskustelusta vuoden 2023 aikana.

Eläkerahasto osallistuu myös vaikuttamiseen ja ilmastoyhteistyöhön viranomaisten, päätöksentekijöiden, järjestöjen, yritysten ja muiden sijoittajien kanssa. Eläkerahasto on mukana useissa ilmastomuutokseen liittyvissä aloitteissa kuten IIGCC, Paris Aligned Investment Initiative ja CDP. Lisäksi eläkerahasto osallistuu vuosittain useisiin vaikuttamishankkeisiin ja kannanottokirjeisiin. Nämä aloitteet ja vaikuttamistoimet kuvataan tarkemmin luvussa 5.

Taulukko 5.

Työkalu 3: Vaikuttaminen		
TOIMENPITEET	TOTEUTUSTAVAT	SEURANTA JA MITTARIT
Yritykset	KER kannustaa salkkuyrityksiä laatimaan ilmastonmuutosstrategiata, raportointia ja asettamaan tavoitteita hiiliriskin vähentämiseksi.	<p>Yritysten kanssa käytyjen ilmastokeskustelujen määrä ja tulokset: 1 tapaaminen yhteistyössä Suomi-osakemandaattien varainhoitajien kanssa.</p> <p>Yritysten osuus, joilla riittävä ilmastostrategia: 64 % (64 % vuonna 2022)</p>
Varainhoitajat	KER kannustaa varainhoitajia huomioimaan ilmatoriskiä sijoituksissaan ja omalta osaltaan vaikuttamaan yritysten ilmastotyöskentelyyn.	<p>Varainhoitajien kanssa käytyjen ilmastokeskustelujen määrä ja tulokset: 12 varainhoitajalle annettu kirjallista palautetta ESG-kyselyn ja siihen liittyvän ilmasto-osion vastauksista. 13 sijoitusrahastolta pyydetty lisätietoja yhteensä 184 omistuksen ilmastotavoitteista, fyysisten ilmatoriskien huomioimisesta ja/tai fossiilisten polttoaineiden varannoista. 1 rahasto myyty kokonaan johtuen eroavaisuuksista mm ilmastonäkökulmissa.</p> <p>Varainhoitajien ilmastokeskustelut yritysten kanssa, määrä ja tulokset: 194 (203) raportoitua keskustelua likvidien osake- ja korkosijoitusten puolella.</p>
Muu vaikuttaminen ja yhteistyö	KER osallistuu vaikuttamiseen ja ilmastoyhteistyöhön viranomaisten, päätöksentekijöiden, järjestöjen, yritysten ja muiden sijoittajien kanssa.	<p>Vaikuttamistoimenpiteiden määrä ja tulokset: <u>Jatkuvat</u> CDP-tukija Climate Action 100+ IIGCC-jäsenyys Paris Aligned Investment Initiative -sitoutuminen <u>Rajattu toimintakausi</u> CDP Non-disclosure -kampanjan tukija CDP SBT-kampanjan tukija Kestävä metsä ja rahoitus -vaikuttamishanke Oil and Gas Methane Partnership (OGMP) 2.0 vaikuttamishanke</p>

7.2 TCFD-suositusten mukainen ilmastoraportointi

Kirkon eläkerahasto on sitoutunut noudattamaan TCFD:n ilmastoraportointisuosituksia. *Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)* on G20-maiden Financial Stability Boardin asettama asiantuntijatyöryhmä, joka on laatinut ilmastonmuutosraportointiin liittyvät vapaaehtoiset suositukset yrityksille ja sijoittajille. Nämä suositukset kattavat ilmastonmuutokseen liittyviä asioita hallinnon, strategian, riskienhallinnan sekä mittareiden ja tavoitteiden näkökulmasta. Tässä osiossa eläkerahasto raportoi ilmastonmuutostyöskentelystään TCFD:n suositusten mukaisesti.

Ympäristöön liittyvät asiat ovat olleet oleellinen osa Kirkon eläkerahaston sijoitustoimintaa rahaston alusta alkaen. Vuonna 2019 käyttöön otetun uuden TCFD-raportointimallin myötä eläkerahasto kehittää toimintaansa ja prosessejaan. Kehitystyö on välttämätöntä, koska ilmastonmuutoksen raportointiin liittyvät työkalut kehittyvät jatkuvasti. Vuonna 2021 päivitetty ilmastostrategia tuo yhä konkreettisemmin esille eläkerahaston ilmastonmuutostyöskentelyyn liittyvät prosessit, toimintatavat ja tavoitteet.

7.2.1 Hallintotapa

Ilmastonmuutosasioita valmistellaan ja toteutetaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muita vastuullisuuteen liittyviä asioita:

Eläkerahaston johtokunta hyväksyy vastuullisen sijoittamisen ohjeet, ilmastostrategian, sijoitussuunnitelman, riskienhallintasuunnitelman ja toimintakertomukset. Johtokunnan kokouksissa käsitellään ilmastonmuutokseen liittyviä asioita säännöllisesti, muun muassa puolivuositaisen seulonnan, ESG-kyselyjen läpikäynnin sekä toimintakertomuksen hyväksymisen yhteydessä. Johtokunta käy lisäksi tarvittaessa läpi muita ympäristöön liittyviä asioita, kuten teemavaikuttamishankkeita. Johtokunnan tehtävissä on erikseen määritelty vastuullisuusasiat, joilla on selkeä strateginen merkitys Kirkon eläkerahaston toiminnassa.

Vastuullisen sijoittamisen työryhmä neuvoo eläkerahaston johtokuntaa vastuullista sijoittamista ja yritysten vastuullisuutta koskevista kysymyksistä. Työryhmä valmistelee vastuullisen sijoittamisen ohjeet, ilmastostrategian ja tekee suosituksia johtokunnalle vastuulliseen sijoittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Tämän lisäksi työryhmän kokouksissa voidaan käsitellä muita ajankohtaisia ilmastoon liittyviä asioita. Työryhmä koostuu eläkerahaston johtokunnan puheenjohtajasta, Kirkon eläkerahaston johtajasta, sijoitusjohtajasta sekä alan asiantuntijoista.

Eläkerahaston johtaja hyväksyy osallistumiset kansainvälisiin sijoittaja-aloitteisiin ja päätökset tuodaan johtokunnalle tiedoksi.

Eläkerahaston sijoitusyksikkö vastaa sijoitustoiminnan operatiivisesta toiminnasta ja raportoinnista eri omaisuusluokissa. Eläkerahaston sijoitusyksikkö seuraa ilmastoon liittyviä asioita osana sijoitustoimintaa sekä varainhoitajilta että ulkoisilta palveluntarjoajilta saamansa datan perusteella. Tuloksia seurataan vuosittain ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti vastuullisen sijoittamisen toimintakertomuksessa. Sijoitusyksikössä työskentelee myös vastuullisen sijoittamisen päällikkö, joka koordinoi vastuullisen sijoittamisen kehitystyötä kaikkien omaisuusluokkien osalta.

7.2.2 Strategia

Riskit ja mahdollisuudet

Ilmaston lämpeneminen ihmisen toiminnan seurauksena on yksi suurimmista maailmanlaajuisista kriiseistä. Ilmastonmuutos luo riskejä ja mahdollisuuksia sijoitustoimintaan kaikissa omaisuusluokissa. Ilmastonmuutos

on huomioitu Kirkon eläkerahaston pitkän aikavälin sijoitusstrategiassa toimintaympäristöön vaikuttavana tekijänä. Lisäksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmastostrategia sekä hiilineutraali kirkko 2030 -ohjelma ohjaavat Kirkon eläkerahaston toimintaa. Eläkerahasto on asettanut pitkän aikavälin tavoitteeksi hiilineutraalin sijoitussalkun vuoteen 2035 mennessä. Hiilijalanjäljen vähentämiseksi eläkerahasto on tunnistanut ilmastonmuutosstrategiassaan joukon ilmastonmuutostyökaluja, joiden käyttö vaihtelee eri omaisuusluokkien mukaan. Eläkerahaston pitkä sijoitushorisontti tekee eri omaisuusluokkiin liittyvien riskien ja mahdollisuuksien huomioimisesta erittäin tärkeää, jotta strateginen tavoite täyttyisi.

Ilmastonmuutoksesta eläkerahastolle aiheutuvat riskit voidaan jakaa fyysisiin riskeihin sekä siirtymäriskeihin. *Fyysisillä riskeillä* tarkoitetaan suoraan ilmastonmuutoksesta aiheutuvia riskejä, kuten kuivuutta tai äärimmäisiä sääilmiöitä. Fyysiset riskit voivat olla joko kroonisia, kuten kuivuus ja nouseva merenpinta, tai akuutteja, kuten esimerkiksi myrskyt. Kirkon eläkerahastolle oleellisia fyysisiä riskejä lyhyellä aikavälillä ovat esimerkiksi yritysten omaisuuden tai kiinteistöihin kohdistuvat sääilmiöt, jotka saattavat alentaa omaisuuden arvoa. Tämän lisäksi esimerkiksi vakuutusyhtiöomistusten riskit kasvavat äärimmäisten sääilmiöiden yleistyessä. Pidemmällä aikavälillä oleelliset riskit liittyvät yrityksen toimialaan, sijaintiin tai toimintaan alueella, jolla esiintyy kroonisia fyysisiä riskejä. Esimerkiksi kuivuuden takia yrityksen toimintaedellytykset voivat heikentyä tai merenpinnan nousun seurauksena kiinteistöomaisuus voi menettää arvonsa.

ISS ESG:n kanssa tehdyssä ilmastoanalyysissä arvioitiin Kirkon eläkerahaston likvidien osake- ja yrityslainasijoitusten fyysisiä riskejä yritysten sijainnin ja liiketoiminnan perusteella³. Eläkerahaston sijoitusten fyysiset riskit ovat analyysin perusteella samalla tasolla vertailuindeksin kanssa sekä todennäköisessä että huonoimmassa skenaariossa⁴. ISS ESG:n analyysin perusteella yritysten fyysisten riskien hallinnoimisessa on edelleen parannettavaa. Kehitys toki on oikean suuntaista, kun 22 prosentilla yrityksistä oli fyysisten riskien hallinnointi kestäväällä tasolla vuonna 2023. Tämä on merkittävä parannus verrattuna vuoden takaiseen, jolloin vastaava osuus oli vain 2 prosenttia. Sektoritasolla suurin osa fyysisistä riskeistä tulee informaatioteknologia-, kulutustavara- sekä teollisuustuotteet ja palvelut-sektoreilta. Yksittäisten sääilmiöiden tasolla eläkerahaston riskiprofiili on sama tai hieman vertailuindeksiä matalampi kaikissa kategorioissa (trooppiset syklonit, jokitulvat, tulipalot, kuumuus, kuivuus). Eläkerahaston tulee jatkossa kiinnittää huomiota ja pyrkiä kohdistamaan vaikuttamistoimintaansa erityisesti sektoreihin sekä yrityksiin, joihin kohdistuu suuri fyysinen riski. Lisäksi varainhoitajien kanssa pitää keskustella, miten fyysiset riskit huomioidaan sijoitusprosessissa.

Siirtymäriskeillä puolestaan tarkoitetaan vähähiilisempään tulevaisuuteen siirtymisestä johtuvia riskejä. Ne kohdistuvat usein korkeiden hiilidioksidipäästöjen aloihin, kuten fossiilisiin polttoaineisiin, energiantuotantoon, auto- ja kuljetusalaan sekä sementti- ja terästeollisuuteen. Erityisesti poliittiset päätökset ilmastoasioissa ja uusi lainsäädäntö saattavat haastaa vanhoja liiketoimintamalleja. PRI on todennut ”Inevitable Policy Response” -projektinsa yhteydessä, että mitä myöhemmin poliittisia muutoksia tehdään, sitä suuremmat niiden vaikutukset ovat muun muassa rahoitusmarkkinoille. Uusien teknologiainnovaatioiden voidaan katsoa tuovan suuria mahdollisuuksia, mutta myös olevan suuri riski yrityksille, jotka eivät pysty uudistamaan liiketoimintamallejaan. Siirtymäriskeihin lasketaan myös markkina- ja maineriskit, jotka koskevat esimerkiksi asiakkaiden muuttuneita kulutustapoja ja tottumuksia. Siirtymäriskien ominaispiirre on se, että niitä on hyvin vaikea ennustaa.

³ Analyysi on tehty 30.11.2023 tilanteesta.

⁴ Todennäköinen ja huonoin skenaario perustuvat IPCC-ilmastopaneelin viidennessä arviointiraportissa käytettyihin RCP 4,5- ja RCP 8,5 -skenaarioihin.

Kirkon eläkerahasto kartoitti myös siirtymäriskejä ilmastoanalyysissaan. Kriittisimpien siirtymäriskien voidaan katsoa koskevan energiantuotantoa sekä fossiilisten polttoaineiden parissa toimivia yrityksiä. Energiantuotannon näkökulmasta on merkityksellistä, onko tulevaisuuden energia tuotettu uusiutuvalla energialla (vihreä) vai fossiililla polttoaineilla (ruskea). Fossiilisia polttoaineita omistavat yritykset puolestaan voivat huomata omaisuutensa arvon putoavan vähähiiliseen talouteen siirtymisen takia. Taulukossa 6 on vertailtu eläkerahaston omistuksia molemmista näkökulmista vertailuindeksiin⁵. Energiantuotanto-sarake näyttää ”vihreän” ja ”ruskean” energiantuotantokapasiteetin salkkutasolla, kun taas Reservit-sarake näyttää fossiilisia polttoaineita omistavien yritysten osuuden.

Taulukko 6.

	Energiantuotanto				Reservit	
	Vihreä tuotantokapasiteetti (%)	Muutos vs. 2022 (prosenttiyksikköä)	Ruskea tuotantokapasiteetti (%)	Muutos vs. 2022 (prosenttiyksikköä)	Fossiilisia polttoaineita omistavat yritykset (%)	Muutos vs. 2022 (prosenttiyksikköä)
Sijoitussalkku	40,52 %	8,22 %	21 %	-11,15 %	0,46 %	-0,64 %
Vertailuindeksi	30,32 %	5,72 %	45 %	-9,2 %	4,81 %	-0,99 %

Kirkon eläkerahaston salkusta löytyy huomattavasti vähemmän energiantuottajia vertailuindeksiin verrattuna. Tämän lisäksi näiden salkkuyhtiöiden energiantuotantokapasiteetti perustuu enemmän vihreään energiaan verrattuna vertailuindeksiin. Eläkerahaston vihreän tuotantokapasiteetin osuus on noussut vuoden 2023 aikana, ja nousu on ollut suurempaa kuin vertailuindeksissä. Ruskea tuotantokapasiteetti on vuoden aikana laskenut yli yhdellätoista prosenttiyksiköllä eläkerahaston salkussa ja vertailuindeksissä vastaavasti ruskea tuotantokapasiteetti on laskenut vain yhdeksän prosenttiyksikköä.

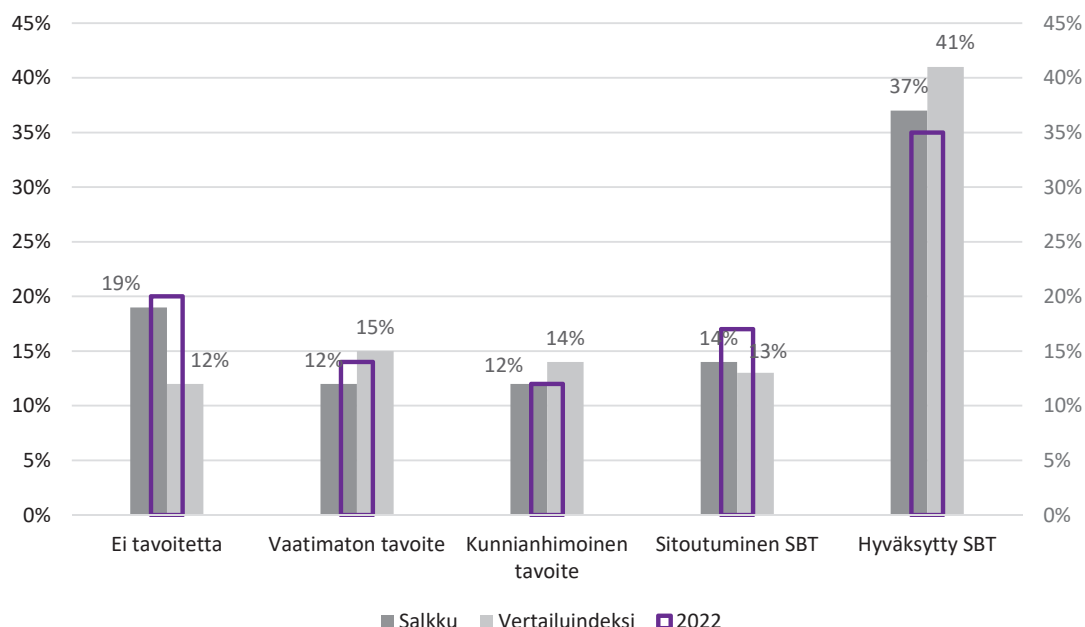
Fossiilisia-polttoainevarantoja omistavia yrityksiä eläkerahastolla on huomattavasti indeksiä vähemmän ja niiden osuus on edelleen jatkanut laskemistaan verrattuna vuoden takaisin lukemiin. Suurin vaikuttava tekijä yllä mainittuihin ovat muutokset Fortumin toiminnassa. Fortumin päästölukemissa vihreän energian tuotantokapasiteetti on noussut vuoden 2022 18,3 prosentista 36,8 prosenttiin, samalla kun fossiilisen energian tuotantokapasiteetti on laskenut 41,6 prosenttiin aiemmasta 60,9 prosentista. Tämän analyysin perusteella siirtymäriskit ovat olemassa, mutta ne ovat kooltaan vertailuindeksiä selkeästi pienemmät. Eläkerahaston tulee erityisesti varmistaa, että sen omistusten tulevaisuuden energiantuotanto kohdistuu kasvavissa määrin vihreään energiaan ja toisaalta vähentää omistuksia etenkin korkeapäästöisiä polttoaineita omistavissa yrityksissä. Nämä tavoitteet on tunnustettu Kirkon eläkerahaston ilmastostrategiassa ja työkaluna käytetään poissulkemista, ilmastoratkaisuja ja vaikuttamista.

Ilmastoanalyysin lisäksi eläkerahasto tekee salkkuseulonnan kahdesti vuodessa; seurattavina kriteereinä ovat esimerkiksi kivihiihlikaivostoiminta ja fossiilisten polttoaineiden tuottajat. Viimeisimmässä seulonnessa ei löydetty yhtään yritystä, jonka liikevaihdosta yli 15 prosenttia muodostuu kivihiihlikaivostoiminnasta. Seulonnan yhteydessä kartoitettiin myös kansainvälisten ympäristönormien rikkojat, joita eläkerahaston salkusta ei löytynyt.

⁵ Eläkerahaston vertailuindeksi koostuu neljästä korkoindexistä ja kuudesta osakeindexistä, joiden painot on määritelty sijoitussuunnitelmassa. Ilmastoanalyysissä ei ole huomioitu valtionlaina-, rahamarkkina- tai kehittyvien markkinoiden obligaatioindexejä. Tämän lisäksi indeksirahastoja on käytetty joidenkin indeksien omistusten estimoinnissa.

Toinen näkökulma riskien määrittämiseen on tarkastella yritysten ilmastotavoitteita, joiden avulla voidaan arvioida, kuinka hyvin yritysten strategiat ovat linjassa kansainvälisten ilmastotavoitteiden kanssa, ja mitkä ovat niiden valmiudet reagoida ilmastonmuutokseen. Yrityksiä tulee kannustaa asettamaan Science Based Targets -aloitteen (SBT) mukaisia tavoitteita, jotka ovat nimensä mukaisesti tieteeseen perustuvia ja Pariisin ilmastosopimuksen mukaisia. Yrityksen ilmastotavoitteiden vajavaisuuden voidaan katsoa lisäävän erityisesti pitkän aikavälin riskejä. Kuvassa 4 on vertailtu eläkerahaston vuoden 2023 omistuksia suhteessa vertailuindeksiin, sekä havainnollistettu edellisen vuoden vastaava luku.

Kuva 4.

Eläkerahaston salkusta löytyy jonkin verran vertailuindeksiä enemmän yrityksiä, joilta edelleen puuttuvat ilmastotavoitteet. SBT:n mukaisiin tavoitteisiin sitoutuneita tai hyväksyttäneitä yrityksiä on saman verran kuin indeksissä. Eläkerahastolla on vertailuindeksiä enemmän pienyhtiöitä, mikä selittää ainakin osan tavoitteiden erosta. On kuitenkin syytä huomata, että vuoteen 2022 verrattuna tieteeseen perustuvia päästötavoitteita asettaneiden yritysten osuus on kasvanut merkittävästi. Samanaikaisesti myös niiden yritysten osuus, joilta puuttuu ilmastotavoitteet, on pienentynyt. Tämä kuvaa erityisesti koko sijoitusmarkkinalla tapahtuvaa kehitystä. Eläkerahasto kannustaa varainhoitajia käyttämään resursseja yhä enemmän yritysten ilmastostrategioiden arviointiin, sillä tavoitteiden puuttumisen tai vajavaisuuden voidaan katsoa nostavan salkun ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä. Lisäksi eläkerahasto tekee vaikuttamistyötä yritysten parissa CDP:n hallinnoiman Science Based Targets -kampanjan kautta.

Yritysten ilmastostrategian arvioinnin lisäksi ISS ESG on kehittänyt Carbon Risk Rating -arvosanan (CRR, mitta-asteikko 0–100, 100 ollessa paras arvosana), joka pyrkii kokonaisvaltaisesti arvioimaan yritysten valmiuksia toimia vähähiilisessä ympäristössä. CRR on luonteeltaan eteenpäin katsova, minkä vuoksi se täydentää hyvin esimerkiksi perinteisiä ainoastaan nykyhetken perustuvia hiilijalanjälkilaskelmia. Sekä eläkerahaston että vertailuindeksin keskimääräinen CRR-arvosana on 59. CRR-arvosanat ovat nousseet hieman edellisestä vuodesta (eläkerahasto ja vertailuindeksi 57). Eläkerahaston tulee edelleen seurata varsinkin salkun suurimpien hiilijalanjäljen omaavien yritysten CRR-arvosanaa ja tarvittaessa käydä keskustelua salkunhoitajien kanssa.

Käsiteltäessä ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia on tärkeää huomioida, että Kirkon eläkerahasto sijoittaa pääosin ulkoisten varainhoitajien kautta. Eläkerahasto ei siis lähtökohtaisesti analysoi yksittäisiä yrityksiä, vaan riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen tapahtuu pääasiassa sijoitusstrategia- ja rahastotasolla. Sijoitusstrategiatasolla riskien ja mahdollisuuksien voidaan katsoa liittyvän varainhoitajien ilmastonmuutososaamiseen sekä eläkerahaston kykyyn arvioida varainhoitajien ilmastonmuutososaamista riittävällä tasolla. Eläkerahasto lähettää vuosittain osake-, korko-, reaaliomaisuus- ja absoluuttisen tuoton sijoitusten varainhoitajille erillisen ESG-kyselyn, jossa selvitetään varainhoitajien kykyä ja resursseja arvioida ilmastonmuutoksesta aiheutuvia riskejä ja mahdollisuuksia.

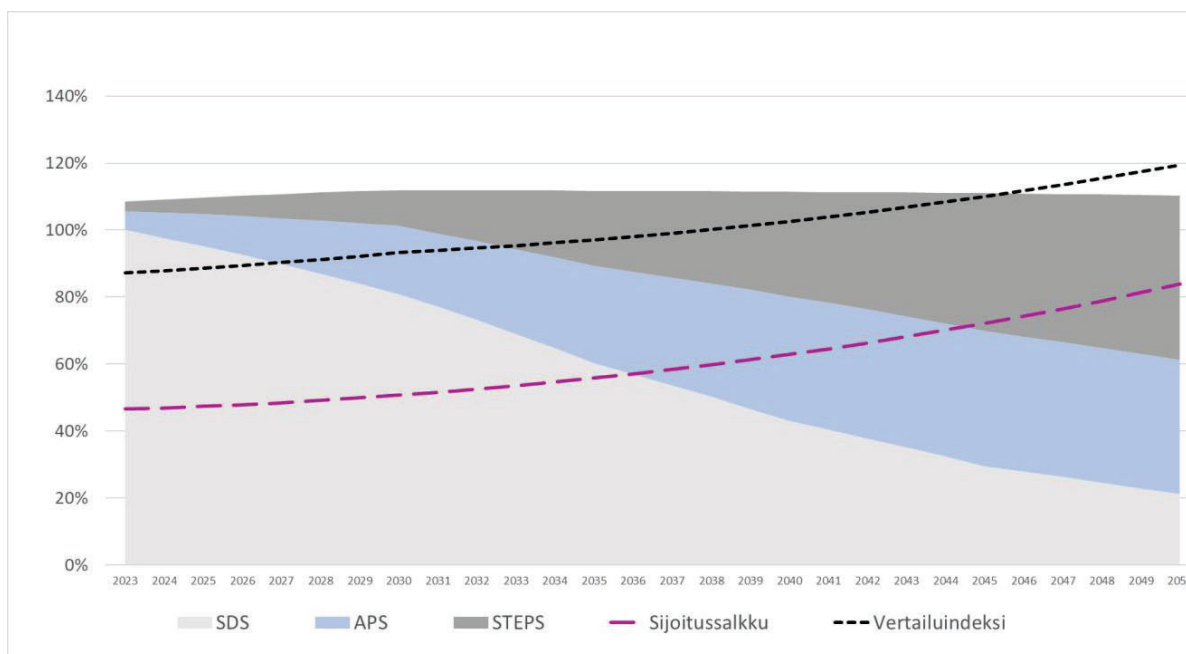
Ilmastonmuutos tuo sijoittajalle myös mahdollisuuksia. Kirkon eläkerahasto pyrkii hyödyntämään ilmastonmuutoksen tuomia mahdollisuuksia varsinkin sijoituksilla ilmatoratkaisuihin. Vihreät teemasijoitukset auttavat rahoittamaan siirtymistä vähähiilisempään talouteen, ja ne vaikuttavat suoraan tämänhetkisiin päästöihin. Sijoitusmahdollisuuksia löytyy eri markkinoilta ja omaisuusluokista, kuten kestävän kehityksen teemarahastoista, uusiutuvan energian projekteista, vihreistä joukkovelkakirjalainoista ja metsäsijoittamisesta.

Skenaarioanalyysi

Skenaarioanalyysin avulla analysoidaan Kirkon eläkerahaston salkun nykyisiä sekä mahdollisia tulevia päästöjä ja verrataan niitä Kansainvälisen energiajärjestön (IEA) ilmastoskenaarioihin vuoteen 2050 saakka. Tarkastelussa on huomioitu IEA:n Sustainable Development Scenario (SDS), Stated Policies Scenario (STEPS) sekä Announced Pledges Scenario (APS). Kestävän kehityksen mukainen SDS on skenaarioista tiukin, ja sen katsotaan johtavan alle 1,8°C lämpenemiseen 66 % varmuudella. STEPS heijastelee valtioiden tämänhetkistä sekä suunniteltua tulevaisuuden politiikkaa, kun taas APS olettaa, että valtioiden tekemät ilmastotavoitteet ja -sitoumukset toteutuvat suunnitelmien mukaan. Sekä STEPS että APS johtavat selkeästi SDS-skenaariota suurempaan lämpötilojen nousuun.

Skenaarioanalyysi kattaa likvidit osake- ja yrityslainasijoitukset. Tulevia päästöjä arvioidaan yhdistelemällä tietoja yrityksen markkinaosuuksista sekä toimialan odotetusta päästökehityksestä. Analyysi huomioi myös yritysten päästövähennystavoitteet. Skenaarioanalyysi on tehty yhteistyössä ISS ESG:n kanssa ja sen tulokset on havainnollistettu kuvassa 5.

Kuva 5

Tuloksien perusteella Kirkon eläkerahaston osake- ja yrityslainasalkku ei ole linjassa tiukimman SDS-skenaariolinjassa päästöbudjetin kanssa vuoteen 2050 asti, vaan ylittää sen vuonna 2036. Salkku on linjassa ainoastaan STEPS-skenaariolinjassa vuoteen 2050 asti. Sektoritasolla päästöbudjetit ylittyvät 2050 mennessä esimerkiksi sähköntuotanto-, rauta- ja terästoimialoilla, kun taas esimerkiksi kemian- ja ruokateollisuuden yhtiöiden osalta ollaan alle vuoden 2050 budjetin.

ISS ESG:n analyysin perusteella portfolio on linjassa 2,3 °C lämpenemisen kanssa vuoteen 2050 mennessä, kun taas vertailuindeksillä sama luku on 2,8 °C. Kirkon eläkerahaston tulos tässä suhteessa on hieman heikentynyt (2,2°C vuonna 2022), kun taas vertailuindeksillä muutosta ei ole tapahtunut (2,8 °C vuonna 2022). Eläkerahaston tulee kiinnittää päästöihin huomiota koko salkun tasolla, kehittää salkkua ja kannustaa yhtiöitä muutokseen, jotta tulevaisuuden päästöt saataisiin matalammille tasoille.

Ilmastokenaarioanalyysin yhteydessä on tärkeää huomioida, että analyysi on hyvin herkkä sekä skenaarioiden oletuksille että tulevien päästöjen estimoinnille. Lähestymistapojen kehittyessä laskelmien laatu paranee, jolloin skenaarioanalyysin tuloksia voidaan mahdollisesti tuoda selkeäksi osaksi sijoituspäätöksentekoa.

7.2.3 Riskienhallinta

ESG-asiat, johon myös ilmastonmuutokseen liittyvät asiat kuuluvat, ovat osa Kirkon eläkerahaston laajempaa riskienhallintasuunnitelmaa. Riskienhallintasuunnitelman mukaisesti ESG-riskejä seurataan kahdella tasolla; varainhoitajittain sekä sijoituskohteittain. Tällä hetkellä ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä tunnistetaan ja hallinnoidaan eläkerahastossa seuraavilla tavoilla:

- Tekemällä puolivuositteista **salkkuseulontaa**, jossa ulkoinen palveluntarjoaja seuloa likvidejä osake- ja korko-omistuksia kahdesta näkökulmasta. *Normiperusteisessa seulonassa* tarkoituksena on

selvittää, löytyykö sijoitussalkusta ympäristöön liittyvien kansainvälisten normien rikkojia. Lisäksi *toimialaperusteisessa seulonnessa* selvitetään omistukset, joiden liiketoiminta perustuu kivihiilikaivostoimintaan tai fossiilisiin polttoaineisiin. Molempien seuntojen osalta Kirkon eläkerahasto on tarvittaessa yhteydessä varainhoitajiin. Eläkerahasto osallistuu lisäksi palveluntarjoajan välityksellä vaikuttamiskeskusteluihin, jotka kohdistuvat normiperusteisessa seulonnessa esiin tulleisiin vakaviin ympäristönormirikkomuksiin, jotta seulonnessa tunnistettuja riskejä voidaan paremmin arvioida ja hallita.

- Osallistumalla **ennakoivaan teemavaikuttamiseen** ulkoisen asiantuntijan kanssa. Tällä hetkellä Kirkon eläkerahasto on mukana esimerkiksi Kestävä metsä ja rahoitus -vaikuttamishankkeessa, joka keskittyy metsän arvoketjun ilmastovaikutuksiin.
- Käymällä **aktiivista vuoropuhelua varainhoitajien kanssa**. Eläkerahasto pyrkii tuomaan esiin omia tavoitteitaan ilmastomuutostyön osalta ja vaikuttamaan näin varainhoitajien toimintaan. Eläkerahaston aloitteesta varainhoitajat ovat esimerkiksi kiristäneet poissulkukriteerejään kivihiilikaivostoimintaan ja fossiilisiin polttoaineisiin liittyen. Varainhoitajat myös tuottavat salkuistaan vastuullisuusanalyysia, jota eläkerahasto käyttää osana riskienhallintaa. Lisäksi salkunhoitajatapaamisissa käydään säännöllisesti keskustelua rahastojen hiilijalanjäljestä sekä ilmastovaikutuksista.
- Vuosittaisen varainhoitajien **ESG-kyselyn** avulla eläkerahasto arvioi varainhoitajien osaamista ilmastomuutokseen liittyvissä asioissa. ESG-kyselyn palautekeskustelujen tavoitteena on saada varainhoitajat parantamaan käytäntöjään esimerkiksi ilmastomuutokseen liittyvän raportoinnin osalta sekä tekemään aktiivisempaa vaikuttamistyötä salkkuyritysten kanssa.
- **Tapaamalla suoraan yrityksiä** ja kannustamalla niitä asettamaan ilmastotavoitteita ja raportoimaan kattavammin ilmastomuutostyöskentelystään. Yritysten parempi ilmastoraportointi auttaa sijoittajia arvioimaan riskejään yhä kattavammin.
- **Osallistumalla sijoittaja-aloitteisiin**, joiden tavoitteena on mahdollisimman laajalla ja vaikutusvaltaisella omistajapohjalla vaikuttaa yritysten toimintatapoihin, tai vaikuttaa laajemmin sijoitustoimialaan ja päätöksentekijöihin ilmastomuutostavoitteiden edistämiseksi. Osallistuminen sijoittaja-aloitteisiin auttaa sekä riskien tunnistamisessa että niiden hallinnassa. Kirkon eläkerahasto on mukana IIGCC, CDP, Paris Aligned Investment Initiative Net Zero sekä Climate Action 100+ aloitteissa.
- **Varmistamalla, että henkilökunnalla on tarvittava tietotaso** ilmastomuutokseen liittyen. Tämä toteutuu esimerkiksi osallistumalla aktiivisesti alan seminaareihin, lukemalla alan kirjallisuutta ja tutkimuksia sekä erilaisten koulutuksien kautta.
- **Seuraamalla rahastojen hiilijalanjälkeä ja ympäristöön liittyviä ESG-arvosanoja** suoraan salkunhoitojärjestelmästä. Salkunhallintajärjestelmän ESG-osion avulla pystytään tarvittaessa reagoimaan nopeasti muuttuneihin riskitekijöihin.
- Tekemällä **ilmastoanalyysin** kerran vuodessa yhteistyössä ISS ESG:n kanssa yhteistyössä, mikä antaa hyvät työkalut identifioida kaikista keskeisimpiä riskikeskittymiä sekä tarvittaessa tehdä strategiamuutoksia sijoitussalkussa. Ilmastoanalyysin tuloksia käytetään myös työkaluna varainhoitajavaikuttamisessa.

7.2.4 Mittarit ja tavoitteet

Kirkon eläkerahastolla on käytössä useita mittareita ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien ja mahdollisuuksien arvioinnissa. Taulukossa 7 on käyty tarkemmin läpi käytettyjä mittareita.

Taulukko 7.

Mittari	Lähde	Kohde	Frekvenssi
Hiilijalanjälki (sisältäen attribuutio- ja toimialaperusteiset laskelmat)	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja yrityslainastrategiat)	Vuosittain
Energiantuotannon vihreä / ruskea osuus tuotantokapasiteetista	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja yrityslainastrategiat)	Vuosittain
Fossiilisten polttoaineiden omistukset ja niistä mahdollisesti muodostuvat päästöt	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja yrityslainastrategiat)	Vuosittain
Yritysten ilmastonmuutosstrategian arviointi	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja yrityslainastrategiat)	Vuosittain
Carbon Risk Rating, jolla pyritään arvioimaan yritysten tulevaisuuden valmiutta toimia vähähiilisessä yhteiskunnassa	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja yrityslainastrategiat)	Vuosittain
Yritysten ja salkun fyysiset riskit ja niiden hallinnointi	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja yrityslainastrategiat)	Vuosittain
Ympäristöön liittyvät normirikkomukset	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja korkostrategiat)	Puolivuosittain
Kivihiilikaivostoimintaa tai fossiilisiin polttoaineisiin liittyvää liiketoimintaa harjoittavien yritysten osuus salkusta	ISS ESG	Kokonaissalkku (osake- ja korkostrategiat)	Puolivuosittain
Hiilijalanjälki	MSCI	Rahastokohtainen	Jatkuva
Ympäristöön liittyvä ESG-arvosana	MSCI	Rahastokohtainen	Jatkuva
Vaikuttavuusmittarit* ja vastuullisuusanalyysi	Varainhoitajat	Rahasto/ mandaattikohtainen	Jatkuva
Vaikuttamistapausten tulokset	ISS, Sustainalytics, KER	Yrityskohtainen	Jatkuva
ESG-kyselyjen vastaukset ja pisteytykset	KER	Rahasto/ mandaattikohtainen	Vuosittain

*Varainhoitajien vaikuttavuusmittaustavat vaihtelevat, eivätkä siten ole yhdistettävissä keskenään. Kirkon eläkerahaston tavoitteena on tulevaisuudessa tuoda salkkutason vaikuttavuusmittareita osaksi riskienhallintaa.

Hiilijalanjälki

Vuonna 2023 Kirkon eläkerahasto käytti hiilijalanjäljen laskentaan ulkoista palveluntarjoajaa ISS ESG:tä. Hiilijalanjälki laskettiin erikseen likvideille osake- sekä yritysainasijoituksille. Taulukossa 8 on käyty läpi eläkerahaston likvidin osake- ja yritysainasalkun, sekä niiden vertailuindeksien absoluuttiset päästöt.

Taulukko 8.

	Raportoivat omistukset (%)	Scope 1 ja 2 (tCO ₂ e)	Scope 1,2 ja 3 (tCO ₂ e)
Osakesalkku	90,8 %	24 062 (38 283)	327 756 (474 833)
Vertailuindeksi	95,2 %	51 230 (74 801)	478 903 (578 951)
Yrityslainasalkku	98,7 %	19 099 (12 790)	148 144 (117 579)
Vertailuindeksi	98,7 %	15 480 (17 983)	182 883 (165 466)

*Vuoden 2022 tulokset sulussa.

Scope 1 -päästöillä viitataan yritysten toiminnasta suoraan aiheutuviin päästöihin. Scope 2 -päästöillä puolestaan viitataan epäsuoriin päästöihin, jotka aiheutuvat yrityksen energian ja sähkön käytöstä. Myytyjen tuotteiden loppukäytöstä sekä tavaroiden ja palvelujen hankinnasta aiheutuvia päästöjä kutsutaan välillisiksi päästöiksi ja niitä kuvataan Scope 3 -päästöillä. Scope 3 -päästöjen estimointi on erittäin vaikeaa, joten niiden lukua voidaan pitää ainoastaan suuntaa antavana.

Lisäksi eläkerahasto seuraa rahastojen raportointiasteita – mitä korkeampi sijoituskohteiden raportointien tietojen kattavuus, sitä tarkempi hiilijalanjälkiluku. Mikäli yritys ei ole raportoinut hiilijalanjälkeään, on sen päästöt arvioitu ISS ESG:n mallin avulla, joka huomioi satoja eri muuttujia.

Kirkon eläkerahaston absoluuttiset päästöt ovat selkeästi vertailuindeksiä pienemmät sekä osake- että yritysainasijoitusten osalta, kun otetaan huomioon kaikki päästöt. Selkeitä eroavaisuuksia voidaan kuitenkin nähdä yritysainasalkun osalta, kun vertaillaan Scope 1 ja 2-päästöjä vertailuindeksiin. Tuolloin yritysainasalkun luvut ovat korkeammat. Suurin vaikuttava tekijä korkeampiin päästölukuihin ovat olleet yritysainarahastojen omistukset kolmessa teollisuusalan yhtiöissä, jotka eivät kuulu vertailuindeksiin. Ero sekä osakkeissa että yritysainoissa vertailuindeksiin verrattuna johtuu pääasiassa eläkerahaston alipainosta energia- ja yhdyskuntapalvelusektorilla, sekä yritysvalinnasta perusteollisuussektorilla. Eläkerahaston salkkuyhtiöiden raportointiaste on hieman vertailuindeksiä pienempi, mikä johtunee suuremmasta pienyhtiöiden osuudesta.

Taulukko 9.

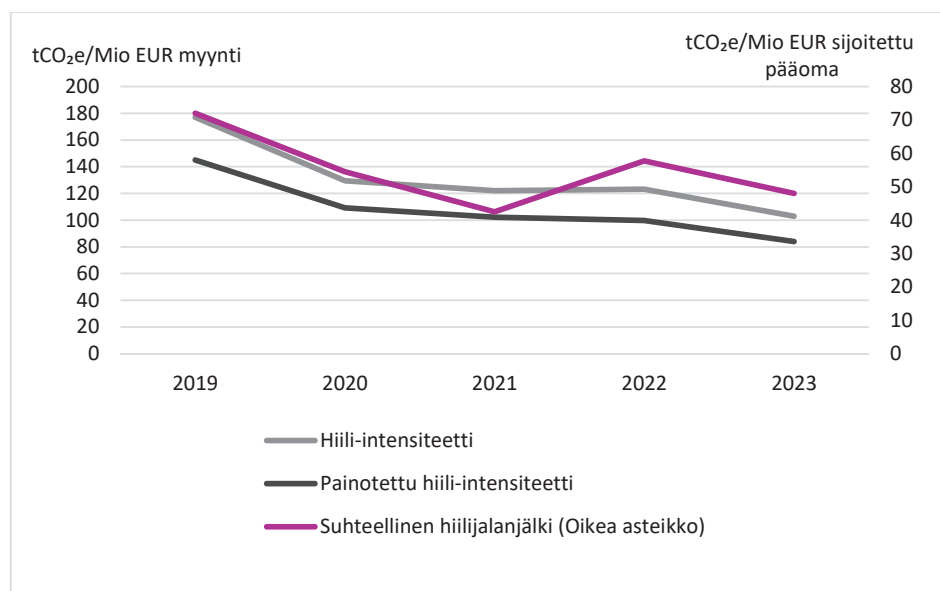
	tCO ₂ e/milj. EUR sijoitettu pääoma		tCO ₂ e/milj. EUR myynti			
	Suhteellinen hiilijalanjälki	Muutos vs. 2022 (%)	Hiili-intensiteetti	Muutos vs. 2022 (%)	Painotettu hiili-intensiteetti	Muutos vs. 2022 (%)
Osakesalkku	37,79	-30,37 %	83,65	-30,9 %	72,69	-24,2 %
Vertailuindeksi	80,45	-24,39 %	173,26	-24,5 %	148,58	-22,2 %
Yrityslainasalkku	100,74	+41,3 %	156,48	+20,6 %	113,79	-0,1 %
Vertailuindeksi	81,65	-18,5 %	146,87	-29,1 %	95,23	-38,0 %
YHTEENSÄ	48,02	-16,8 %	102,92	-16,5 %	83,98	-15,7 %
Vertailuindeksi	80,75	-23,6 %	165,70	-26,3 %	135,19	-25,7 %

Taulukossa 9 avataan suhteellisia päästölukuja ja miten ne vertautuvat edelliseen vuoteen. Suhteellisia päästöjä voidaan laskea vertailemalla päästöjä joko sijoitettuun pääomaan tai yritysten myyntiin. Sijoitettuun pääomaan verrattaessa päästöt jaetaan sijoittajan salkun koolla. Yritysten myyntiin suhteutettua lukua seurataan pääasiassa painotetun hiili-intensiteetiluvun muodossa (engl. weighted average carbon intensity), joka on myös TCFD:n suosittelema tapa raportoida hiilijalanjälki. Luku indikoi rahaston sijoituskohteiden hiilidioksidipäästöt tonneissa, suhteessa miljoonan euron myyntiin (tCO₂e/€M Sales). Luku huomioi sijoituskohteiden painot rahastossa ja on vertailukelpoinen osake- ja yrityslainarahastojen välillä. Hiili-intensiteetti puolestaan huomioi sijoittajan omistussuuden yrityksessä, mutta ei sen painoa rahastossa.

Kirkon eläkerahaston salkun suhteelliset päästöt ovat merkittävästi pienemmät verrattuna vertailuindeksiin. Vuoteen 2022 verrattuna suurin vaikuttava tekijä on energiayhtiö Fortumin osuus osakesalkun päästöistä. Vuonna 2022 sen osuus oli kolmannes koko osakesalkun päästöistä, kun se vuonna 2023 on laskenut 6 prosenttiin. On myönteistä nähdä sekä osakesalkun että sen vertailuindeksin päästölukujen laskeneen yli kaksikymmentä prosenttia suhteellisen hiilijalanjäljen, hiili-intensiteetin ja painotetun hiili-intensiteetin osalta. Yrityslainasalkun suhteelliset päästöt ovat nousseet suhteessa vertailuindeksiin ja edellisen vuoden lukemiin. Suurin vaikuttava tekijä negatiiviseen kehitykseen ovat olleet yrityslainarahastojen omistukset kolmessa teollisuusalan yhtiössä, jotka eivät kuulu vertailuindeksiin.

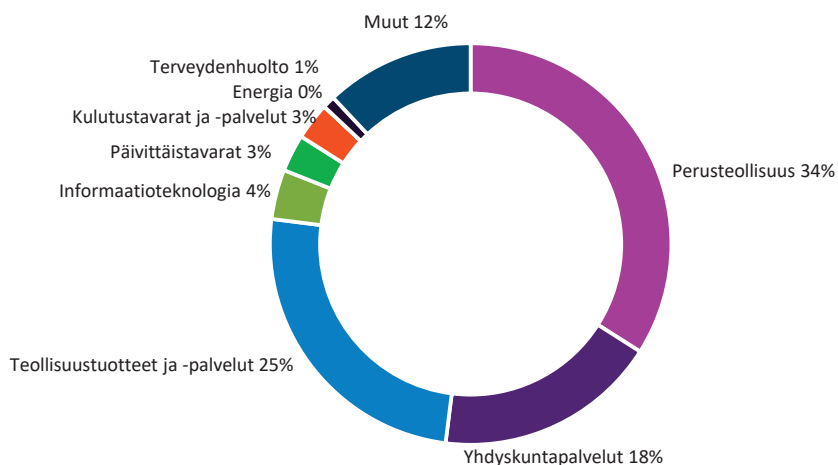
Kirkon eläkerahasto on tehnyt ilmastoanalyysin ISS ESG:n kanssa vuodesta 2019 lähtien. Kuva 6 havainnollistaa eläkerahaston suhteelliset päästöluvut ja niiden kehitys yli ajan.

Kuva 6.

Absoluuttinen hiilijalanjälki vaihtelee merkittävästi sektoreittain. Käytännössä muutama toimiala vastaa sijoitussalkun hiilidioksidipäästöistä kohdemarkkinasta riippumatta. Suuripäästöisiä toimialoja ovat erityisesti yhdyskuntapalvelut, perusteellisuus- ja energiatoimiala. Pienimmät päästöt tulevat IT-, tietoliikenne- ja rahoitussektorilta. Kuva 7 esittää, miten päästöt jakautuvat eri toimialasektorien kesken Kirkon eläkerahaston sijoitussalkussa. Vuonna 2023 perusteellisuuden ja yhdyskuntapalveluiden osuus laski muutaman prosenttiyksikön verran ja samaan aikaan teollisuustuotteiden ja -palvelujen osuus kasvoi.

Kuva 7.

Evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu 31.12.2023

1 Eläkevastuun käsitteestä

Eläkevastuulla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tarkasteluhetkellä riittäisi tulevine sijoitustuottoineen kattamaan tarkasteluhetkeen mennessä ansaittujen eläke-etuuksien kustannukset tulevaisuudessa. Eläkevastuuseen liittyy siis aina oletus tietystä sijoitusten tuotosta. Evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu kertoo, mikä on kirkon entisille ja nykyisille työntekijöilleen antaman eläkelupauksen hinta yhteensä laskentahetkellä.

Eläkevastuu riippuu valitun sijoitusten tuotto-oletuksen lisäksi myös muista valituista oletuksista, esimerkiksi siitä, miten vakuutettujen eliniän odotetaan tulevaisuudessa kehittyvän, minkä ikäisinä eläkkeelle oletetaan siirryttävän ja miten monien odotetaan jatkossa jäävän työkyvyttömyyseläkkeelle.

Eläkevastuun arvioimiseksi on tärkeää tuntea mahdollisimman tarkkaan laskentahetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden suuruus. Koska työssä olevat kartuttavat eläkkeitään joka vuosi ja koska eläkkeelle siirtyy uusia ihmisiä ja eläkkeeseen oikeutettuja myös kuolee, ei eläkevastuu ole vakio, vaan se muuttuu vuosittain.

Eläkevastuu koostuu korvausvastuusta ja vakuutusmaksuvastuusta. Korvausvastuulla tarkoitetaan vastuuta niistä tapauksista, joissa eläketapahtuma on jo sattunut, eli alkaneiden vanhuus-, perhe-, työkyvyttömyys- ja osittaisten varhennettujen vanhuuseläkkeiden pääoma-arvoa. Vakuutusmaksuvastuulla tarkoitetaan sellaisten laskentahetkeen mennessä karttuneiden eläkeoikeuksien pääoma-arvoa, joissa eläke ei ole vielä alkanut.

2 Eläkevastuun laskenta

Evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu on laskettu täyden rahastoinnin periaatteen mukaisesti noudattaen julkisten alojen eläkelakia, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakia sekä soveltuvin osin työntekijäin eläkelain rekisteröidyn lisäeläketurvan, työntekijän eläkelain (TyEL) ja Finanssivalvonnan antamia lisäeläkelaitosten vastuuvelan (FIVA 15/01.00/2021) laskuperusteita. Lähtökohdana ovat olleet vakuutustoimessa yleisesti hyväksytyt matemaattiset mallit ja laskentaperiaatteet.

Eläkevastuu on laskettu yksilöllisesti jokaiselle kirkon eläkejärjestelmän piirissä eläkettä joskus työhistoriansa aikana kartuttaneelle henkilölle, olipa tämä jo eläkkeellä, kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa työssä tai työstä eronnut, mutta ei vielä eläkkeellä. Laskennassa on käytetty TyEL-perusvakuutuksen kuolevuutta ja työkyvyttömyysalkavuuksia.

Laskenta on tehty ns. prospektiivisella menetelmällä eli laskemalla jokaiselle henkilölle laskentahetkeen mennessä kirkon eläkejärjestelmän piirissä karttu-

neista eläkeoikeuksista pääoma-arvot diskonttaamalla tulevaisuudessa maksettavat eläkkeet laskentahetkeen. Aktiivien ja vapaakirjalaisten sekä Kevassa myönnettyjen eläkkeiden osalta eläkevastuun laskennan lähtötiedot on pysytty muodostamaan laskentahetken 31.12.2023 tilanteesta. Muiden kuin Kevassa myönnettyjen evankelis-luterilaisen kirkon palveluksista karttuneiden eläkkeiden osalta korvausvastuun laskennassa on käytetty 31.12.2022 tilanteen tietoja korotettuna samaan indeksitasoon muiden aineistojen kanssa.

Laskelma sisältää myös arvion palkattomien aikojen perusteella karttuneesta eläke-etuudesta syntyneestä eläkevastuusta. Työeläkejärjestelmän kustannustenjaossa palkattomilta ajoilta karttuneiden eläke-etuuksien eläkemenon jaetaan eläkelaitosten kesken palkkasummien suhteessa.

Keva on 9.11.2023 saanut Eläketurvakeskuksesta arvion koko työeläkejärjestelmässä palkattomilta ajoilta tarkasteluhetken mennessä karttuneiden eläke-etuuksien eläkemenosta ja palkkasummasta vuoteen 2110 saakka. Eläketurvakeskuksen ennustetta palkattomien eläkemenosta ja työeläkejärjestelmän palkkasummasta ja Kevan pitkän tähtäimen eläkemenonennusteen palkkasumma-arviota käyttäen on laskettu arvio kirkon eläkejärjestelmän osuudesta palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläke-etuuksien eläkemenosta. Arvio palkattomien aikojen eläkevastuusta on saatu diskonttaamalla eläkemenovirta eläkevastuun laskentahetkeen.

Diskonttokorkona on käytetty 2,7 prosenttia, jonka katsotaan olevan eläkeoikeuksiin tehtävät tulevat indeksikorotukset ylittävä reaalikorko. Vastaavaa korkoa käytetään myös valtion eläkejärjestelmän mukaisen eläkevastuun laskennassa. Lisäksi laskelmissa on otettu huomioon myös elinaikakertoimen vaikutus. Elinaikakertoimina on käytetty Eläketurvakeskuksen ennustetta (1.12.2023) niille ikäluokille, joille elinaikakerrointa ei vielä ole vahvistettu. Laskentatuloksissa on esitetty vuoden 2023 eläkevastuu vertailun vuoksi myös 2,5 ja 3,0 prosentin diskonttokoroilla laskettuna.

Eläkevastuun määrässä on huomioitu 1.1.2024 annetut indeksikorotukset. Alkaneiden eläkkeiden osalta indeksikorotus on noin 5,67 % ja työsuhteessa olevien sekä vapaakirjan saaneiden osalta noin 5,07 % vuoden 2023 tasoon verrattuna.

3 Laskentatulokset

3.1 Eläkevastuu per 31.12.2023

Yksilöllisesti laskettu evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu per 31.12.2023 2,70 prosentin diskonttokorolla laskettuna vuoden 2024 indeksitasossa on

	Alkanut vastuu	Vastainen vastuu	Eläkevastuu yhteensä
Aktiivit ja vapaakirjalaiset	0	2 032 000 000	2 032 000 000
Eläkkeensaajat	3 035 000 000	383 000 000	3 417 000 000
Palkattomat ajat			66 000 000
Yhteensä	3 035 000 000	2 415 000 000	5 516 000 000

Eläkevastuun tarkempi erittely on esitetty liitteessä 1.

3.2 Eläkevastuu per 31.12.2023 vaihtoehtoisilla diskonttokoroilla

Koron valinnalla on eläkevastuun laskennan yksittäisistä oletuksista ehkä suurin vaikutus eläkevastuun suuruuteen. Kun eläkevastuun laskennassa käytettävää korkoa kasvatetaan (ts. rahoille oletetaan korkeampi tuotto tulevaisuudessa), eläkevastuun määrä laskee ja vastaavasti korkoa alennettaessa (rahoille oletetaan pienempi tuotto tulevaisuudessa) eläkevastuun määrä kasvaa.

3.2.1 Eläkevastuu per 31.12.2023 diskonttokorolla 3,0 %

Alla olevassa taulukossa on evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu per 31.12.2023 vuoden 2024 indeksitasossa, kun korko on 3,0 prosenttia yli etuuk-sien nousun.

	Alkanut vastuu	Vastainen vastuu	Eläkevastuu yhteensä
Aktiivit ja vapaakirjalaiset	0	1 912 000 000	1 912 000 000
Eläkkeensaajat	2 958 000 000	364 000 000	3 322 000 000
Palkattomat ajat	0	0	62 000 000
Yhteensä	2 958 000 000	2 275 000 000	5 296 000 000

3.2.2 Eläkevastuu per 31.12.2023 diskonttokorolla 2,5 %

Alla olevassa taulukossa on evankelis-luterilaisen kirkon eläkevastuu per 31.12.2023 vuoden 2024 indeksitasossa, kun korko on 2,5 prosenttia yli etuuk-sien nousun.

	Alkanut vastuu	Vastainen vastuu	Eläkevastuu yhteensä
Aktiivit ja vapaakirjalaiset	0	2 119 000 000	2 119 000 000
Eläkkeensaajat	3 088 000 000	396 000 000	3 484 000 000
Palkattomat ajat	0	0	69 000 000
Yhteensä	3 088 000 000	2 514 000 000	5 671 000 000

1 Eläkevastuun per 31.12.2023 erittely

	Alkanut vastuu	Vastainen vastuu		Perhe	Eläkevastuu yhteensä	Arvio lisäturvan osuudesta (sis. eläkevastuuseen)
		Vanhuus	Työkyvyttömyys			
Aktiivit ja vapaakirjan saaneet Eläkkeensaajat	0	1 887 000 000	48 000 000	98 000 000	2 032 000 000	11 000 000 0.5 %
Vanhuseläkkeet	2 822 000 000	0	0	165 000 000	2 986 000 000	95 000 000 3.2 %
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	47 000 000	0	0	2 000 000	49 000 000	0 0.0 %
Työkyvyttömyyseläkkeet	71 000 000	206 000 000	0	9 000 000	286 000 000	1 000 000 0.3 %
Perhe-eläkkeet	96 000 000	0	0	0	96 000 000	0 0.0 %
Yhteensä	3 035 000 000	206 000 000	0	177 000 000	3 417 000 000	97 000 000 2.8 %
Palkattomat ajat					66 000 000	
Yhteensä	3 035 000 000	2 092 000 000	48 000 000	275 000 000	5 516 000 000	108 000 000 2.0 %

Postiosoite 00087 KEVA | puhelin 020 614 21 | www.keva.fi | Y-tunnus 0119343-0

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 86 pages before this page

Tämä asiakirja sisältää 86 sivua ennen tätä sivua

Detta dokument innehåller 86 sidor före denna sida

Dokumentet inneholder 86 sider før denne siden

Dette dokument inneholder 86 sider før denne side

ÅSA A WESTERLUND

ccf02992-93ce-4eed-9c18-6ef775b77993 - 2024-03-20 08:19:42 UTC +02:00
BankID / MobileID - fe278656-c5e3-494c-8495-8ed73c6be06c - FI

JUHA MATTI TUOHIMÄKI

30c1199d-39ef-47b5-b02f-37d92c44aed5 - 2024-03-20 09:14:46 UTC +02:00
BankID / MobileID - 5010a3e8-6ba4-49eb-987f-e50654783e26 - FI

HEIKKI JUHANI SORVARI

aefee06e-7c3c-4dbb-9272-91b6e1023148 - 2024-03-20 09:52:04 UTC +02:00
BankID / MobileID - d6de5ec9-1fec-4919-bda6-bfe0b9e1f46f - FI

PIRJO MARITTA SARIOLA

0e09cfde-2fd5-41ac-b466-d5f2d2080c7d - 2024-03-20 11:03:21 UTC +02:00
BankID / MobileID - 5dd257d8-06b9-4e86-bcf1-ad9fbd002bc6 - FI

MARI JOHANNA PARKKINEN

8ec70424-ae09-464e-ab56-c56bd55426d3 - 2024-03-20 12:26:29 UTC +02:00
BankID / MobileID - 6739157a-1779-4340-9638-529740ecf23a - FI

TARJA KANTOLA

a1ecd53c-5c19-42ce-a262-63c51f78e62c - 2024-03-20 12:46:04 UTC +02:00
BankID / MobileID - 51c7ef12-9146-4c5e-b655-4bf9a09da0f9 - FI

MATTI KETONEN

6c2b122b-cf7f-43bc-9b96-a890bc438c41 - 2024-03-20 13:20:42 UTC +02:00
BankID / MobileID - 37ca3814-d945-482a-9ea4-5daffd764fc8 - FIauthority to sign
representative
custodialasemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvojaställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltareautoritet til å signere
representant
foresatte/vergemyndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende

This document contains 87 pages before this page

Tämä asiakirja sisältää 87 sivua ennen tätä sivua

Detta dokument innehåller 87 sidor före denna sida

Dokumentet inneholder 87 sider før denne siden

Dette dokument indeholder 87 sider før denne side

VUOKKO TELLERVO VÄNSKÄ

3fe2e206-5530-4628-b5bd-d752f014d543 - 2024-03-20 13:31:39 UTC +02:00
BankID / MobileID - 235aa2ff-0159-431c-b1f5-95faee503215 - FI

MARI INKA-ELINA LEPPÄNEN

07a1e866-5d34-4562-89be-c088cee42c6e - 2024-03-20 17:26:08 UTC +02:00
BankID / MobileID - 34ac5873-24e5-48cf-bc9e-facfcada13cd - FI

PEKKA RAUNO ILMARI HEIKKILÄ

d7188b89-59b4-4895-9157-09a0186021cc - 2024-03-20 20:57:46 UTC +02:00
BankID / MobileID - a6cbc1f2-79ef-4d1b-b645-c2134abb591b - FI

Anna Monica Heikel-Nyberg

864cdcaa-8087-40c3-b54f-949f3180a0ee - 2024-03-20 21:25:00 UTC +02:00
BankID / MobileID - fc283e54-e290-4ae4-934c-f3b56bf95a70 - FI

ELINA EVELIINA KEMPPAINEN

e59538c6-a01a-442e-87da-7e0cd8629b7e - 2024-03-21 09:47:35 UTC +02:00
BankID / MobileID - b8f44966-d7f9-444b-9820-8cfb293a4cf1 - FI

Kalle Toivo Vilhelm Mäki

3e0d683c-6795-4ac9-862e-b9243b0f9ec3 - 2024-03-21 14:01:09 UTC +02:00
BankID / MobileID - 23f26e87-20c0-43a4-9ac6-68111ea6d252 - FI

TAPIO JUHANI LUOMA

6953e524-cbf6-4054-a1bf-e65c0dfbd63f - 2024-03-22 10:41:39 UTC +02:00
BankID / MobileID - dc60df4c-0b8c-4650-8aa6-4dde37d09b6f - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende

KPMG Oy Ab
Töölönlahdenkatu 3 A
PL 1037
00101 HELSINKI

Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Kirkon eläkerahasto

Tilinpäätös tilikaudelta 1.1. - 31.12.2023

Tilintarkastajan tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 15. päivänä huhtikuuta 2024

Jorma Nurkkala
KHT, JHT

Sähköinen tilinpäätösmerkintä

Tilintarkastajan sähköinen allekirjoitus tilinpäätökseen koskee ainoastaan tilinpäätösmerkintää.